

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITON
(SAK) r.y.

VUOSIKIRJA

1939

Liittäänä:

SAK:n Valtuuston kokouksen pöytäkirja
7. 5. 1939.

SAK:n Valtuuston kokouksen pöytäkirja
3. 8. 1939.

SAK:n ja KK:n väliset sopimukset.

HELSINKI 1940

L Poliittinen tilanne.

1. Kansainvälinen tilanne.

Vuosi 1939 toi mukanaan sen, jota jo pitkät ajat oli peläten odotettu. Kertomusvuosi siirtyi historiaan uuden suurvaltasodan alkamisvuotena.

Tosin v. 1936 kesällä alkanut Espanjan sisällissota, johon erilaiset suurvaltain pyrkimykset olivat vahvasti sekaantuneet, päättyi kapinallisten kenraalien voittoon kertomusvuoden keväällä maaliskuu—huhtikuun vaihteessa. Mutta toisaalta edellisen vuoden syksyllä tehdystä n. s. Münchenin sopimuksesta huolimatta suurvaltain keskinäiset suhteet jännittyivät vuoden 1939 puolella päivästä päivään. Toisaalta Englanti ja Ranska, toisaalta Saksa varustautuivat yhä määrätietoisemmin avoimeen sotaan. Tätä valmistautumista silmälläpitäen kertomusvuoden keväällä ja kesällä käytiin ankara diplomaattinen kamppailu, jonka kohtalokkaat tulokset olivat syksyllä nähtävissä.

Saksa valtasi maaliskuun lopulla Liettualta Memelin alueen. Siten se oli valmis ottamaan esille Danzigin ja Puolan käytävää koskevan kysymyksen. Saksan diplomaattisen valloitus sodan näin jatkuessa pyrkivät Englanti ja Ranska saamaan Neuvostoliiton puolelleen tulevaa suurkamppailua silmällä pitäen. Näiden maiden neuvottelut, joita käytiin etusijassa Moskovassa, eivät kuitenkaan johtaneet mihinkään tuloksiin. Eräänä syynä lieinee ollut se, että Neuvostoliitto oli esittänyt eräitä vaatimuksia Itämeren rannoilla olevien pienten valtioiden suhteen. Länsivaltojen ja Neuvostoliiton väliset neuvottelut keskeytyivätkin lopullisesti heinäkuussa.

Syyskesällä tapausten kulku sai uuden ja maailmaa mitä syvimmin hämmästyttävän käänteeseen. Elokuun loppupuolella matkusti Saksan ulkoasiainministeri von Ribbentrop Moskovaan ja varsin lyhyen ajan kestäneiden neuvottelujen jälkeen maailma yllätettiin tiedolla saksalaisten ja venäläisten ystävyys sopimuksen solmimisesta. Tapaus oli sitäkin yllättävämpi kun Neuvostoliiton taholta oli pitkin kevättä ja kesää viimeiseen asti puhuttu n. s. rauhanrintaman aikaansaamisen vältämättömyydestä ja harjoitettu voimaperäistä propagandaa Saksaa ja hitlerismiä vastaan. Kansainvälinen työväenliike käsitti tämän sopimuksen petokseksi rauhan asiaa vastaan.

Saksan näin varmistettua oman diplomaattisen asemansa se kehitti selkkauksen Danzigin kysymyksen järjestämisestä, joka oli ollut pohdittavana

pitkin vuotta, dramaattiseen ratkaisunvaiheeseen. Syyskuun 1 päivänä marssivat saksalaiset joukot Puolan rajojen yli. Siitä alkoi lyhytaikainen Puolan sota. Muiden maiden kommunistisissakin piireissä oli viimeiseen asti vallalla käsitys, että Neuvostoliitto ei sekaantuisi saksalais-puolalaiseen selkkaukseen, mutta tosiasiana saatiin sittemmin kuitenkin havaita, että kysymyksessä oli uusi Puolan jako Saksan ja Venäjän kesken.

Saksan hyökätessä Puolaan ei nyt kuitenkaan enää syntynyt mitään uutta Münchenin sopimusta, vaan Englanti ja Ranska julistivat vuorostaan sodan Saksalle. Näin oli suursota alkanut ja se jatkui kertomusvuoden loppukuukaudet eikä sen päättymisestä ollut mitään tietoa vuoden 1940 keväällä.

Saksalais-venäläinen sopimus avasi Neuvostoliitolle mahdollisuuden voimakkaaseen diplomaattiseen toimintaan Itämeren rannoilla. Syyskuun loppupäivinä kutsuttiin Viron ulkoministeri ja lokakuun alkupäivinä Latvian ja Liettuan ulkoministerit Moskovaan neuvottelemaan. Tuloksena näistä neuvotteluista oli näiden kolmen balttilaisen valtion alistaminen Neuvostoliiton johtovaltaan. Neuvostoarmeija sai useita tärkeitä tukikohtia kaikissa näissä maissa ja neuvostohallituksen ja kolmen maan hallitusten kesken solmittiin pitkälle meneviä poliittisia sopimuksia.

2. Suomen ja Neuvostoliiton suhteet.

Lokakuun 5 päivänä sai Suomenkin hallitus Neuvostoliiton hallitukselta kutsun lähettää edustajia Moskovaan neuvottelemaan tärkeistä näiden maiden keskinäisiä suhteita koskevista kysymyksistä. Suomen hallitus lähetti valtuuskunnan Moskovaan, missä selvisi, että neuvostohallitus vaati huomattavia alueluovutuksia Suomelta sekä sen lisäksi poliittista sopimusta, joka olisi tehnyt Suomen hallitukselle mahdottomaksi noudattaa sitä puolueettomuuspolitiikkaa, jota se oli yhteistoiminnassa Skandinavian maiden kanssa selittänyt tahtovansa noudattaa.

Aluevaatimukset olivat myöskin laajuudeltaan ja laadultaan sellaisia, ettei mikään vastuunalainen hallitus Suomessa olisi ilman muuta voinut niihin sellaisinaan suostua vaarantamatta maan sisäistä rauhaa ja ulkopoliittista puolueettomuutta.

Neuvottelut pitkittyivät. Suomalainen valtuuskunta matkusteli edes takaisin Helsingin ja Moskovan väliä pääsemättä käytännöllisiin tuloksiin. Marraskuun 13 päivänä neuvottelut joutuivat kuolleeseen kohtaan ja suomalainen valtuuskunta lähti Moskovasta kuitenkin siinä käsityksessä, että neuvottelut eivät olisi täydellisesti katkenneet. Olihan Suomen ja Neuvostoliiton välillä voimassa useitakin sopimuksia, jotka edellyttivät rauhallisia neuvotteluja ja välitysmenetelmää kaikissa näiden maiden keskinäisissä kysymyksissä. Sellainen oli jo Tartossa v. 1920 tehty rauhansopimus. Lisäksi oli vuoden 1932 alussa solmittu keskinäinen hyökkäämättömyysso-

pimus, joka uusittiin v. 1934 voimassaolevaksi vuoteen 1945. Vuoden 1932 keväällä oli lisäksi tehty sopimus pakollisesta välitysmenetelmästä näiden maiden kesken syntyvissä riitakysymyksissä. Vuoden 1934 tammikuussa oli edelleen solmittu sopimus, jossa määriteltiin hyökkääjä käsite. Toisaalta oli Suomi suursodan alkaessa juhlallisesti selittänyt olevansa puolueeton.

Käsitys siitä, että neuvottelumahdollisuuksia olisi edelleenkin ollut olemassa osoittautui kuitenkin vääräksi. Tilanne kärjistyi marraskuun 26 päivän jälkeen venäläisten syyttäessä Suomea siitä, että sen tykistö olisi rajalla Mainilan kylän kohdalla ampunut neuvostovenäläisiä joukkoja. Suomen taholta torjuttiin jyrkästi tämä syytös. Suomen taholta ehdotettiin myöskin joukkojen vetämistä molemmin puolin pois rajan läheisyydestä. Neuvostohallitus hylkäsi ehdotuksen asian tutkimisesta ja joukkojen vetämisestä takaisin ja sanoi marraskuun 28 päivänä irti hyökkäämättömyyssopimuksen vastoin tämän sopimuksen määräyksiä. Ennenkuin Suomen lähettiläs oli ehtinyt jättää Suomen hallituksen vastausta neuvostohallituksen viimeiseen noottiin, katkaisi neuvostohallitus diplomaattiset suhteet Suomeen. Tässä vastauksessaan Suomen hallitus esitti hyökkäämättömyyssopimuksen edellyttämää menettelytapaa sekä ilmoitti olevansa valmis vetämään joukot rajalta pitemmälle etäisyydelle.

Marraskuun 30 päivänä ylittivät neuvostovenäläiset joukot rajan monessa kohdassa ja samalla tekivät neuvostovenäläiset ilmavoimat hyökkäyksiä asutuskeskuksiin levittäen kuolemaa ja hävitystä.

Joulukuun 1 päivänä muodostettiin uusi Suomen hallitus, jonka eräänä tärkeänä ohjelmakohtana oli rauhan palauttaminen. Tässä tarkoituksessa se tiedusteli Ruotsin välityksellä neuvostohallitukselta neuvottelumahdollisuuksia saaden kuitenkin kielteisen vastauksen. Suomen hallitus alisti tämän jälkeen selkkauksen Kansainliiton käsiteltäväksi ja Kansainliitto teki uuden välitystarjouksen, mutta nämäkin yritykset epäonnistuivat neuvostohallituksen selitettävä, että se ei halua neuvotella Suomen hallituksen kanssa, koska se oli tehnyt Suomea koskevan sopimuksen n. s. Kuusisen hallituksen kanssa. Kansainliitto eroitti tämän jälkeen Neuvostoliiton Kansainliiton jäsenyydestä ja kehoitti jäseniään antamaan Suomelle kaikkea aineellista ja humanitääristä apua.

Kaikki yritykset selkkauksen rauhalliseksi selvittämiseksi olivat siis epäonnistuneet ja neuvostojoukkojen odottamattoman hyökkäyksen aloittama sota jatkui kertomusvuoden loppuun. Vain aivan vähäisiä soraääninä lukuunottamatta Suomen kansa asettui yksimielisesti puolustamaan riippumattomuuttaan ja itsemäärämisoikeuttaan. Neuvostohallituksen toiveet saada Suomessa kannatusta perustamalleen nukkehallitukselle eivät aluksi toteutuneet.

Katsoen hyökkääjän ylivoimaisuuteen taisteli suomalainen armeija varsin menestyksellisesti kertomusvuoden puolella kyeten torjumaan vihollisen

hyökkäykset Kannaksella ja tekemään tyhjiksi sen yritykset tunkeutua pitemmälle maahan Laatokan ja Jäämeren välisellä rajalla. Vihollisen lukuisat pommitusretket ja siviiliväestön ahdistaminen konekivääritulella eivät myöskään kyenneet murtamaan rintaman takana elävän ja toimivan väestön moraalista vastustuskykyä.

Näin siirtyi maamme verisen sodan riehueessa kertomusvuodesta vuoteen 1940. Sodan kokonaisarviointi kuuluu vuoden 1940 toimintakertomukseen. Ammattiyhdistysliikkeen suhtautumisesta sotaan esitetään yksityiskohtaisempi katsaus vuosikirjan varsinaista järjestötoimintaa koskevassa osassa.

3. Suomen poliittinen elämä.

Vaikka kertomusvuosi olikin vaalivuosi jatkui poliittinen elämä rauhallisena kiristyvän kansainvälisen tilanteen alkaessa painaa kaikkien mieltä. Maan asioita hoiti edelleen hra Cajanderin hallitus siinä kokoonpanossaan, jonka se oli saanut edellisenä vuonna toimitettuine muutoksineen.

Heinäkuun alussa toimitetuissa eduskuntavaaleissa oli Sosialidemokraattisella Puolueella jälleen menestystä. Se sai vaaleissa 515,980 ääntä ja 85 edustajapaikkaa vastaavien lukujen oltua edellisissä vaaleissa 452,751 ja 83. Sosialidemokraattinen puolue sai näin ollen 39.8 % kaikista hyväksytyistä äänistä. Porvarillisten puolueiden voimasuhteissa tapahtui seuraavia muutoksia edellisiin vaaleihin verraten. Kokoomuspuolue sai 54,596 ääntä ja 5 edustajapaikkaa enemmän, maalaisliitto 33,612 ääntä ja 3 paikkaa enemmän, edistyspuolue 11,267 ääntä ja 1 paikan vähemmän, ruotsalainen kansapuolue 740 ääntä ja 3 paikkaa vähemmän, pienviljelijäin puolue 4,524 ääntä ja 1 paikan enemmän sekä iki 11,672 ääntä ja 6 paikkaa vähemmän kuin edellisissä vaaleissa.

Hra Cajanderin hallitus jäi paikoilleen vaalien jälkeen. Syyskuun lopulla tapahtui kuitenkin hallituksessa eräitä vähäisempiä muutoksia. Apulaissosiaaliministeri O. Reinikainen erosi tultuaan nimitetyksi lääkintähallituksen pääjohtajaksi. Hänen tilalleen tuli sosialidemokrattisena ministerinä hallitukseen kansanedustaja P. Salmenoja, joka ryhtyi hoitamaan apulaiskululaitosministerin tehtäviä. Samaan aikaan perustettiin uusi kansanhuoltoministeriö, jonka ensimmäiseksi päälliköksi nimitettiin pankinjohtaja R. v. Fiandt, joka ei esiintynyt minkään puolueen nimenomaisena edustajana hallituksessa. Sodan syttyessä hallitus muodostettiin kokonaan uudelleen pääjohtaja R. Rydin johdolla. Tähän hallitukseen kuului neljä sosialidemokraattista ministeriä, nim. Väinö Tanner ulkoministerinä, M. Pekkala valtiovarainministerinä, V. V. Salovaara kululaitosten ja yleisten töiden ministerinä ja K.-A. Fagerholm sosiaaliministerinä. Hallitus oli luonteeltaan kokoomushallitus, jossa edustettuina olivat ikl:ä lukuunottamatta kaikki puolueet. Tässä kokoonpanossaan hallitus hoiti maan asioita vielä kertomusvuoden päättyessä.

Suomen ulkopoliittisen aseman vaarantuminen ja marraskuun lopulla syttynyt sota vaikutti luonnollisesti mullistavasti sisäpoliittisiinkin tapahtumiin. Kansan huomio keskittyi Moskovan neuvotteluihin ja sotaan. Sota aiheutti monessa suhteessa rajoituksia kansalaisten rauhanaikaisiin mahdollisuuksiin järjestötoiminnassa.

4. Työväenoloja koskeva lainsäädäntö.]

Kertomusvuoden alkupuolella säädettiin työntekijäin vuosilomalaki, joka vahvistettiin huhtikuun 21 p:nä. Tämä laki pidensi työntekijälle tulevan vuosiloman pituutta ja laajensi lain alaisten työntekijäin piiriä. Tähän vuosilomalainsäädäntöön liittyi merimiesten vuosilomasta kesäkuun 2 p:nä vahvistettu laki.

Toinen huomattavampi työväen oloja koskeva lainsäädännöllinen toimenpide oli toukokuun 12 p:nä vahvistettu ammattitautilaki. Laki laajensi ammattitautikäsitettä ja siten lisäsi työntekijäin oikeuksia korvauksen saannissa ammattitautitapauksissa.

5. Sota-ajan poikkeuslait ja -asetukset

Lähestyvän suursodan uhka, sen syttyminen, omassa maassa tehostettu puolueettomuusvartiointi ylimääräisine kertausharjoituksineen ja vihdoin suomalais-venäläisen sodan puhkeaminen aiheuttivat valtiovallan taholta useita lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, asetuksia ja valtioneuvoston päätöksiä, jotka syvällisesti vaikuttivat elämään säännöllisistä oloista poiketen.

Jo kesällä säädettiin kaksi lakia, jotka merkitsivät varautumista poikkeuksellisten aikojen varalta. Toinen oli kesäkuun 16 p:nä säädetty laki puolustusvalmiuden tehostamisesta sodanvaaran uhatessa. Tämä laki oikeutti hallituksen jo ennen varsinaista sotatilaa saattamaan voimaan sotatilalain tai osia siitä. Huomattavin osa syyskuun 20 p:nä muutetusta *sotatilalaista* saatettiin voimaan asetuksella syyskuun 8 p:ltä. Toinen kesällä säädetty laki oli *laki työvelvollisuudesta sodan aikana*, joka vahvistettiin kesäkuun 16 p:nä. Tämän lain sovellutusasetus annettiin lokakuun 13 p:nä ja samaan aikaan valtioneuvosto päätti, mitkä työalat kuuluvat työvelvollisuuslain sovellutuspiiriin.

Voimaansaatettu sotatilalaki antoi oikeuden työvoiman pakko-ottoon. Työvoiman käyttö tämän lain mukaan piti olla kuitenkin pelkästään lyhytaikaista ja tilapäistä. Sensijaan työvelvollisuuslaki antoi mahdollisuuden työvoiman pakko-ottoon pitempäänkin aikaa silmälläpitäen. Sotatilalain perusteella oli hallituksella myöskin oikeus kieltää työnseisaukset kuitenkin edellytyksellä, että riidan ollessa työpalkasta valtioneuvoston oli tällöin määrättävä palkka. Molempienkin lakien sovellutuksessa, mikäli

oli kysymys työvoiman pakko-otosta ja sen työsuhteista asianomaisilla työmailla, esiintyi paljonkin puutteellisuuksia, joiden johdosta ammattiyhdistysliikkeen taholta tehtiin esityksiä asianomaisiin virastoihin.

Paitsi edellämainittuja työoloihin vaikuttavia lakeja annettiin useita muitakin *työaikaa koskevia määräyksiä*. Näin varsinkin työaikaa koskevia valtioneuvoston päätöksiä. Lokakuun 10 p:nä annetulla valtioneuvoston päätöksellä sallittiin poiketa voimassaolevista työaikalaeista niin, että riippumatta vuosittaisista ylityöajan rajoituksista saatiin lähinnä puolustustarkoituksia palvelevassa teollisuudessa pitää 17 vuotta täyttäneitä työntekijöitä ylityössä kahden viikon aikana yksivuoroisessa työssä enintään 40 tuntia ja kaksivuoroisessa työssä enintään 24 tuntia. Samalla päätöksellä poistettiin eräitä työntekijäin yötyötä ja yötyötä leipomoissa koskevia rajoituksia. Edelleen supistettiin viikkolepo vähintään 24 tunniksi.

Lokakuun 24 p:nä annetulla päätöksellä määrättiin, että niissä yrityksissä, joille poikkeuksia työaikaan oli myönnetty, ei tarvinnut suorittaa *ylityökorvausta* kahdelta ensimmäiseltä ylityötunnilta eikä korvausta pyhäpäivänä tehdystä työstä. Ylityökorvaus supistettiin lisäksi kauttaaltaan 50 prosenttiseksi.

Ammatillisen liikkeen taholta tehtyjen huomautusten ja työntekijäin keskuudessa havaitun tyytymättömyyden jälkeen sosiaaliministeriö kumosi marraskuun 25 p:nä antamallaan päätöksellä edellämainitut poikkeukset ylityökorvausten suhteen.

Vuoden lopulla oli noin 150 sellaista yritystä, joissa joko valtioneuvoston päätöksen perusteella tai erityisestä hakemuksesta sosiaaliministeriön luvalla poikettiin ylityöaikaa koskevista rauhanaikaisista määräyksistä.

Edelleen sallittiin valtioneuvoston päätöksellä pitää työssä 15 vuotta täyttäneitä nuoria työntekijöitä voimassa olevien lakien rajoituksista poiketen määrättyissä ammateissa ja teollisuusaloilla, samoin yön aikana. Täten tehtiin mahdolliseksi *työajan sijoittaminen* vapaammin kuin normaalisesti *vuorokauden eri aikoihin*. Samalla tavalla lievennettiin *kauppa-
liikkeiden ja toimistojen aukioloajasta* voimassaolleita määräyksiä.

Joulukuun 18 p:nä antoi valtioneuvosto lisäksi päätöksen, jolla 15 vuotta täyttäneitä työntekijää voitiin pitää työssä niiden rajoitusten ja kieltojen estämättä, jotka sisältyvät voimassaoleviin lakeihin *pyhätyöstä*. Työntekijälle taattiin vähintään 24 tunnin viikkolepo.

Vakuustoitominnan alalla aiheutti jo suursodan syttyminen erilaatuisia lisäyksiä normaaliajan lainsäädäntöön. *Kansaneläkelain* mukaisten vakuutusmaksujen suoritus vuodelta 1939 lykättiin tehtäväksi v. 1941. Marraskuun 11 p:nä tehdyllä valtioneuvoston päätöksellä, joka nojautui kesäkuun 6 p:nä annettuun ja lokakuun 24 p:nä muutettuun sotavakuutuslakiin, tehtiin valtiolle mahdolliseksi myöntää jälleen vakuutuksia kotimaisten yhtiöiden myöntämiin *kuljetusvakuutuksiin* ja *työntekijäintapaturmavakuutuksiin*. Siten tehtiin vakuutusyhtiölle mahdolliseksi ottaa kannettavak-

seen sota-ajan aiheuttamia lisävastuita. *Meripalveluksessa oleville* voitiin suorittaa sota-aikana suurempia korvauksia ja lisäkorvauksia ylittäen normaali-ajan tapaturmalain määräyksiä lokakuun 6 p:nä annetun lain ja saman päivän annetun asetuksen perusteella. Lokakuun 24 p:nä annetulla lailla uloitettiin ennen sodan syttymistä tehdyt *henkivakuutusopimukset* peittämään myöskin sodan aiheuttamat vastuut.

Työntekijäin elämää ja toimeentuloa koskivat läheisesti myöskin ne lait ja asetukset, joita annettiin *kaupasta ja sen säännöstelystä*. Suursodan alussa ulkomaankauppa alistettiin hallituksen asettaman lisenssitoimikunnan valvontaan. Niinikään perustettiin erikoinen kansanhuoltoministeriö, jonka tehtävänä oli paitsi edellämainitun työvelvollisuuslain soveltaminen, tarvikkeiden hankinnan ja jakelun valvominen. Sokerin ja kahvin kauppa säännösteltiin, samoin nestemäisen polttoaineen jakelu. Niinikään säännösteltiin ruokaherneiden, rehujen ja eräiden toisten tarvikkeiden kulutus.

Väestönsuojelulaki ja siihen nojautuvat asetukset ja määräykset vaikuttivat myöskin jossakin määrin työoloihin.

Kansalaisten elämään yleensä vaikuttivat erilaiset pääasiassa sotatilalakiin perustuvat määräykset, jotka rajoittivat *matkustamisvapautta* sekä *huvien järjestämistä* ja *kokoontumisvapautta*. Paino- ja lausuntovapauteen oli *sotasensuurilla* oma vaikutuksensa.

II. Talouselämä.

1. Kansainvälinen talouselämä.

Kertomusvuoden taloudellisessa kehityksessä muodostaa suursodan alkaminen elo—syyskuun vaihteessa kaikkialla maailmassa vedenjakajan. Sodan syttymisen jälkeen jouduttiin aivan poikkeuksellisiin oloihin, joten yleiskuvan saaminen jo senvuoksi on vaikeata. Lisäksi lopettivat useat sotaikäyvät maat taloudellisten tilastojen julkaisemisen, mikä tekee mahdottomaksi muodostaa mitään selvää käsitystä sen jälkeisestä kehityksestä. Seuraavassa aluksi muutama sana taloudellisen toiminnan kehityksestä vuoden alkupuolella.

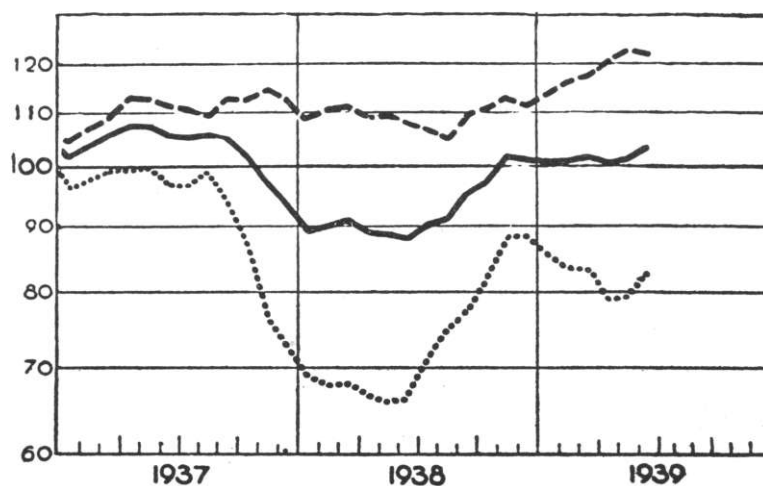
Teollisuustuotannon kehityksestä antaa kuvan seuraava asetelma ja siihen liittyvä graafillinen piirros:

Maailman teollisuustuotannon kehitys. Kansainliiton indeksi, 1929=100.

	Maailma ilman Venäjää	Eurooppa ilman Venäjää	Pohjois- Amerikka
1936	96.4	101.4	88.9
1937	103.7	111.2	93.4
1938	93.0	109.5	73.7
Kesäk. —38.....	88.0	107.5	66.3
Tammik. —39.....	101.3	114.4	86.5
Helmik. —39.....	100.9	116.4	84.0
Maalisk. —39.....	102.1	118.5	83.4
Huhtik. —39.....	100.3	120.3	78.8
Toukok. —39.....	101.2	122.4	79.0
Kesäk. —39.....	103.4	121.7	83.8

Kuten havaitaan, oli teollisuuden toiminta Euroopassa kertomusvuoden alkupuolella kääntynyt selvään noususuuntaan, kun kehitys P-A:n Yhdysvalloissa taas oli epävarmempi. Lisääntyvät varustelut ovat ilmeisesti vaikuttaneet teollisuuden toiminnan kehitykseen Euroopassa, kun taas sama tekijä ei ole niin voimakkaasti vaikuttanut Amerikassa. Se, että näin on asianlaita ollut, ilmenee m. m. siitä, että Englannissa kohosivat

— = Maailma (ilman Venäjää)
 - - - = Eurooppa „ „
 = Pohjois-Amerikka

varustelumenot kolmessa viimeisessä sodan edellisessä budjetissa seuraa-
valla tavalla: vuodeksi 1937—38 266 milj. puntaa, vuodeksi 1938—39
400 milj. puntaa ja vuodeksi 1939—40 628 milj. puntaa. Ranskassa olivat
varustelumenot v. 1935 13 miljaardia frangia, mutta vuoden 1939 bud-
jetissa 46 miljaardia frangia. Sellaisten valtioiden kuten Saksan ja Italian
varustelumenosta on mahdoton saada selkoa, mutta ovat ne varmasti
nousseet suhteellisesti vieläkin suurempiin summiin.

Maailmankaupan laajuudesta mainittakoon ennen sotaa, että se kerto-
musvuoden alkupuolella oli edelliseen vuoteen verraten alentunut ja oli
10 % alempi vuoden 1929 tasoa.

Mitä *työmarkkinoihin* tulee mainittakoon, että Yhdysvalloissa ilmeni
kertomusvuonna edelleenkin suurta työttömyyttä. Toukokuussa toimi-
tettu tutkimus osoitti työttömien lukumääräksi 9.9 miljoonaa, joista 3 tai
4 miljoonaa yleisissä töissä. Englannissa vähentyi työttömien luku tasai-
sesti sodan alkuun asti. Se oli tammikuussa 2.13 miljoonaa ja elokuussa
1.4 miljoonaa käväistyään välillä sitäkin pienemmässä luvussa. Ranskassa
työttömien lukumääräksi ilmoitettiin kertomusvuoden kesäkuussa 349,000,
vastaavan luvun ollessa vuotta aikaisemmin 363,000. Saksassa ilmoitettiin
työttömyyden kokonaan loppuneen.

Mitä tulee *sodan syttymisen jälkeiseen kehitykseen*, on siitä mahdoton
luoda mitään selvää kuvaa. Tulkoon tässä mainituksi vain pari ilmiötä.

Hintataso on kaikissa maissa noussut sodan puhkeamisesta lähtien.
Poikkeuksena on Saksa, jonka hintataso on pysytetty valtion pakkotoi-
menpitein vakaana, tämän kuitenkin merkitsemättä esim. työntekijäin
elintason pysymistä entisessä korkeudessa. Kehitys neljän ensimmäisen
sotakuukauden aikana muutamissa maissa ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	Tukkuhinnat %	Elinkustan- nushinnat 10
Belgia	+35.5	+ 6.4
Hollanti	+20.1	+ 7.0
Englanti	+23.2	+ 12.3
Ruotsi	+19.5	+ 5.3
Norja	+18.2	+ 6.4
Tanska	+28.8	+ 10.8
Sveitsi	+16.5	+ 3.4
Saksa	+ 0.5	— 0.7
Yhdysvallat	+ 4.9	+ 1.4
Ranska (helmik. alussa).....	+28.7	Maataloustuotteet +20.2

Hintojen kehitykseen on vaikuttanut useissa maissa osaltaan kuljetus-
kustannusten nousu. Tämän vuoksi on mielenkiintoista nähdä, miten rah-
dit ovat jyrkästi nousseet. Svenska Handelsbankenin rahti-indeksin kehi-
tys on ollut seuraavanlainen (v. 1925 = 100)

	Elo- kuu	Loka- kuu	Marras- kuu	Joulu kuu
Hiilirahdit	145	561	549	569
Yiljärehdit	128	361	359	365
Puutavararahdit	119	482	503	502
Selluloosa	108	520	610	688
Tuontirahdit	136	461	454	467
Vientirahdit	114	501	556	595
Yleisindeksi	125	481	505	531

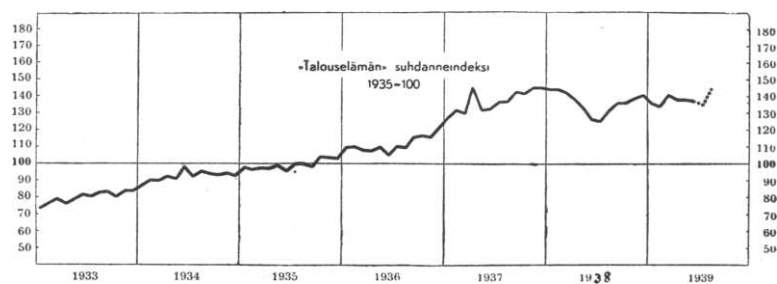
2. Suomen talouselämä.

Suomenkaan taloudellisesta elämästä ei voida kertomusvuodelta saali kokonaiskuvaa, sillä tilastolliset tiedot vuoden syyspuolelta ovat mones suhteessa hyvin vajavaiset.

Eräänlaisen yleiskuvan kehityksestä suursodan syttymisaikoihin asti antaa »Talouselämä»-lehden suhdanneindeksi, josta kuitenkin vuoden puolivälistä lähtien puuttuvat teollisuustuotantoa koskevat indeksit. Tämä indeksikehitys on ollut seuraavanlainen:

Vuoden 1935 keskimäärä = 100	Indeksi
1937	137
1938	136
1939	
tammik.	136
helmik.	134
maalisk.	141
huhtik.	138
toukok.	138
kesäk.	137
heinäk.	135
elok.	145

Kehityksestä antaa havainnollisen kuvan oheenliitetty graafillinen piirros.

Taloudellinen toiminta maassamme oli yleensä vilkastumassa suursotaa lähestyttäessä. Mitä eri tuotannonaloihin tulee mainittakoon, että rakennusaine-, metalli- ja koneteollisuuksilla oli vuoden alkupuolella jatkuvasti runsaasti työtä. Niinikään rakennustoiminta jatkui vilkkaana ja oli ennen suursota edelleen lisääntymässä. Vientiteollisuudesta mainittakoon, että sahatarvain kysyntä oli lisääntymässä ja hinnat parantumassa. Paperiteollisuutta häittäsivät heikonlaiset hinnat. Selluloosan vienti ja uusien tilauksien saanti oli lisääntymässä, mutta tuotanto supistui. Puuhiokkeen ja fanerin vienti kehittyi tyydyttävästi.

Suursodan syttyminen ja varsinkin Suomen ulkopoliittisen aseman vaikeutuminen vaikuttivat monella tavalla tuotannolliseen toimintaan. Vientiteollisuus alkoi kohdata suuria vastuksia, tuontitavarain hinnat alkoivat kohota kuljetusvaikeuksien vuoksi, tuotannonolliseen toimintaan kotimaassa vaikuttivat laajat ylimääräiset kertausharjoitukset, sekä teollisuuden suuntautuminen tyydyttämään puolustuslaitoksen tarpeita. Kun aikaisemmin oli ollut syytä pelätä, että suursodan syttyminen aiheuttaisi maassamme huomattavaa työttömyyttä kääntyi tämä kertausharjoitusten alkamisen ja varustusteollisuuden tuotannon kiihdyttämisen jälkeen jopa työvoiman puutteeksi.

Alempana luodaan katsaus muutamiin talouselämän aloihin, joskin se muodostuu hajanaiseksi tilastollisten tietojen puutteen vuoksi.

Ulkomaankauppa.

Ulkomaankauppa kehittyi kertomusvuonna suursodan syttymiseen asti edullisesti. Viennin arvo oli elokuun lopussa 5,759 milj. mk sen oltua vuoden 1938 elokuun lopussa 5,177 milj. mk. Tuonnin arvo oli taas samaan aikaan kertomusvuonna 5,480 milj. mk ja v. 1938 5,549 milj. mk.

Eri tavararyhmien osuudesta viennissä saa käsityksen seuraavasta asetelmasta:

	1939 milj. mk	% kokonais- viennistä
I. Eläimistä saadut ravintoaineet	428.6	7.4
II. Puutavarat (paitsi halot, visa- ja loimu-	2,254.9	39.2
III. Paperiteollisuuden tuotteet (puuvanuke, pahvi ja paperi)	2,361.6	41.0
IV. Neljäs ryhmä	714.6	12.4
	5,759.6	100.0

Tuonnin jakaantuminen tavararyhmittäin ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	1939 milj. mk	%o koko tuonnista
Tuotantotarvikkeita kaikkiaan ...	3,603.7	65.8
Siitä: raaka-aineita	2,114.8	38.6
koneita y.m.	1,488.9	27.2
Kulutustarvikkeita kaikkiaan	1,877.0	34.2
Siitä: ravinto- ja nautintoaineita	710.3	12.9
teollisuustuotteita	1,166.7	21.3

Suursodan syttymisen jälkeen ulkomaankauppa joutui valtion tarkkailun alaiseksi ja kauppaa voitiin tehdä vain lisenssien puitteissa. Suomalais-venäläinen sota löi tietenkin lisäksi oman leimansa koko ulkomaankauppaan.

Hintataso.

Tukkuhintojen kehityksestä kertomusvuoden aikana suursodan syttymiseen asti samoinkuin niiden kehityksestä parina edellisenä vuonna antavat käsityksen oheelliset graafilliset kuviot.

Kotimarkkinoilla hinnat
1935 = 100

Tuotitavarain hinnat
1935 = 100

Vientitavarain hinnat
1935 = 100

I II III IV

I II III

1937, = 1938

i i	i i	i i	i i
/			4
i i	i i	i i	i i
	II	III	IV

Tukkuhintojen kehityksestä sodan syttymisen jälkeen on tätä kirjoitettaessa saatavissa vain niukkoja tilastollisia tietoja. Lokakuuhun mennessä, olivat tuontitavarain tukkuhinnat nousseet elokuuhun verrattuna keskimääräisesti yli 50 %. Vastaava luku Ruotsissa oli 28 %, Norjassa 37 % ja Tanskassa 33 %. Vientihinnat olivat kohonneet huomattavasti vähemmän. Suomessa ne olivat lokakuuhun mennessä kohonneet elokuuhun verraten 6 %, Ruotsissa 14 %, Tanskassa 7 % ja Norjassa 9 %. Puhuttaasti kotimaisten tavarain tukkuhinnat olivat tänä aikana sensijaan kohonneet varsin vähän, keskimääräisesti noin kahdella prosentilla. Kuitenkaan yhteisindeksi ei tässä kohdassa voi antaa oikeata kuvaa sillä esim. metsätaloustuotteiden hinnat olivat alentuneet kokonaista 23 %:lla. Yleensä näemmekin siis hintojen olevan puhtaasti kotimaistenkin tavaroiden kohdalta kohoamassa. Teollisuustuotteiden tukkuhinnat olivat kohonneet lokakuuhun mennessä 10 %, maataloustuotteiden hinnat 6 %.

Elinkustannusten kehittämisestä antavat käsityksen seuraavassa julkaistut erilaiset asetelmat.

Elinkustannusindeksi.

(Uusi sarja, v. 1935=100.)

	1938				1939			
	B g.	C g.	S. &	H. F	3 &	M S	t ^K &	m F
Ravinto.....	109	106	106	110	110	108	108	117
Asunto.....	109	109	109	115	115	115	115	120
Lämpö ja valo.....	138	138	136	135	136	135	134	155
Vaatetus.....	107	105	105	105	105	104	104	108
Verot.....	90	90	90	90	94	94	94	94
Muut.....	105	106	105	105	106	107	107	109
Kokonaisind.....	108	107	106	109	109	109	109	115

Suomen Pankin kulutushintaindeksi.

(Helsingin hinnat, heinäkuu v. 1931 = 100.)

	1937	1938	1939
Tammikuu.....	101.3	107.7	108.8
Helmikuu.....	103.0	106.9	108.8
Maaliskuu.....	103.6	106.4	107.7
Huhtikuu.....	103.4	106.2	107.9
Toukokuu.....	103.0	106.2	107.6
Kesäkuu.....	103.3	105.8	107.2
Heinäkuu.....	104.7	106.0	108.2
Elokuu.....	106.2	106.9	108.7
Syyskuu.....	106.8	107.5	111.9
Lokakuu.....	108.4	108.2	115.9
Marraskuu.....	108.1	109.1	118.1
Joulukuu.....	108.5	109.1	119.3
Kokovuosi.....	105.0	107.2	110.2

Elinkustannusindeksi.

(Vanha sarja, v. 1914=100)

Vuosi	Tammi- kuu	Huhtikuu	Heinäkuu	Lokakuu	Koko- vuosi
1930	1,181	1,134	1,128	1 109	1,129
1931	1,071	1,050	1,021	1,013	1,039
1932	1,046	1,028	1,012	1 015	1,025
1933	1,011	994	1,001	1,012	1,001
1934	974	974	967	998	983
1935	993	980	996	1,021	997
1936	992	989	988	1,008	998
1937	1,020	1,041	1,052	1,091	1,051
1938	1,079	1,065	1,061	1,086	1,072
1939	1,090	1,084	1,083	1,144	1,100

Kuten havaitaan oli elinkustannusindeksi varsinkin kertomusvuoden loppupuolella vahvasti nousemassa.

Joulukuun puoliväliin mennessä elokuusta lukien oli Suomen Pankin kulutushintaindeksin mukaan seuraavien tavaroiden suhteen tapahtunut seuraava prosentuaalinen nousu (Ruotsin vastaavat numerot otettu vertauksen vuoksi):

	Suomi	Ruotsi
Ravinto- ja nautintoaineet.....	14.7	5.7
Vaatetus.....	7.6	9.1
Kalusto.....	6.4	7.1
Polttoaineet.....	23.2	15.7
Sekalaisryhmä.....	6.1	2.3

Rahamarkkinat.

Rahamarkkinain tilasta kertomusvuoden aikana on niinkään vaikea saada täydellistä kuvaa. On selvää, että sota asetti suuria rasituksia rahamarkkinoillekin. Kertomusvuoden alkupuolella rahamarkkinat kehittyivät varsin tyydyttävästi. Erään piirteen kuvasta antaa meille seuraava asetelma, josta näkyy liikepankkien talletus- ja lainausliikkeen kehitys kertomusvuoden aikana (milj. mk):

	Antolainaus	Ottolainaus	Ottolainauksen enemmitys
Tammikuu	9.304	10.804	1.500
Helmikuu	9.372	10.706	1.334
Maaliskuu	9.481	10.942	1.461
Huhtikuu	9.573	10.942	1.369
Toukokuu	9.538	11.031	1.493
Kesäkuu	9.502	11.167	1.665
Heinäkuu	9.519	11.184	1.665
Elokuu	9.546	11.038	1.492
Syyskuu	9.731	10.624	893
Lokakuu	9.775	10.513	738
Marraskuu	9.765	10.370	605
Joulukuu	9.910	10.766	856

Rahamarkkinoihin vaikutti luonnollisesti syyskaudella valtion enentynt rahan tarve, mikä aiheutti lyhytaikaisen luoton hankkimista valtion taholta. Myöskin vaikutti se, että ihmiset evakuoimiskausina mielellään pitivät hallussaan suurempia rahasummia kuin normaalisissa oloissa. Aina-kin osa näistä irrallisista pääomista palautui vähitellen jälleen rahalaitoksiin takaisin.

Arvopaperimarkkinat.

Osakekurssit Helsingin pörssissä olivat yleensä noususuunnassa kertomusvuoden aikana. Kulumassa olevana vuonna ja varsinkin rauhanteon jälkeen osakekurssit kohosivat erittäin ripeästi. Kehityksestä antaa käsityksen seuraava asetelma:

	Huhtikuu	Kesäkuu	Lokakuu
Yleisindeksi	132.9	137	125.0
Pankit	120.3	119	107.9
Teollisuudet	140.7	148	134.6

Työttömyys.

Kertomusvuoden alussa ilmeni lähinnä edellisiin vuosiin verraten varsin runsasta työttömyyttä. Tilanne parantui kevääseen siirryttäessä huomattavasti. Suursodan syttyessä odotettiin jälleen huomattavan työttömyyden esiintymistä mutta tilanne muuttuikin täysin poikkeukselliseksi maan jouduttua välittömän sodan vaaran ja sittemmin sodan eteen.

Työttömyyden kehitystä valaisevat seuraavat virallisiin tietoihin perustuvat asetelmat.

Työnhakijoita oli eri työnvälitystoimistoissa kertomusvuoden eri aikoina seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Maaliskuu	3,221	1,110	4,331
Kesäkuu	1,446	645	2,091
Syyskuu	3,604	1,258	4,862
Marraskuu	2,514	1,448	3,962

Työttömyystilaston perusteella taas syntyy seuraavannäköinen asetelma työttömien lukumäärän kehittymisestä:

	Työttömyys- töissä	Ilman työtä	Yhteensä	Työhön sijoitettu
Tammikuu	10,941	10,792	21,733	50.3 %
Helmikuu	14,206	10,247	24,453	58.1 %
Maaliskuu	15,567	8,929	24,496	63.5 %
Huhtikuu	15,937	6,037	21,947	72.5 %
Toukokuu	10,420	1,907	12,327	84.5 %
Kesäkuu	4,609	661	5,270	87.5 %
Heinäkuu	1,732	433	2,165	80.0 %
Elokuu	1,935	531	2,466	78.5 %
Syyskuu	4,282	5,044	9,326	45.9 %
Lokakuu	5,262	2,548	7,810	67.4 %
Marraskuu	4,381	2,539	6,920	63.3 %

Palkkataso.

Suursodan syttymiseen asti palkkataso oli kohoamassa, joskin varsin hitaasti. Mitään huomattavampia työpalkkojen koroituksia ei yleisesti esiintynyt, mutta määrättyjä tasoituksia ja parannuksia kyllä tapahtui varsin yleisestikin. Rahapalkkojen kohoamisen käytännöllistä merkitystä vähensi jossakin määrin noususuunnassa ollut hintataso. Suursodan sytyttyä muodostui palkkatason kehitys hajanaisemmaksi. Merimiehet alkoivat saada erikoista lisäpalkkaa merenkulun muututtua vaaralliseksi. Syksyllä käytäntöön otetut ylityöt kohottivat eräiden työntekijäryhmien kokonaisansioita. Toisaalta taas rakennustoiminnan pysähtyminen vähensi huomattavasti rakennusalan ammattityöläisten ansioita. Hintatason nousu alensi kaikkien rahapalkkojen reaaliarvoa.

Seuraavassa muutamia numerotietoja työpalkkojen kehityksestä kertomusvuoden aikana.

Ratarakennustyöläisten vuosiansiot vv. 1926—1939.

Vuosi	Henkilötöissä olevien työntekijäin, ilman varatyöntekijöitä			Vuosiansion suuruus verrattuna		Elinkustannusten kalleus	
	luku ¹⁾	vuosi ansio mk		edelliseen vuoteen (nousu tai lasku %)	vuoteen 1926	Yleinen elinkus- tannus- indeksi	Elinkustannus- indeksin suh- teellinen suu- ruus v. 1926 indeksiin ver- rattuna
1926	3,546	13,342			100.00	1,183	100.00
1927	3,468	13,942	—	+ 4.50	104.50	1,207	102.03
1928	3,441	13,880	—	— 0.44	104.03	1,233	104.23
1929	3,003	14,890	—	+ 7.28	111.60	1,225	103.55
1930	2,352	14,766	—	— 0.83	110.67	1,129	95.44
1931	2,091	11,330	—	—23.27	84.92	1,039	87.83
1932	2,080	10,206	—	— 9.92	76.50	1,025	86.64
1933	1,937	9,707	—	— 4.89	72.76	1,001	84.62
1934	2,357	10,701	—	+ 10.24	80.20	983	83.09
1935	2,348	11,120	—	+ 3.92	83.35	997	84.28
1936	2,910	11,389	—	+ 2.42	85.36	998	84.36
1937	2,532	13,423	—	+ 17.85	100.61	1,051	88.84
1938	1,799	14,543	—	+ 8.34	109.00	1,072	90.62
1939	2,269	15,469	—	+ 6.87	115.94	1,100	93.00

*) Sisältyy myös naiset ja nuoret työntekijät, mutta ei hevostmiehiä.

Valtion työvirastojen alaisissa töissä maksetut keskituntiansiot kertomusvuoden marraskuulla olivat seuraavanlaiset:

	Tuntityössä			Urakkatyössä			Yhteensä		
	sekat.	erikois-amm.	hevosmiehet	sekat.	erikois-amm.	hevosmiehet	sekat.	erikois-amm.	hevosmiehet
Virastoittain:									
Tie- ja vesirak. hali. ...	5:75	7:71	10:15	6:58	8:58	12:44	6:19	7:97	12:04
Ratarakennukset	5:49	7:82	10:05	6:52	8:71	11:29	6:29	8:24	11:04
Työt vanhoilla rad. ...	5:73	7:64	10:01	7:58	8:95	11:27	5:95	7:87	10:52
Maataloushallitus	5:93	—	—	4:79	—	—	5:07	—	—
Metsähallitus	5:93	—	14:—	5:67	—	13:92	5:72	—	13:94
Koko maa	5:76	7:69	10:44	6:17	8:68	12:38	5:99	7:98	11:95

Maataloustyöväen palkoista esitettäköön tässä vielä seuraavat tiedot muutamilta viime vuosilta. Muonapalkollisten eräiden ryhmien vuosipalkat ovat viime tilivuosina vaihdelleet seuraavasti (mk):

			1938/39	1937/38	1936/37
	Rahassa	Luonnossa	Yht.	Yht.	Yht.
Työnjohtajat.....	8,532	6,939	15,471	14,454	13,502
Rengit	4,813	6,012	10,825	10,614	9,594
Palvelijattaret	4,684	3,353	8,037	7,515	6,675

Päiväpalkkalaisten keskipalkat ovat taas olleet:

Vuosi	Miehet				Naiset			
	Talvella	Kesällä			Talvella	Kesällä		
	Ö oi rt öctf d До3 Дсб							
	£ S a o Ñ E a 2 (Sg a o £ ^ ^ I -g							
1939.....	16:41	30:62	27:76	36:01	12:54	19:51	17:23	23:23
1938.....	17:03	30:27	27:49	35:15	12:10	18:81	16:19	22:08
1937.....	12:25	25:22	24:07	32:47	8:96	15:44	14:15	20:27

Metsähallituksen alaisissa töissä maksetut keskituntiansiot vuonna 1939.

Virasto	Uudenmaan l.		Turun ja Porin l.		Hämeen l.		Viipurin l.		Mikkelin l.		Kuopion l.		Vaasan l.		Oulun l.		Lapin l.	
	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	urakka-työ	tuntityö	
Metsähallitus:																		
	<i>I:nen vuosineljännes v. 1939</i>																	
	5: 41	5: 87	5: 20	5: 22	5: 21	5: 29	5: 16	5: 53	4: 93	5: 08	5: 49	5: 56	5: 11	5: 09	5: 88	5: 92	9: 50	7: 19
	14: 39	13: 70	11: 82	13: 24	12: 52	14: 80	14: 89	14: 41	12: 89	13: 80	15: 44	15: 42	13: 36	13: 77	14: 50	15: 40	12: 76	20: —
<i>II:nen vuosineljännes v. 1939</i>																		
	5: 34	6: 72	5: —	5: 90	4: 30	5: 40	5: 43	5: 68	4: 50	5: 25	5: 53	6: 06	4: 57	5: 67	4: 48	6: 17	6: 17	7: 37
	12: 43	11: 58	11: 79	14: 17	10: 95	12: 82	12: 45	13: 57	12: 99	13: 11	12: 83	14: 86	12: 21	13: 39	14: 45	14: 40	14: 90	17: 23
<i>III:s vuosineljännes v. 1939</i>																		
	5: 28	7: —	5: 05	5: 44	5: 13	5: 69	5: 35	5: 15	5: 22	5: 36	5: 35	6: 05	5: 09	6: 06	5: 06	6: 29	7: 31	7: 62
	—	—	11: 75	—	12: 13	7: 48	12: 66	13: 43	—	10: —	13: 75	13: 33	13: 36	10: 42	14: 81	13: 39	16: 85	11: 78
<i>IV:s vuosineljännes v. 1939</i>																		
	5: 61	5: 03	5: 04	5: 12	5: 08	5: 34	5: 10	5: 24	5: 03	5: 09	5: 28	5: 16	5: 28	5: 21	5: 94	5: 38	6: 79	6: 77
	—	10: —	11: 65	—	10: 42	13: 28	10: 39	12: 81	12: —	12: 90	—	—	12: 53	14: 26	12: 70	12: 23	15: 95	15: 17

Keskituntiansiot metsähallituksen töissä v. 1939.

Virasto	tuntityössä			urakkatyössä			yhteensä		
	sekat.	amm.	hevosm.	sekat.	amm.	hevosm.	sekat.	amm.	hevosm.
Metsähallitus:									
<i>I:nen vuosineljännes</i>									
v. 1939	6: 31	—	13: 60	6: 06	—	16: 10	6: 12	—	16: 01
<i>II:nen vuosineljännes</i>									
v. 1939	4: 89	—	13: 99	6: 75	—	13: 78	5: 67	—	13: 83
<i>III:s vuosineljännes</i>									
v. 1939	5: 66	—	14: 06	6: 45	—	11: 53	6: 16	—	12: 40
<i>IV:s vuosineljännes</i>									
v. 1939	5: 93	—	14: —	5: 67	—	13: 92	5: 72	—	13: 94

Rakennustyöläisten palkat Helsingissä vuosina 1928—1939.

Tuntipalkat.

	1928	1931	1933	1934	1936	1937	1938	1939
Maalarit	13 —	10 —	7 —	9 50	10 50	12 —	12 75	13 50
Kivityöntekijät	11 50	8 —	7 —	9 —	11 —	12 50	13 —	13 50
Kiviaputyöläiset	8 80	6 —	5 —	6 50	7 50	8 —	8 50	9 —
Kirvesmiehet	11 —	7 50	6 50	8 —	9 —	10 50	11 —	11 50
Sementtityöntekijät	11 —	7 50	6 —	8 —	9 —	10 50	11 —	11 50
Betonityöntekijät	8 80	6 50	5 —	7 —	8 —	8 —	8 25	8 80
Tiilenkantajat	9 80	7 —	5 —	6 50	7 50	9 —	9 50	10 —
Asfalttityöntek., laskijat ...	9 75	7 —	6 —	8 —	9 50	10 50	11 —	11 50
» keittäjät	9 —	6 50	5 50	7 —	8 50	9 50	10 —	10 50
» kantajat	8 —	5 50	5 —	6 —	7 25	8 —	8 40	9 —
Aputyöläiset, miehet	7 75	5 50	4 —	5 —	6 50	7 25	7 65	8 25
Naiset laastinkannossa	7 75	5 —	4 —	5 —	6 —	6 75	7 —	7 50
» tavallisissa töissä ...	6 75	4 —	3 —	4 50	5 50	5 50	6 —	6 25
Muurarit	12 —	10 —	7 —	9 —	10 50	11 50	12 —	13 —
Rappaaajat	12 —	10 —	7 —	9 —	10 50	11 50	12 —	13 —

III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet.

1. Liitot ja jäsenistö.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliittoon kuului kertomusvuoden kolmannen neljänneksen päättyessä 19 jäsenliittoa, joiden jäsenosastojen luku oli 941. Neuvostoliiton hyökättyä Suomeen joutui useitten osastojen toiminta-alue sotatoimialueeksi, jolloin osastojen toiminta näillä alueilla kävi mahdottomaksi.

SAK:n jäsenliittojen jäsenmäärä kolmannen vuosineljänneksen lopussa oli yhteensä 68,507, jäsenmäärän oltua vastaavana aikana edellisenä vuonna, siis kolmannella neljänneksellä v. 1938 yhteensä 66,198. Jäsenmäärä vuoden 1938 päättyessä oli 70,348, joten kertomusvuoden kolmannen neljänneksen jäsenmäärä verrattuna vastaavaan aikaan edellisenä vuonna osoitti nousua 2,309, mutta mainitun vuoden loppulukuun verrattuna laskua 1,841. Jäsenmäärän kehitys vuoden 1939 alkupuolella aina syksyyn saakka kulki samaan nousevaan suuntaan, jota oli jatkunut jo useamman vuoden ajan, mutta kansainvälisen ja kotimaisen tilanteen synkistyminen kaikkine niine esteineen, jotka häittäsivät myöskin työväen järjestötoimintaa, pysäytti noususuunnan jäsenmäärässä.

SAK:n Työvaliokunta käsitteli kysymystä jäsenmaksujen kannosta näissä poikkeuksellisissa olosuhteissa ja totesi kuultuaan eri jäsenliittojen mielipidettä asiassa, että jäsenliitoilla ei ollut yhtenäistä kantaa asiassa, toisten liittojen ollessa sitä mieltä, että jäsenmaksujen kantoa olisi edelleen jatkettava, toisten taas nähdessä vaikeudet niin suurina, että jäsenmaksujen kannon keskeytys olisi välttämätöntä. Työvaliokunta päätti näinollen omana mielipiteenään ilmoittaa liitoille, että niitä vaikeuksia, jotka kohtaavat jäsenmaksujen kantoa useiden liittojen toimialoilla, ei voida jättää huomioionottamatta, joten SAK katsoo asialliseksi ilmoittaa liitoille, että ne liitot, jotka eivät kanna maksuja jäseniltään vapautetaan vastaavalta ajalta suorittamasta myöskin sääntöjen mukaista veroa SAK:lle. Liitoille ilmoitettiin tästä SAK:n kiertokirjeellä 20 päivänä joulukuuta. Useat liitot tekivät päätöksensä jäsenmaksuvapautuksesta, eräitten lopettaessa maksunsa jo kertomusvuoden neljännen neljänneksen siis lokakuun alusta lukien, toisten päätöksen astuessa voimaan joko joulukuun alussa tai kertomusvuoden lopussa.

Koska täten ei ole mitään yhtenäistä kuvaa SAK:n jäsenmäärästä kertomusvuoden päättyessä, on vuosikirjassa SAK:n virallisena jäsenmääränä pidetty edelläesitettyä kolmannen vuosineljänneksen lopussa ollutta jäsenmäärää. Vuosikirjan tilasto-osastossa olevat taulukot selvittävät lähemmin jäsenmäärän kehitystä ja jakaantumista kertomusvuoden aikana.

2. SAK:n Työvaliokunta.

SAK:n Työvaliokuntaan ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet: SAK:n puheenjohtaja Eero A. Vuori, varapuheenjohtaja Väinö V. Salovaara, sekä muina edustajakokouksen valitsemina vakinaisina jäseninä E. Aittola, K.-A. Fagerholm, A. J. Hällström, E. Härmä, U. Nurminen, J. Virtanen. Edustajakokouksen valitsemina varajäseninä ovat olleet H. Puukko, B. Airola, J. E. Saveri, O. Turunen, V. Viitanen, J. Halme, F. Heinonen. Kolme ensinmainittua varajäsenistä on säännöllisesti kutsuttu Työvaliokunnan kokouksiin ja kun Työvaliokunnan kokoonpanossa oli tapahtunut muutoksia M. Leskisen erottua jo edellisenä kertomusvuonna ja E. Aittolan kuoltua kertomusvuoden syksyllä, siirtyivät varajäsenet H. Puukko ja B. Airola vakinaisiksi jäseniksi.

Koska suurin jäsenliitto Metallityöväen liitto täten olisi jäänyt ilman edustusta Työvaliokunnassa, päätti Työvaliokunta pyytää Metallityöväen liittoa valitsemaan yhden edustajansa neuvottelevaksi lisäjäseneksi Työvaliokuntaan. Metallityöväen liitto valitsi lisäjäseneksi sihteerin August Vallan.

Työvaliokunta on vuoden aikana kokoontunut kaikkiaan 62 kokoukseen, joista on pöytäkirjaan merkitty yhteensä 537 §§. Työvaliokunnan jäsenet ovat osallistuneet kokouksiin seuraavasti: B. Airola 49, E. Aittola 33, K.-A. Fagerholm 39, A. J. Hällström 46, E. Härmä 55, U. Nurminen 48, H. Puukko 26, V. V. Salovaara 39, J. E. Saveri 54, A. Valta 5, V. Viitanen 4, J. Virtanen 52 kokoukseen. Työvaliokunnan kiinteä kokoontumisaika on ollut tiistaisin klo 8.30 ja tämän lisäksi on pidetty ylimääräisiä kokouksia tarpeen vaatiessa.

SAK:n henkilökuntaan ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet: puheenjohtaja Eero A. Vuori, ensimmäinen sihteerin E. K. Louhikko, joka erosi kertomusvuoden tammikuun lopussa SAK:n palveluksesta siirtyen Kansan Matkatoimisto OY:n johtajaksi. Ensimmäiseksi sihteeriksi valitsi Työvaliokunta Kunnantyöntekijäin liiton sihteerin Jorma Tuomisen, joka astui SAK:n palvelukseen toukokuun 8 päivänä. Kertomusvuoden alussa kiinnitettiin SAK:n palvelukseen uudeksi taloudenhoitajaksi Työväen Urheiluliiton taloudenhoitaja Eero Kaukinen, joka siirtyi SAK:oon helmikuun 15 päivänä. Toisena sihteerinä on edelleen toiminut Aku Sumu, kassanhoitajana Anna Mikkonen, varsinaisena järjestäjänä K. F. Christiansson, maa-seutujärjestäjänä V. Valander, toimistoapulaisina Else Poutanen, Irene Mäkinen, Helvi Salo, Terttu Nyman. Palkkatyöläisen ilmoitusasiamiehenä on toiminut Unto Aalto, joka kertomusvuoden lokakuun puolivälissä erosi lehden palveluksesta siirtyäkseen Kansan Lehden ilmoitusasiamieheksi. SAK:n toimisto on edelleen sijainnut Helsingin Työväentalossa. SAK:n toimisto on Työläisliiton kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti hoitanut mainitun liiton toimistotehtävät ja SAK:n järjestäjä Christiansson on toiminut liiton sihteerinä.

SAK:n edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet Johan Helo ja Pekka Railo.

SAK:n Työvaliokunnan alaisena ovat toimineet seuraavat jaostot: valistusjaosto, talousjaosto, työttömyysjaosto, naisjaosto ja ruotsalainen jaosto. Seuraavassa esitetään lyhyet selostukset jaostojen toiminnasta kertomusvuotena.

Valistusjaosto.

Valistusjaostoon, jonka tehtävänä on ollut lähinnä valmistella ja tehdä esityksiä valistustyöalaan kuuluvista kysymyksistä sekä opintotoiminnasta, ovat kuuluneet: J. Virtanen, J. E. Saveri, A. J. Hällström, E. Aittola sekä viimeksimainittua B. Airola. Jaoston sihteerinä on toiminut Jorma Tuominen. Jaoston toimintapiiriin kuuluvista tärkeimmistä asioista kertomusvuoden aikana mainittakoon syyskesällä järjestetty SAK:n kuudes kesäkoulukurssi, josta selostus vuosikirjan valistustyötä käsittelevässä luvussa.

Työttömyysjaosto.

Työttömyysjaostoon, jonka tehtävänä on ollut tarkkailla työmarkkinoita ja työttömyystilannetta, tehdä niiden johdosta esityksiä Työvaliokunnalle sekä huolehtia keskusliiton puolesta työttömyysasioitten hoidosta, ovat kuuluneet E. A. Vuori, U. Nurminen, J. Virtanen, B. Airola. Jaoston sihteerinä on toiminut A. Sumu.

SAK:n Työttömyysjaoston jäsenet ovat kertomusvuoden aikana käyneet eri paikkakunnilla selostamassa kysymyksiä työttömyystilannetta käsittelemään kutsutuissa kokouksissa. Työttömyysjaoston esityksestä on SAK lähettänyt kertomusvuoden alussa kirjelmän erälle kunnallisille keskusviirastoille sekä kertomusvuoden syksyllä valtiovarainministeriölle. Kummatkin kirjelmät on julkaistu vuosikirjan osastossa »SAK:n lausuntoja ja esityksiä». Kertomusvuoden aikana on työttömyysjaosto itse käynyt kerran lähetystönä valtion viranomaisten luona työttömyyskysymysten vuoksi, samoin on avustettu eri paikkakuntien työttömyyslähetyksiä näiden käytössä asianomaisten viranomaisten puheilla.

Talousjaosto.

SAK:n talousjaostoon ovat kertomusvuonna kuuluneet: E. A. Vuori, U. Nurminen, V. V. Salovaara ja E. Aittola. Jaoston sihteerinä on toiminut E. Kaukinen. Jaoston tehtävänä on ollut valmistella yleensä taloudenhoidon ja varojen käytön alaan kuuluvia kysymyksiä ja tehdä niistä esityksiä Työvaliokunnalle. Jaoston ehdotuksesta on SAK tehnyt m. m. esityksen jäsenliitoilleen yhtenäisen tilintarkastussysteemin aikaansaamiseksi ammattiyhdistysliikkeessä siten, että liitot edustajakokouksissaan

nimeäisivät SAK:n yhdeksi tilintarkastajakseen. Tämän mukaisesti neljä jäsenliittoa, nimittäin Rakennustyöläisten liitto, Kirjatyöntekijäin liitto, Kuljetustyöntekijäin liitto ja Jalometallityöntekijäin liitto tekivät tilintarkastustaan koskevan päätöksensä ja SAK valitsi puolestaan mainittujen liittojen tilejä tarkastamaan E. Kaukisen.

Ruotsalainen jaosto.

Ruotsalainen jaosto on entiseen tapaan huolehtinut ruotsinkielisen ammattiyhdistysjäsenistön yleisvalistustyöstä. Jaoston jäseninä ovat olleet K.-A. Fagerholm, G. Andersson, O. Träskvik sekä sihteerinä K. F. Christiansson. Jaoston esityksestä ja SAK:n valtuuston päätöksen perusteella sopi SAK sanomalehti »Arbetsbladerna» kustantavan yhtiön kanssa siitä, että mainituissa lehdessä julkaistaan kaksi kertaa kuussa erikoinen ammattiyhdistysliite, jolloin mainittua numeroa osaksi SAK:n, osaksi liittojen kustannuksella lähetetään niille liittojen jäsenille, jotka haluavat tämän lehden Palkkatyöläisen asemasta.

Naisjaosto.

SAK:n Naisjaostoon ovat kuluneena toimintavuotena kuuluneet Laura Härmä, Tyyne Leivo Larsson, Lempi Lehto, Lydia Kyröläinen ja Siiri Saarinen. Siiri Saarisen elokuussa siirryttyä S. Kutomateollisuustyöväen liiton järjestäjäksi kutsui Työvaliokunta Naisjaoston jäseneksi Elina Säämäsen Kunnantyyntekijäin liitosta. Työvaliokunnan puolesta ovat Naisjaoston kokouksiin ja työskentelyyn osallistuneet sihteerit E. K. Louhikko, J. Tuominen ja taloudenhoitaja E. Kaukinen. Pöytäkirjanpitoa ja toimistotehtäviä on edelleen sivutoimenaan hoitanut Else Poutanen.

Kertomusvuoden aikana on Naisjaosto pitänyt 23 kokousta, joissa pöytäkirjaan on merkitty yhteensä 156 pykälää. Ammatillisille paikallisjärjestöille ja niiden naisjaostoille on lähetetty yhteensä 7 kiertokirjettä ja lisäksi on toimitettu alustuksia ajankohtaisista kysymyksistä. Puheita ja luentoja naisten valistustyön edistämiseksi on koetettu järjestää sikäli kuin mahdollisuuksia on ollut, ja ovat Naisjaoston jäsenet tehneet luento- ja puhujamatkoja eri paikkakunnille. Näillä matkoilla on samalla annettu toimintaohjeita naisjaostoille, neuvotellen toiminnan tehostamisesta asianomaisten toimikuntien kanssa ja antaen virikettä uusien naisjaostojen perustamiselle. Uusia naisjaostoja on kertomusvuoden aikana perustettu 2, joten ammatillisten paikallisjärjestöjen alaisia naisjaostoja oli vuoden aikana yhteensä 15.

Pohjoismaiden ammattiyhdistysnaisten opintoviikko järjestettiin tällä kertaa Helsingissä 23—29. p:nä heinäkuuta. Kuten ymmärrettävää, antoi tällaisen suuren opintoviikon järjestäminen SAK:lle, sen Naisjaostolle sekä muillekin helsinkiläisille ammattiyhdistysnaisille varsin paljon

puuhaa, mutta yleensä olivat sekä koti- että ulkomaiset osanottajat tyytyväiset opintoviikkoon ja sen järjestelyyn ja voidaan sen katsoa kaikin puolin onnistuneen. Opintoviikon ohjelmaan kuului luentoja ja alustuksia ammattiyhdistysnaisia lähellä olevista kysymyksistä, keskustelua alustusten pohjalla, retkeilyä sekä yhteisiä tutustumistilaisuuksia. Luentoja, alustuksia tai laajempia puheenvuoroja esittivät kotimaisista: Eero A. Vuori, K.-A. Fagerholm, Sylvi-Kyllikki Kilpi, Kaisa Hiilelä, SAK:n Naisjaostosta Laura Härmä, Tyne Leivo Larsson, Lempi Lehto, Siiri Saarinen ja HAP:n naisjaostosta Maija Grönvik; ulkolaisista: Anna Johansson-Wisborg (Ruotsi), Aase Lionaes (Norja) ja Ebba Persson (Tanska). Retkeilyllä tutustuttiin m. m. osuustoiminnallisiin tuotantolaitoksiin sekä Lohjan kauppalan nähtävyyksiin. Retkeilyjen yhteydessä osoittivat Helsingin kaupunki, OTK ja Osuusliike Elanto vieraanvaraisuutta kurssilaisille, samoin järjestivät ammattiliitot kukin oman alansa osanottajille yhteisen tutustumistilaisuuden. Useat muutkin helsinkiläiset järjestöt auttoivat kurssilaisten opastuksessa, majoituksessa y. m. Matkojen ja majoituksen järjestäjänä toimi Työväen Matkatoimisto, onnistuen tässä tehtävässään hyvin. Osanottajia oli opintoviikolla yhteensä n. 400, joista n. 250 Skandinaavian maista ja n. 150 Suomesta. Useimmat ammattiliitot olivat myöntäneet jäsenilleen apurahoja opintoviikolle osallistumista varten. Opintoviikon luennot oli suunniteltu julkaistavaksi ammatillisella valistusviikolla erikoisena julkaisuna, jotta nekin toverit jotka eivät olleet tilaisuudessa opintoviikolle saapumaan, saisivat tutustua luentojen sisältöön. Sotatilanteen johdosta ei tätä suunnitelmaa kuitenkaan voitu toteuttaa.

Erittäin lupaavin toivein aloitti Naisjaosto syys toimintansa. Kesällä pidettyjen kurssien avulla oli saavutettu henkilökohtaista kosketusta eri puolilla maata toimivien ammattiyhdistysnaisten kesken. Työtilannekin naisten ammattialoilla näytti hyvin lupaavalta. Valmistauduttiin marraskuun valistusviikon viettoon ja yhä suurempaan voimien kokoamiseen, kunnes sitten poliittinen tilanne keskeytti ja murskasi kaikki suunnitelmat.

Yleensä voidaan sanoa, että kulunut vuosi oli menestyksellisen toiminnan vuosi Naisjaostonkin toiminnan kannalta. On luotu pohjaa ja saavutettu kokemuksia, jotka rohkaisevat meitä uusiin ponnistuksiin maamme palkkatyöläisnaisten kokoamiseksi omiin ammatillisiin järjestöihinsä.

3. SAK:n Valtuusto.

SAK:n Valtuustoon ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet SAK:n jäsenliitoista seuraavat edustajat:

Elintarvetyöläisten liitto: vak. I. K. Björk, Helsinki, Johannes Ahmala, Tampere.

Jalometallityöntekijäin liitto: vak. J. Niinistö, Turku; var. A. Karantera, Helsinki.

Kirjatyöntekijäin liitto: vak. *Uuno H. Immonen*, Helsinki, *A. Karvosen-oja*, Helsinki; var. *E. Mäkelä*, Helsinki, *Edv. Merikoski*, Helsinki.

Kuljetustyöntekijäin liitto: vak. *Arvo Silander*, Turku, *E. Syvänen*, Helsinki.

Kunnantyöntekijäin liitto: vak. *A. Kari*, Helsinki, *J. O. Kangas*, Tampere; var. *H. P. Kalervo*, Helsinki, *O. Leskinen*, Helsinki.

Kutomateollisuustyöväen liitto: vak. *J. A. Niemi*, Tampere, *Reino Kolin*, Tampere; var. *Albert Vuori*, Turku, *Ida Heinänen*, Tampere.

Lasiteollisuustyöväen liitto: vak. *O. Turunen*, Helsinki; var. *K. Vesiluoma*, Riihimäki.

Liiketyöntekijäin liitto: vak. *Aug. Saxell*, Tapanila, *Hannes Sarén*, Tampere; var. *Janne Hakulinen*, Helsinki, *Onni Hiltunen*, Varkaus.

Merimies-Unioni: vak. *N. Välläri*, Helsinki, *H. Kankaanpää*, Tampere; var. *G. Tuomikoski*, Helsinki, *L. Metsämäki*, Helsinki.

Metallityöväen liitto: vak. *T. E. Laakso*, Turku, *V. Kataja*, Tampere, *I. Saksman*, Viipuri, *J. E. Pukander*, Vaasa; var. *U. Koskinen*, Turku, *Y. Laakkonen*, Värtsilä, *G. Lindström*, Taalintehdas, *A. Hjelt*, Karkkila.

Muurarien liitto: vak. *A. Vilkas*, Helsinki, *J. Karvinen*, Helsinki.

Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto: vak. *Hj. Lappalainen*, Pispala; var. *Albin Valkama*, Nokia.

Puutyöväen liitto: vak. *Paul E. Järvinen*, Kotka, *Eetu Ojala*, Tampere; var. *Matti Toivanen*, Lahti, *Ilmari Sjöblom*, Turku.

Rakennustyöläisten liitto: vak. *Frans Lahti*, Turku, *Olavi Kekäläinen*, Kemi, *A. Mäkinen*, Helsinki; var. *V. Luoto*, Tampere, *M. Lappeteläinen*, Antrea.

Rautatieläisten liitto: vak. *O. Saarinen*, Helsinki, *U. Tulonen*, Riihimäki.

Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto: vak. *Eino Kilpi*, Helsinki; var. *A. Pohjanmaa*, Helsinki.

Työläisliitto: vak. *K. Saarnijärvi*, Helsinki; var. *Fiina Pietikäinen*, Helsinki.

Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen liitto: vak. *P. Salo*, Tampere; var. *L. Vuorio*, Tampere.

Vaateustyöläisten liitto: vak. *O. Suikkanen*, Turku; var. *P. Tuorilainen*, Helsinki.

SAK:n Valtuuston sääntömääräinen kokous pidettiin 7 päivänä toukokuuta ja ylimääräinen kokous, joka oli kutsuttu koolle käsittelemään Crichton-Vulcanin konepajan ja laivaveistämön työntekijäin lakkoasiasa, 3 päivänä elokuuta. Kokousten pöytäkirjaselostukset seuraavat vuosikirjan liitteinä.

Kertomusvuoden alussa toimitettiin SAK:n Valtuuston jäsenten kesken äänestys ehdotuksesta SAK:n ja KK:n välisiksi uusiksi sopimuksiksi. Sopimukset hyväksyttiin äänimäärin 39—3. Selostus asiasta vuosikirjan

luvussa »yhteistyö kotimaisten järjestöjen kanssa» ja sopimusten teksti vuosikirjan liitteenä.

4. Vainajat.

Kertomusvuoden aikana on ammattiyhdistysliikkeen riveistä poistunut useita aktiivisesti toimineita henkilöitä. Suomen Metallityöväen liitto joutui lyhyessä ajassa kokemaan tuntuvat menetykset liiton puheenjohtajan Einari Aittolan ja järjestäjä Vihtori Järvisen kuoleman kautta. Einari Aittola oli toiminut liiton puheenjohtajana liiton perustamisesta saakka ja Vihtori Järvinen oli metallityöläisten monivuotinen matkajärjestäjä. Kertomusvuonna kuoli myöskin vaatturi Matti Väisänen, joka aikaisemmin oli toiminut keskeisillä paikoilla ammattiyhdistysliikkeessä, m. m. Suomen Ammattijärjestön sihteerinä.

Skandinavian maiden ammattiyhdistysliike joutui myöskin kokemaan menetyksiä. Tanskan Ammattijärjestö menetti lyhyessä ajassa molemmat puheenjohtajansa Christian Jensenin ja Knud V. Jensenin, Ruotsin ammattiyhdistysliike menetti opinto- ja koulutyönsä uranuurtajan Sigfrid Hanssonin.

IV. Valistustyö.

1. Yleistä.

Ammattiyhdistysliikkeen vakiintunut voimistuminen jatkui kertomusvuonna aina syksyyn saakka, jolloin tunnetut suurpoliittiset tapahtumat eivät luonnollisestikaan olleet vaikuttamatta, vieläpä ratkaisevalla tavalla ammatillisten järjestöjen toimintaan taannuttavasti. Alkupuolella vuotta voitiin valistustyötäkin niin SAK:n kuin liitojenkin toimesta tehdä aikaisemmissa puitteissa ja suunnilleen entisiä muotoja noudattaen. Kun SAK:n ensimmäinen sihteeri E. K. Louhikko erosi jo tammi—helmikuun vaihteessa, siirtyäkseen uuteen toimeensa Kansan Matkatoimisto OY:n toimitusjohtajana, ja hänen seuraajakseen valittu Suomen Kunnantyöntekijäin liiton sihteeri Jorma Tuominen, saattoi siirtyä SAK:n palvelukseen vasta toukokuun alussa, oli valistustyö ilman varsinaista toiminnan johtajaa koko tämän väliajan. Tästä johtuneesta haitasta huolimatta voitiin käytettävissä olevin voimin hoitaa SAK:oon keskittynyt valistustyö suunnilleen suunnitelmien mukaisesti.

SAK:n palveluksessa olleet järjestäjät K. F. Christiansson ja V. Valander suorittivat kiertävää valistustyötä osallistumalla palkkatyöväen neuvottelutalaisuuksiin, perustamalla ammattiosastoja j.n.e. Christiansson hoiti niin

suomen- kuin ruotsinkielistäkin valistustyötä pääasiallisesti kaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa, kun taas Valanderin työskentely kohdistui maaseudulle. Myöskin muut SAK:n vakinaiset toimitsijat ovat osallistuneet suullisen valistustyön suorittamiseen kertamatkojen muodossa.

Kertomusvuonna jatkettiin hyödyllisiksi osoittautuneiden 2—3 päivää kestäneiden neuvottelupäivien järjestämistä eri puolille maata. Niille on erityisesti pyritty saamaan osanottajiksi perusjärjestöjen toimihenkilöitä, kuten osaston toimitsijoita, toimikuntain jäseniä ja jäsenmaksujen kantajia. Neuvottelupäivillä on alustusten pohjalla käsitelty sellaisia kysymyksiä kuin, miten ammattiyhdistysten sisäinen toiminta olisi tehostettavissa, mihin järjestöjen jäsenmäärän kasvu velvoittaa, ammattiyhdistysliikkeen yleiset ajankohtaiset kysymykset, jäsenmaksujen kantajain ja luottamusmiesten tehtävät, työväenlainsäädäntökysymyksiä j.n.e. Erityisesti on neuvottelupäivillä ja muutenkin suoritettussa valistustyössä kiinnitetty huomiota »jäsenvuotoon», suhteettoman suureen jäsenten eroamiseen järjestöistä ja heidän lyhytaikaiseen jäsenyyteensä, koettamalla löytää tehokkaita keinoja tämän ammattiyhdistystoimintaa heikentävän epäkohdan poistamiseksi.

Lokakuusta alkaen oli tarkoituksena järjestää vielä 10:llä paikkakunnalla useampia iltoja käsittäviä luento- ja neuvottelupäiviä, osittain yhdessä Kunnantyöntekijäin liiton kanssa, mutta vallinneen poikkeuksellisen tilanteen vuoksi ilmoitetut tilaisuudet täytyi peruuttaa, koska kysymyksessä olevien paikkakuntien työväentalot ja muut sopivat kokoushuoneustot olivat luovutetut puolustuslaitoksen käyttöön. Myöskin muu valistustoiminta vaikeutui vuoden lopulla suurella määrällä.

Vappu- ja vaalijuhlatilaisuuksissa esiintyivät ammattiyhdistysliikkeen toimitsijat aikaisempaa tapaa noudattaen puhujina. »Palkkatyöläinen» ilmestyi erikoisina vappu- ja vaalinumeroina. Heinäkuussa toimitettuja tärkeitä valtiollisia vaaleja käsiteltiin muutoinkin »Palkkatyöläisen» kirjoituksissa sekä ammattiyhdistysväen juhla- ja kokoustilaisuuksissa. Olihan kysymyksessä työväenluokan yhteisesiintyminen käänteentekevässä ajankohtana työväelle tärkeitten taloudellisten ja sosiaalisten pyrkimysten toteuttamisen merkeissä.

2. Työnjuhlalat.

Elokuun ensimmäistä sunnuntaita ammattiyhdistysväki vietti entiseen tapansa kesäjuhlapäivänä, jolloin järjestettiin n. 50 paikkakunnalla työnjuhlia. Ne saivat jälleen runsaasti osanottajia, etenkin maaseudulla nähtiin tavallista runsaammin työnjuhlayleisöä. Helsingin Stadionilla järjestetty suurjuhla sai nytkin pääkaupungin palkkatyöväen liikkeelle kymmentuhantisena joukkona.

3. Ammatillinen valistusviikko.

Puhjenneesta suurvaltain sodasta huolimatta päätti Työvaliokunta jo hyvissä ajoin alkusyksyllä ryhtyä ammatillisen viikon ennakkovalmisteluihin, entiseen tapaan marraskuun ensimmäistä viikkoa silmälläpitäen, sillä poikkeukselliset ajat asettivat ammattiyhdistystoiminnalle uusia ja vaativia tehtäviä, joita valistusviikon aikana oli syytä erityisesti tähdentää ja siten vaikuttaa järjestövoiman lujittamiseen. Valistusviikon ennakkovalmistelut ehdittiinkin suurelta osalta jo suorittaa, mutta lokakuussa joutui myös maamme suurpolitiittisten tapausten pyörteisiin, reserviläisiä kutsuttiin »ylimääräisiin harjoituksiin» ja Moskovan neuvottelujen luoma uhkaava ilmapiiri vaikutti monella tavalla normaalista elämästä mullistavasti. Pääasiallisesti kuitenkin käytännöllisistä syistä, sopivien juhlahuoneistojen tultua määräytyksi reserviläisten kokoontumis- ja majoituspaikoiksi, oli luovuttava valistusviikon viettämisestä marraskuun alussa.

Kun Suomen ja Neuvostoliiton välillä vallinneen jännitystilanteen ratkaisu näytti siirtyvän ainakin toistaiseksi, päätti Työvaliokunta marraskuussa SAK:n valistusjaoston esityksestä, että ammatillinen valistusviikko vietettäisiin vielä joulukuun 10 ja 17 päivien välisenä aikana, koska valistustilaisuuksien järjestämiselle ainakin suuremmissa kaupunkipaikoissa näytti olevan onnistumisen edellytyksiä. Valmistelut keskeytti toistamiseen kuitenkin marraskuun viimeisenä päivänä Neuvostoliiton yllättäen suorittama hyökkäys maattamme vastaan, joka pian kehittyi laajat mittasuhteet käsittäväksi sodaksi.

4. Kustannustoiminta.

Työnjuhla-julkaisu ilmestyi neljännen kerran mielenkiintoisena, kuvitettuna palkkatyöväen lukemistona ja saatiin sitä myydyksi ennen työnjuhlia ja niiden aikana tyydyttävästi, n. 10,000 kpl. Sen sijaan saman julkaisun ruotsinkielisen painoksen menekki jäi melko vähäiseksi.

SAK:n kustantamana ja toimittamana ilmestyi myöskin kesäkuussa syväpainoasuinen kuvitettu kirjanen »Loma alkaa», johon sisältyi uuden vuosilomain teksti, lainopillinen selvitys ko. lain sisällyksestä sekä eräitä muita lomalainsäädäntöä ja lomankäyttöä käsitteleviä kirjoituksia. Kirjanen sai ajankohtaisuutensa ja käytännöllisen merkityksensä takia hyvän vastaanoton työläisten taholla. Samantapaisten ajankohtaisia kysymyksiä käsittelevien kirjasten julkaiseminen näyttää vastaisuudessaakin tarkoituksenmukaiselta.

Pääasiallisesti naisten pohjoismaisia opintopäiviä varten painatettiin pieni laulukirja »Kurssi- ja retkeilylauluja», sisältäen työläisaiheisia ja kansanlauluja suomen-, ruotsin- ja norjankielellä.

5. »Palkkatyöläinen».

Rinnan jäsenmäärän kasvun kanssa nousi myöskin SAK:n ja sen jäsenliittojen äänenkannatajan »Palkkatyöläisen» painos- ja levikkimääräniin että se vakinaisesti oli yli 50,000 kpl. numeroa kohden. Vuoden loppu, puolella levikkimäärä laski, johtuen tämä niistä järjestötoimintaa haittaavista seikoista, joihin on vuosikirjassa edellä viitattu.

»Palkkatyöläisen» sisältö ja sivuluku laajeni kertomusvuonna edelleen aikaisempiin vuosiin verrattuna ja olisi toimitettujen sivujen määrä nousut n. 550 sivuun, ellei loppuvuoden poikkeukselliset olosuhteet olisi pakoittaneet supistuksiin. Toimitettujen sivujen määrä kertomusvuonna oli 504, lehden laajuuden oltua v. 1936 448 sivua, v. 1937 480 sivua, v. 1938 528 sivua. Kunnantyöntekijäin liitto on julkaissut säännöllisesti kuukausittain lehdessä oman vaihtosivunsa.

Lehden vastaavaksi toimittajaksi valittiin siht. Louhikon jälkeen toinen sihteeri A. Sumu.

»Palkkatyöläisen» ovat äänenkannattajakseen hyväksyneet 15 SAK:n jäsenliittoa ja käy niiden tilaama keskimääräinen määrä lehteä kolmannen neljänneksen lopussa selville seuraavasta tilastosta:

	Vuoden 1936 lopussa	Vuoden 1937 lopussa	Vuoden 1938 lopussa	V. 1939 III nelj. päätt.
Metallityöväen liitto	... 6,450	9,300	9,800	11,000
Rakennustyöläisten liitto	. 3,850	5,570	6,500	8,000
Puutyöväen liitto	... 3,555	5,120	5,200	5,000
Kuljetustyöntekijäin liitto	.. 1,950	3,860	4,300	5,100
Kunnantyöntekijäin liitto	... 2,165	3,340	4,300	5,000
Kutomateollisuustyöväen liitto	.. 2,535	4,230	4,000	3,800
Muurarien liitto	1,790	2,290	2,600	2,800
Paperiteoll. työntek. liitto	1,215	1,680	2,000	1,900
Elintarvetyöläisten liitto	... 1,080	1,610	1,900	2,100
Rautatieläisten liitto	.. 856	1,110	1,400	1,600
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöv. liitto	...	-	1,100	1,100
Vaateustyöläisten liitto	...	-	1,100	900
Lasiteollisuustyöväen liitto	555	550	700	600
Työläisliitto	, 1,530	2,320	400	400
Jalometallityöntekijäin liitto	225	200	250	250

6. Liittojen lehdet.

»Palkkatyöläisen» lisäksi on kertomusvuoden ajalla julkaistu edelleenkin kolme ammattiyhdistysväen lehteä.

Suomen Kirjatyöntekijäin liiton äänenkannattaja »Kirjatyö—Bokarbete»

ilmestyi entisen suuruisena kaksi kertaa kuukaudessa ja aikaisempaa toimintatapaa noudattaen osittain suomen- ja ruotsinkielisenä. Lehteä on jaettu vapaasti liiton jäsenille. Painosmäärä on vaihdellut 4,800—5,500 ja lehden vastaavana toimittajana on ollut liiton luottamusmies A. J. Hällström.

Suomen Liiketyöntekijäin liiton julkaisema »Liiketyöläinen» on ilmestynyt kuukausilehtenä ja on sitäkin annettu vapaasti liiton kaikille jäsenille. Lehden toimittajana oli T. Kujanen ja hänen eroamisensa jälkeen loppupuolella vuotta toimitsija V. Kanerva; pää- ja vastaavana toimittajana liiton sihteeri J. Hakulinen. Lehteä on painettu keskimäärin 5,600 kpl. numeroa kohti.

Merimies-Unionin äänenkannattaja »Merimies—Sjömannen» ilmestyi myös kerran kuukaudessa 24 sivuisena ja sitä suurempana. Lehti on ollut suomen- ja ruotsinkielinen ja on sitä jaettu vapaasti jäsenille. Vastaavana toimittajana Unionin puheenjohtaja N. Välläri ja painosmäärä keskimäärin 2,800.

7. Opintokerhot ammattiyhdistysliikkeessä.

Opintotyöhön on ammattiyhdistysliikkeessä kiinnitetty edelleenkin vakavaa huomiota ja koetettu saada ammattiosastoja, paikallisjärjestöjä ja keskustoimikuntia perustamaan opintokerhoja ja pitämään vireillä niiden toimintaa. SAK on kustantanut aikaisempaa tapaa noudattaen paikallisjärjestöjen kerhoille Työväen Sivistysliiton kirjeopiston kirjeellisiä kursseja ammattiyhdistystoiminnan kannalta tärkeissä aineissa, kuten ammattiyhdistystiedossa, työlainsäädännössä, järjestötehtävissä ja kirjanpidossa.

Seuraava taulukko osoittaa opintokerhotoiminnan laajuutta ja kehitystä SAK:n toiminta-aikana:

V. 1931 toimi 19 opintokerhoa, niissä opiskelijoita n.....	450
» 1932 » 29 » » » n.....	600
» 1933 » 35 » » » n.....	650
» 1934 » 37 » » » n.....	700
» 1936 » 63 » » » n.....	1,000
» 1937 » 85 » » » n.....	1,100
» 1938 » 90 » » » n.....	1,200
» 1939 » 94 » » » n.....	1,300

Edellä mainitut kerhot toimivat Työväen Sivistysliiton alaisina opintokerhoina. Lisäksi ammatillisten järjestöjen yhteydessä on ollut toiminnassa keskustelu-, kirjanpito- y.m. kerhoja, jotka eivät sisälly tähän tilastoon. Vuoden lopulla joutui osa opintokerhoista yleisten olosuhteitten vuoksi lopettamaan toimintansa.

Opinnollinen yhteistyö Työväen Sivistysliiton ja SAK:n kesken on ilmenyt myös siten, että ammattiyhdistysväki on osallistunut lukuisasti TSL:n järjestämille iltakursseille eri puolilla maata, etenkin silloin, kun kurssien luennoitsijoina on ollut ammatillisten keskusjärjestöjen toimitsijoita tai luentoaineet käsitelleet heitä lähellä olevia kysymyksiä, lauten ammattiyhdistystietoa, työväenlainsäädäntöä, opintokerhotyötä, puhetaitoa, sanomalehtikirjeenvaihtoa jne.

8. Vakinaisten toimitsijain luentokurssit.

Edellisenä syksynä SAK:n toimesta pidetyt luentokurssit ammatillisten keskusjärjestöjen vakinaisille toimitsijoille ja järjestäjille olivat osoittaneet siinä määrin tarkoituksenmukaisiksi, että Työvaliokunta katsoi olevan syytä jatkaa tätä uutta ammatillista kasvatustyömuotoa järjestämällä vakinaisten toimitsijain jatkokurssit tammikuun 2 ja 5 päivien välisenä aikana Helsingin työväentalossa.

Näillekin kursseille osallistui suurin osa vakinaisista toimitsijoista ja järjestäjistä eli lähes 40 osanottajaa. Luentoja pidettiin 6 tuntia päivässä, minkä lisäksi keskusteltiin luentojen johdosta.

Kurssiohjelma oli seuraava:

U. Nurminen: Työmarkkinatilanne ja palkkataso.

R. H. Oittinen: Vapaa-ajan käyttö ja eräitä siihen liittyviä kysymyksiä.

E. A. Vuori: Kansainvälinen tilanne ja ammattiyhdistysliikkeen sisäinen ehjyys.

Väinö Tanner: Poliittinen tilanne.

E. K. Louhikko: Maatyöläisten ja maaseudun palkkatyöläisten keskuudessa suoritettava herätystyö.

A. Aaltonen: Työväenjärjestöjen valistus- ja herätystyön yhtenäistyttäminen.

Y. Ruutu: Demokraattinen valtiomuoto ja sen nykyinen asema.

Arvi Hautamäki: Mihin suuntaan SAK:n kurssitoimintaa olisi kehitettävä.

K.-A. Fagerholm: Sosiaalipoliittisia päivänkysymyksiä.

9. SAK:n kesäkoulu Työväen Akatemiassa.

Heti vuoden alussa ryhtyi SAK:n Työvaliokunta yhdessä Työväen Sivistysliiton kanssa, ja neuvoteltuaan liittojen kanssa, toimenpiteisiin 4-viikkoisten SAK:n kesäkoulukurssien järjestämiseksi seuraavana kesänä Työväen Akatemiassa Kauniaisissa. Nämä kurssit, jotka olivat järjestyksessään kuudennet, suunniteltiin aikaisempien kokemusten mukaan. Kirjeellistä ennakkopiskelukurssia TSL:n kirjeopistossa kuitenkin supistettiin siten, että kurssien osanottajien oli suoritettava ennako-opiskelu, jossa 2 kirjettä käsitti ammattiyhdistystietoa, 2 työlainsäädäntöä ja yksi järjestötehtäviä.

Liitot ilmoittivat ennako-opiskeluun tavallista enemmän osanottajia,, yli 80, joille ne kustansivat kirjekurssin. Työsteiden ja muiden syiden vuoksi ei kesäkoulun alkaessa elokuun 14 päivänä osanottajia kuitenkaan saapunut kuin 33. Työvaliokunta kuitenkin päätti, koska osanottajamäärä oli suunnilleen sama kuin aikaisempinakin vuosina, nämä kurssit pitää, vaikka alunperin oli odotettu kesäkoulun saavan laajemman kannatuksen ammatillisesti järjestyneiden taholta. Siinä tarkoituksessa olivat liitot m.m. suurentaneet kurssilaisten apurahoja ja koettaneet toimia osanottajien saamiseksi liittonsa piiristä. Eräitten liittojen ja ammattialojen jäsenille näyttää kursien sijoittaminen kesäaikaan tuottavan vaikeuksia, joten niiden pitämisen aikaa koskeva kysymys tulee uudelleen harkittavaksi.

Kesäkoulun johtajina toimivat SAK:n sihteeri Jorma Tuominen ja Työväen Akatemian opettaja Arvi Hautamäki, joista jälkimmäinen aikaisempaan tapaan hoiti varsinaiset opinto-ohjaajan tehtävät.

Kesäkoulun luento- ja opinto-ohjelma oli seuraava:

I. Ammattiyhdistysliike:

E. A. Vuori: Ammattiyhdistysliikkeen käsite, 2 l. Työnantajain ja työntekijäin suhteet, 2 l. Katsaus ulkomaiseen ammattiyhdistysliikkeeseen 4 l.

E. K. Louhikko: Katsaus Suomen ammattiyhdistysliikkeen kehitykseen 6 l.

J. Tuominen: Ammattiyhdistystietoa: Säännöt ja järjestömuotokysymyksiä 2 l. Jäsenmaksut ja järjestötehtäviä 2 l. Menettelytavat ja suhde poliittiseen puolueltoimintaan 2 l. Ammatillinen valistustyö 2 l.

II. Taloustiede ja sosiaalipolitiikka.

P. Railo: Taloustieteen erikoiskysymyksiä 6 l.

A. Hautamäki: Johdatus työväenkysymykseen 4 l. Johdatus tilastojen käyttöön 5 l.

R. Oittinen: Kansainvälinen sosiaalipolitiikka 4 l. Työntekijäin vapaa-ajan käyttö 2 l.

U. Nurminen: Työttömyyspolitiikka 2 l.

III. Työlainsäädäntö.

M. Erich: Työsopimuslainsäädäntö 5 l.

E. Härmä: Työehtosopimukset 3 l. Työaikalainsäädäntö 3 l.

J. Tuominen: Työntekijäin vuosiloma 2 l.

E. Huttunen: Kansaneläkelaki 2 l.

A. Valta: Työntekijäin apukassat 2 l.

IV. Käytännöllisiä aineita.

A. Hautamäki: Kirjanpito 20 l. Opintotyö 5 l. Kokousten pidosta 4 l.

Y. Kallinen: Puhetaito 6 l.

A. Sumu: Yhdistyslainsäädäntö 2 l. Kirjalliset tehtävät 4 l.

E. Kaukinen: Perusjärjestöjen talouskysymyksiä 4 l.

J. Hakulinen: Ammatillinen mainonta 5 l.

K. F. Christiansson: Järjestötehtävät 4 l.

V. Erikoisluentoja.

Y. Kilpeläinen: Kansanvalta 4 l.

VI. Seminaariesitelmää.

- 1) Työpaikkakysymys (ohjaaja E. A. Vuori).
- 2) Ammattiyhdistysliike ja yhteiskunta (ohjaaja E. A. Vuori).
- 3) Työehtosopimuslainsäädäntö (ohjaaja E. Härmä).
- 4) Menettelytavat palkkaliikkeissä (ohjaaja J. Tuominen).
- 5) Perusjärjestöjen valistustyö (ohjaaja J. Tuominen). — Yht. 10 t.

VII. Keskustelukokouksia.

Eri aiheista, ohjaaja Arvi Hautamäki 6 l.

Yhteenveto.

Ammattiyhdistysliike.....	20 l.
Taloustiede ja sosiaalipolitiikka.....	25 »
Työlainsäädäntö.....	16 »
Käytännöllisiä aineita.....	53 »
Erikoisluentoja.....	4 »
Seminaarit ja keskustelukokoukset.....	16 »
Lauluharjoituksia.....	8 »

Yhteensä luentoja 144

Kunkin kurssilaisen oli joko pidettävä seminaariesitelmä tai toimittava esitelmätilaisuudessa vastaväittäjänä taikka sitten laadittava esitelmäaiheista harjoitusaine. Seminaariesitelmätilaisuudet muodostuivat opetukselliselta kannalta hyvin antoisiksi ja oppilaitten kannalta kehittäviksi, kun heillä oli ennakolta ollut tilaisuus perehtyä esitelmän aihetta kosketteleviin kysymyksiin. Kurssilaisille oli nim. jo ennakko-opiskelun yhteydessä ilmoitettu esitelmien aiheet sekä osoitettu lähdekirjallisuus, mistä saadaan tietoja niistä kysymyksistä, jotka otetaan esitelmien pohjalla keskusteltavaksi.

Kurssilaiset olivat nuorta, kehityskykyistä väkeä, jotka ovat kotipaikkakunnillaan osallistuneet aktiivisesti ammattiyhdistystoimintaan. Oppilasmaailma oli muutenkin parempi kuin monilla aikaisemmillä kursseilla, ellei suorastaan paras.

Retkeily- ja toveritoiminta oli kesäkoulun »ohjelmassa» entiseen tapaan vaihtelun ja virkistykseen saamiseksi. Helsinkiin tehtiin retkeily, jolloin tutustuttiin pääkaupungin huomattavimpiin nähtävyyksiin sekä käytiin varsin opettavaisessa Sosiaalimuseon huolto-näyttelyssä. Toisen retkeilyn yhteydessä tehtiin moottorimatka Helsingin läntiseen saaristoon ja vierailtiin kunnantöytäjäin kesäkodissa, Kulosaaren kartanossa. Sisäinen toveritoiminta oli myös vilkasta, urheilukilpailuineen ja muine kisailuineen. Lauan- taisin järjestetyissä illanvietoissa kurssilaiset suorittivat itse suurelta osalta ohjelman ja lukivat pirteästi toimitetun »Sakin peilin» numeroita.

SAK:n kesäkoulun osanottajat v. 1939.

Hämäläinen, Sanni, Jyväskylä, S. Liiketyöntekijäin liitto.
Hjort, Ahti Viljo, Rauma, S. Merimies-Unioni.
Ilmanen, Eero Olavi, Turku, S. Rautatieläisten liitto.
Järvelä, Kaarlo Olavi, Lohja, S. Rakennustyöläisten liitto.
Karhunen, Yrjö Adolf, Karhula, S. Puutyöväen liitto.
Karjalainen, Valio Vihtori, Pietarsaari, S. Metallityöväen liitto.
Klemola, Sirkka, Tapanila, S. Liiketyöntekijäin liitto.
Koljonen, Kerttu Maria, Oulu, S. Elintarvetyöläisten liitto.
Kyyhkyharju, Saima Kyllikki, Uusikoivisto, S. Paperiteoll. työntek. liitto.
Laaksonen, Toivo Armas, Kotka, S. Muurarien liitto.
Lehto, Aleksi Ariel, Helsinki, S. Kunnantyöntekijäin liitto.
Leino, Reino Gustav, Turku, S. Puutyöväen liitto.
Lengman, Lauri Adam, Lahti, S. Puutyöväen liitto.
Makkonen, Toivo, Enso, S. Paperiteoll. työntek. liitto.
Mellin, Yrjö, Helsinki, S. Kuljetustyöntekijäin liitto.
Mikonvesa, Sara Elisabeth, Tampere, S. Vaatetustyöläisten liitto.
Muuriaisniemi, Helvi Julia, Viipuri, S. Vaatetustyöläisten liitto.
Niemi, Matti, Tampere, S. Kunnantyöntekijäin liitto.
Nyman, Taimi Terttu Hellin, Oulunkylä, S. Liiketyöntekijäin liitto.
Paajanen, Toivo, Helsinki, S. Kunnantyöntekijäin liitto.
Perämäki, Reino Olavi, Tampere, S. Metallityöväen liitto.
Ruokola, Elias Olavi, Turku, S. Jalometallityöntekijäin liitto.
Ruuttula, Aarne Johannes, Salmijärvi, S. Rakennustyöläisten liitto.
Ryynänen, Aarne, Värtsilä, S. Metallityöväen liitto.
Salo, Helvi Elvira, Helsinki, S. Liiketyöntekijäin liitto.
Salo, Ole, Rauma, S. Paperiteoll. työntek. liitto.
Salomaa, Ilta, Helsinki, S. Liiketyöntekijäin liitto.
Simpanen, Martta Helena, Viipuri, S. Vaatetustyöläisten liitto.
Tahvanainen, Armas Erland, Viipuri, S. Rakennustyöläisten liitto.
Tervapuro, Onni Jalmari, Hämeenlinna, S. Rakennustyöläisten liitto.
Tuomi, Taimi Rakel, Turku, S. Kirjatyöntekijäin liitto.
Valonen, Helmi Sylvia, Turku, S. Kirjatyöntekijäin liitto.
Vepsäläinen, Väinö, Helsinki, S. Metallityöväen liitto.

10. Apurahoja.

Työväen Akatemiassa opiskelua varten julistettiin kertomusvuoden aikana ammattiyhdistysliikkeen jäsenten haettavaksi kaksi apurahaa suuruudeltaan 1,500 mk. Apurahan saivat Elintarvetyöläisten liiton jäsen Aura Vigren Helsingistä ja Rakennustyöläisten liiton jäsen Olavi Järvelä Lohjalta. Tämän lisäksi annettiin ylimääräinen apuraha suuruudeltaan 1,000 mk Puutyöväen liiton jäsenelle Reino Leinolle Turusta.

Norjan Ammattijärjestön ilmoitettua varanneensa yhden vapaaoppilaspaikan järjestön uuden ammattiyhdistyskoulun ensimmäisellä vuosikursilla, joka pidettiin Sörvikissä, julistettiin ruotsinkielttä taitavien jäsenten haettavaksi yksi apuraha suuruudeltaan 2,500 mk. Apuraha annettiin Kunnantyöntekijäin liiton jäsenelle Emil Nybergille Helsingistä.

11. Liittotoimikuntien kokoukset.

Kertomusvuoden syksyllä yleispoliittisen tilanteen kärjistyttyä katsoi SAK:n Työvaliokunta tarpeelliseksi kutsua SAK:n jäsenliittojen toimikuntien jäsenet yhteiseen neuvottelukokoukseen pohtimaan niitä kysymyksiä, joita ammattiyhdistysliikkeen ja palkkatyöväen edessä on vaikeina ja poikkeuksellisinakin aikoina. Liittotoimikuntien kokouksia pidettiin kaksi, toinen syyskuun 17 päivänä ja toinen aivan sodan edellä 26 päivänä marraskuuta. Tämän SAK:n uusimman »elimen» kokoukset olivat onnistuneita liittojemme johtavan väen yhteisiä neuvottelutilaisuuksia. Kokousten selostukset on aikoinaan julkaistu sanomalehdistössä.

12. Ammatilliset paikallisjärjestöt.

Välittömästi SAK:n alaisia valistustyöelimiä, ammatillisia paikallisjärjestöjä oli kertomusvuonna toiminnassa 37. Ne osallistuivat useilla paikkakunnilla vappujuhlien järjestelyyn ja huolehtivat työnjuhlien, valistusviikon, neuvottelutilaisuuksien, ammattiyhdistysväen yleisten kokousten, juhlien ym. tilaisuuksien järjestämisestä paikkakunnallisesti. Paikallisjärjestöjen toimintaan, mikä on jatkuvasti laajentunut ja käynyt merkittävämmäksi, on eräillä paikkakunnilla liittynyt myös työttömyys- ja naisjaostot, jotka ovat edelleen olleet yhteydessä SAK:n vastaavien elinten kanssa.

Paikallisjärjestöt ovat eräillä paikkakunnilla laajentaneet sikäli toimintaansa, että ovat osallistuneet ns. maakuntajuhlien järjestelyyn yhdessä puoluejärjestöjen kanssa tai itsenäisesti toimeenpanneet sellaisia juhlia. Niinpä helluntaina pidettiin Helsingissä Uudenmaan työväen yhteinen maakuntajuhla, jonka järjestäjinä toimivat Helsingin ammatillinen paikallisjärjestö ja Uudenmaan Sos.-dem. Piirijärjestö. Lohjan, Karkkilan ja Hyvinkään ammatillisten paikallisjärjestöjen järjestämänä pidettiin Lohjalla 22. ja 23. 7. Länsi-Uudenmaan maakuntajuhlat, jotka onnistuivat niin osanottoon kuin järjestelyynkin nähden.

13. Liittojuhlat ja retkeilyt.

Ammattiyhdistysliikkeen piirissä viime vuosina kehittynyt liittojuhlien pitäminen ja retkeilytoiminnan harrastaminen jatkui vilkkaasti myös v. 1939 kesän aikana. Useimmat liitot toimeenpanivat liittojuhlia tai retkeilypäiviä, joille saapui asianomaisen liiton jäseniä eri puolilta maata. Helluntaipyhinä kokoontuivat metallityöläiset Tampereelle juhlimaan 40-vuotista yhteistoimintaansa. Kutomatyöläisillä oli samaan aikaan liittojuhla Turussa ja kesäkuun lopussa retki Tukholmaan. Jalometallityöläisillä oli myös helluntaina liittojuhla Hämeenlinnassa. Samaan aikaan Muurarien liiton osastot retkeilivät Jyväskylässä. Kirjatyöntekijäin liitto piti liittokokouk-

sensa yhteydessä liittojuhlan Helsingissä kesäkuun 18 päivänä. Rakennustyöläisten suuri liittojuhla oli Tampereella heinäkuun 15 ja 16 päivinä. Täällä »suutarien valtakunnassa» viettivät nahka-, jalkine- ja kumityöläiset myös liittojuhlaansa elokuussa. Puutyöväen liittojuhla pidettiin Turussa 29. ja 30 päivinä heinäkuuta. Paperiteollisuustyöntekijäin liitolla oli kaksi huomattavampaa retkeilyjuhlaa, nim. Kotkassa heinäkuun 15—16 päivinä ja seuraavana sunnuntaina Lielahdessa. Vielä on mainittava Kunnantyöntekijäin liiton retkeilypäivät Lahdessa heinäkuun 22—23 päivinä. Lisäksi monet ammattiosastot ja ammattiryhmät tekivät retkeilyjä toisille paikkakunnille, jolloin myös tutustuttiin vastaavan alan työläisiin ja liittotovereihin.

Vilkastuneen kesätoiminnan avulla, mihin on liittynyt myös eräillä paikkakunnilla ammattiyhdistysväen kesäkotitoimintaa, on päästy sopivalla, virkistävällä tavalla järjestötoiminnan kannalta muuten »kuolleen» toimintakauden ylitse. Päinvastoin on saatu jäsenten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta lujitetuksi ja toimintaamme mukaan sellaisiakin työläisiä, etenkin nuorta väkeä, jotka ilman kesätoimintaa olisivat pysyneet pyrinnoistämme syrjässä.

V. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen kanssa.

1. Kotimaiset järjestöt.

Kuten edellisen vuoden vuosikirjassa on selostettu sanottiin SAK:n edustajakokouksen ja valtuuston päätösten mukaisesti SAK:n ja KK:n kesken voimassaolevat sopimukset irti ja esitettiin ehdotukset uusiksi sopimuksiksi. Neuvottelut sopimuksista jatkuivat v. 1938 ja 1939 vaihteessa. Tammikuun aikana päästiin neuvotteluissa lopputulokseen ja ehdotukset uusiksi sopimuksiksi alistettiin SAK:n Valtuuston jäsenten kesken äänestyksellä ratkaistavaksi. Sopimusten hyväksymisen puolesta annettiin kaikkiaan 39 ääntä, vastaan 3 ääntä, yhden valtuuston jäsenen pidättäytyessä äänestyksestä. Sopimusten teksti on julkaistuna vuosikirjassa liitteenä.

Kertomusvuoden aikana on SAK:n ja KK:n väliseen Sovittelulautakuntaan alistettu ainoastaan yksi riitajuttu, nimittäin OI. Tammen Forssassa leipomon työntekijäin työehtosopimusasia. Sovittelulautakunnassa ei asiassa saatu aikaan arvovaltaista päätöstä, joten leipomon työntekijät saivat luvan työtaistelun kautta ajaa vaatimuksensa lävitse. Liikkeen työläiset eivät kuitenkaan halunneet lähteä työtaisteluun, joten asia raukesi.

Sos.-dem. Puolueen ja SAK:n v. 1938 aloittama pakolaishuolto on kertomusvuoden aikana jatkunut yhteisen pakolaistoimikunnan puitteissa. Pakolaismäärä on vuoden aikana kasvanut, sillä kertomusvuoden helmikuussa saapui 24 henkilöä käsittävä sudeettisaksalainen pakolaisryhmä.

Myöhemmin osa näistä pakolaisista onnistui siirtymään Kanadaan ja muihin maihin.

Osa pakolaisista on sijoittautunut töihin, mutta osaa on ollut pakko avustaa. Varoja tähän tarkoitukseen on saatu kansainvälisiltä keskusjärjestöiltä sekä Skandinavian maiden ammattijärjestöiltä. Pakolaistoimikunnan jäseninä ovat olleet A. Aaltonen, K. Lehmus, E. A. Vuori, A. Sumu. Toimikunnan sihteerinä on ollut maist. T. Torvinen.

2. Kotimainen edustus.

Kuljetustyöntekijäin liiton edustajakokouksessa 8—9 päivänä huhtikuuta edusti SAK:a E. A. Vuori.

Rakennustyöläisten liiton edustajakokouksessa 26—27 päivänä huhtikuuta edusti SAK:a E. A. Vuori.

Jalometallityöntekijäin liiton edustajakokouksessa 13—14 päivänä kesäkuuta edusti SAK:a E. Kaukinen.

Kirjatyöntekijäin liiton edustajakokouksessa 19—20 päivänä kesäkuuta edusti SAK:a U. Nurminen.

Työväen Urheiluliiton ylimääräisessä edustajakokouksessa 5 päivänä helmikuuta edusti SAK:a E. A. Vuori.

Sosialidemokraattisen Puolueen edustajakokouksessa 18—20 päivänä toukokuuta edusti SAK:a E. A. Vuori.

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton edustajakokouksessa 3—4 päivänä kesäkuuta edusti SAK:a E. Härmä.

3. Edustus eräissä lautakunnissa, yhtymissä ja laitoksissa.

Ammattienedistämislaitossäätiön hallintoneuvostossa ovat jäseninä olleet E. K. Louhikko ja E. Aittola, var. U. Nurminen.

Työaikalautakunnassa ovat vakinaisina jäseninä olleet A. J. Hällström ja U. Nurminen, sekä ensinmainitun varamiehinä J. Virtanen, J. Hakulinen, jälkimmäisen varamiehinä J. E. Saveri, T. Kuukkanen.

Työttömyysneuvostossa on työntekijäedustajana ollut U. Nurminen, var. A. Sumu.

Vakuutusneuvostossa ovat työläisedustajina olleet A. Valta ja Hj. Uuraslahti, heidän varamiehinään J. Virtanen, U. Nurminen, T. Bryggari, H. Lehti, A. Kuusisto, S. Nurmi.

Ammattikasvatusneuvostossa ovat jäseninä olleet U. Nurminen ja E. Aittola.

Työaikalakikomiteassa ovat jäseninä olleet E. Härmä ja E. K. Louhikko. Loman käyttökomiteassa on jäsenenä ollut E. A. Vuori.

Pohjoimaisen työntekijävaihdon suomalaisessa lautakunnassa on jäsenenä ollut E. A. Vuori.

Kansaneläkelaitoksen lisätyn hallituksen jäsenenä on ollut E. Härmä, var. A. Sumu.

H:gin kaupungin työnvälitystoimiston johtokuntaan ovat kuuluneet E. Härmä, K. R. Saarnijärvi, var. T. Bryggari.

Työnvälitystoimiston nuoriso-osaston johtokuntaan ovat kuuluneet K.-A. Fagerholm ja A. Sumu, var. R. Paasio, K. Kukkonen.

Työnvälitystoimiston henkisen työntekijäin johtokuntaan ovat kuuluneet J. Hakulinen ja E. Laine, var. Lempi Lehto, V. Järvinen.

Työnvälitystoimiston maatalousosaston johtokuntaan ovat kuuluneet H. Lehti ja Ragni Karlsson, var. J. E. Saveri, H. Puukko.

SAK:n ja KK:n väliseen Sovittelulautakuntaan ovat kuuluneet puheenjohtajana E. A. Vuori, jäsenenä E. Härmä ja A. Valta, var. A. J. Hällström, T. Bryggari.

H:gin kaupungin työvelvollisuuslautakuntaan ovat kuuluneet vakinaisina jäsenenä E. Aittola, V. Viitanen, A. J. Luostarinen, J. Virtanen, varajäsenenä A. Valta, E. Härmä, F. Hiilos, A. Sumu.

Sosiaaliministeriön lautakuntaan, joka käsitteli ylityöpoikkeuksia, kuuluivat E. A. Vuori ja E. Aittola, var. E. Härmä, A. Valta.

Kansanhuoltotoimikuntaan, joka valmisti kansanhuoltoministeriön perustamista kuului E. A. Vuori.

Työväen matkailuliiton edustajistossa ovat vakinaisina jäsenenä olleet E. A. Vuori, A. Sumu, A. J. Hällström.

Työväen Sivistysliiton edustajistossa ovat vakinaisina edustajina J. Tuominen, A. Sumu, K. F. Christiansson, E. Härmä, U. Nurminen, J. Virtanen, J. E. Saveri, A. J. Hällström, E. K. Louhikko.

VI. Kansainväliset suhteet.

1. Kansainvälinen edustus.

Kansainvälisessä Työkonferenssissa, joka pidettiin Genevessä kesäkuun 8—28 päivinä edusti SAK:a puheenjohtaja E. A. Vuori.

Kansainvälisen Ammattiyhdistysliiton VIII. varsinaisessa kongressissa, joka pidettiin Zürichissä heinäkuun 5—8 päivinä, edustivat SAK:a puheenjohtaja E. A. Vuori ja sihteeri Jorma Tuominen.

Kansainvälisen Ammattiyhdistysliiton pääneuvoston kokouksessa, joka pidettiin ennen kongressia Zürichissä heinäkuun 3—4 päivinä edusti SAK:a puheenjohtaja E. A. Vuori.

Pohjoismaisten ammattijärjestöjen neuvottelukokouksissa Oslissa helmikuun 21—22 päivinä ja Kööpenhaminassa huhtikuun 11 p:nä edusti SAK:a puh. joht. E. A. Vuori.

Pohjoismaiseen Yhteistyökomitean kokoukseen osallistuivat SAK:n edustajina puh. joht. E. A. Vuori ja Työvaliokunnan jäsen K.-A. Fagerholm.

Oslo-valtioiden eli Belgian, Hollannin, Luxemburgin, Tanskan, Norjan, Ruotsin ja Suomen ammattijärjestöjen edustajain neuvottelukokoukseen, joka pidettiin Brysselissä marraskuun 8—9 päivinä osallistui SAK:n edustajana puh. joht. E. A. Vuori.

2. Kansainvälisen Työkonferenssin 25. istuntokausi.

Kansainvälisen Työkonferenssin 25. istuntokauteen, joka alkoi kesäkuun 8 p:nä ja päättyi saman kuun 28 päivänä, osallistuivat Suomen edustajina sosiaaliministeri K.-A. Fagerholm (istuntokauden alkupuolella) ja esittelijäneuvos N. Mannio hallituksen edustajina, Työnantajain Keskusliiton sihteerin, maisteri W. Sjöberg työnantajain ja SAK:n puheenjohtaja E. A. Vuori työntekijäin edustajana.

Paitsi Työjärjestön *johtajan raportin* käsittelyä, jonka kuluessa käytettiin tavanmukaisesti lukuisa määrä puheenvuoroja, oli konferenssissa esillä joukko muita tärkeitä asioita, joiden suhteen eräissä tapauksissa ei kuitenkaan päästy mihinkään päätökseen kansainvälisen tilanteen epävarmuuden vuoksi.

Ranskan, Yhdysvaltain, Belgian, Tanskan ja Norjan hallitusten edustajain yhteisestä esityksestä konferenssi päätti lykätä toistaiseksi kysymyksen *työajan lyhentämisestä teollisuudessa, kauppalikkeissa ja toimistoissa*. Päätöslauselmassa viitattiin nimenomaan epävarmaan kansainväliseen tilanteeseen. Työjärjestön hallintoneuvostolle annettiin tehtäväksi esittää asia uudelleen Työkonferenssille heti, kun ajankohta olisi suotuista. Samalla tavalla lykättiin toistaiseksi kysymys *työajasta hiilikaivoksissa*.

Mutta tässä konferenssissa valmistettiin myös uusia sopimusehdotuksia. Sellainen valmistui *tiekuljetuksen palveluksessa olevien työajasta*. Tämä sopimus koskee konevoimalla kulkevien maantieajoneuvojen ajajien ja heidän apulaistensa työ- ja lepoaikoja. Viikkotuntien yli raja on sopimuksessa määrätty 48 tunniksi. Mutta sitä voidaan ylittää, jos kysymys on vain apu- tai valmistustyöstä tai työstä, joka usein keskeytyy. Päivittäinen tuntimäärä on määritelty 8 tunniksi mutta tätä tuntimäärää voidaan ylittää viikkotuntimäärää järjestettäessä. Tärkeä sopimukseen sisältyvä määräys on myös se, että korkein sallittu yhtämittainen ajoaika olisi 5 tuntia. Sopimusehdotuksen muista yksityiskohdista mainittakoon vielä, että sen mukaan vuorokautisen yhtämittaisen lepoajan pitäisi olla 12 tuntia ja yhtämittaisen viikkolevon 30 tuntia, mistä 22 tuntia pitäisi sisältyä samaan vuorokauteen. Tähän sopimusehdotukseen liittyy neljä suositusta, jotka koskevat erilaisia teknillisiä kysymyksiä.

Myöskin hyväksyi konferenssi suosituksen *ammattikasvatuksesta* yleensä ja suosituksen eräistä *oppilaita* koskevan kysymyksen eri puolista.

Niinikään konferenssi hyväksyi kaksi sopimusehdotusta ja kaksi suositusta, jotka koskevat *alkuasukastyöläisten työsopimuksia*. Edelleen konferenssi hyväksyi sopimusehdotuksen ja kaksi suositusta *muuttavan työväestön* pestauksesta ja työehdoista.

Konferenssi asetti tavanmukaisen valiokunnan tutkimaan, miten työjärjestön hyväksymiä sopimuksia ja suosituksia oli ratifioitu ja sovellettu eri maissa. Valiokunta saattoi todeta, että »huomattavaa kehitystä oli tapahtunut kansainvälisen työväenlainsäädännön alalla työjärjestön perustamisesta lähtien kaksikymmentä vuotta sitten ja että siten oli laajoille työntekijäjoukoille kaikkialla maailmassa luotu ainakin jossakin määrin lain suojaa nykyaikaisen teollisuusjärjestelmän aiheuttamia epäkohtia vastaan.»

Konferenssi hyväksyi myöskin useita päätöslauselmia, joista eräässä kehoitettiin tutkimaan sopimusten ratifioimista federatiivisissa valtioissa, yhdessä tutkimaan niitä menettelytapoja, joita eri maissa oli sovellettu Kansainvälisen Työjärjestön toiminnan kehittämiseksi kansallisissa puitteissa sekä yhdessä tutkimaan naisten työssäpitämistä.

Konferenssin lopettajaispuheista lainaamme tähän palasen työntekijäedustajan ranskalaisen Léon Jouhaux'n puheesta:

»Työntekijät eivät tosin voi olla täysin tyytyväisiä istuntokauden saavutuksiin. Mutta en halua jättää ketään siihen käsitykseen, että Työtoimisto ja Kansainvälinen Työkonferenssi olisivat menettäneet vähääkään merkityksestään työläisten silmissä. Me edelleenkin katsomme tähän järjestöön, sen johtajaan ja toimihenkilöihin samalla luottamuksella kuin v. 1919. Meillä on edelleenkin sama usko tämän järjestön historialliseen tehtävään ja me tiedämme, että mitä tapahtuneekaan ja mitä vaikeuksia ja vastuksia järjestö kohdanneekin, se tulee aina voittamaan. Sen voitto tulee olemaan myöskin meidän voittomme sekä niiden, jotka olivat yhteydessä tähän järjestöön jo ennen sen perustamista, että niiden jotka ovat olleet sen kanssa yhteistyössä jatkuvasti viime vuosien kuluessa kuin myös niiden, jotka tulevat vastaisuudessa jatkamaan yhteistyötään sen kanssa.»

3. Kansainvälinen Ammattiyhdistysliitto.

Kertomusvuonna pidettiin Kansainvälisen Ammattiyhdistysliiton 8. varsinainen kongressi. Kongressia edelsi liiton pääneuvoston kokous. Kumpikin pidettiin Zürichissä Kansainvälisen Työkonferenssin päättymisen jälkeen. SAK:n edustajina näissä kokouksissa olivat puh. joht. E. A. Vuori ja sihteeri Jorma Tuominen, joka jälkimmäinen oli Sveitsissä samoihin aikoihin matkalla osallistuakseen kunnantyöntekijäin kansainvälisiin kokouksiin.

Toimintakertomusten käsittelyn yhteydessä sukeutui laaja, miltei kaksi kokonaista päivää kestänyt keskustelu *Neuvostoliiton ammattijärjestön liittymisestä* KAL:oon. Englantilaiset ja norjalaiset esittivät päätöslausel-

maehdotukset, joiden mukaan KAL:n olisi pitänyt uudelleen kehoittaa Neuvostoliiton ammattijärjestöä liittymään KAL:oon. Asianomainen kongressivaliokunta oli päättänyt 10 äänellä 1 vastaan ehdottaa, että kongressi vain vahvistaa Oslossa pidetyn pääneuvoston kokouksen päätöksen asiasta. Englantilaiset vaativat kuitenkin, että myöskin heidän ehdotuksestaan, jonka hyväksi norjalaiset olivat luopuneet omastaan, oli kongressissa äänestettävä. Äänestys toimitettiin ammattijärjestöittäin ja englantilaisten ehdotus hylättiin 46 äänellä 37 vastaan. Hylkäämisen puolesta äänestivät Belgia, Tanska, Yhdysvallat, Suomi, Luxemburg, Palestiina, Hollanti, Hollannin Intia, Puola, Ruotsi ja Sveitsi. Englannin ehdotuksen puolesta äänestivät Ranska, Englanti, Meksikko ja Norja.

Äänestettäessä Oslossa v. 1938 pidetyn pääneuvoston asiassa tekemän päätöksen vahvistamisesta m.m. englantilaiset äänestivät nyt sen vahvistamisen puolesta. Pääneuvoston päätös vahvistettiin 60 äänellä 5 vastaan. Meksikko äänesti vastaan. Ranska ja Norja, yhteensä 18 ääntä, pidättyivät äänestämästä.

Kongressi käsitteli Cornelius Mertensin alustuksen pohjalla kysymyksen *ammattiyhdistysliikkeen toiminnasta talouspulia vastaan* hyväksyen asiasta myöskin päätöslauselman. Niinikään kongressi käsitteli Evert Kupersin alustuksen pohjalla kysymyksen *ammattiyhdistysliikkeen politiikasta ja strategiasta ja ammattiyhdistysliikkeen asemasta valtiossa*, tekemättä kuitenkaan tällä kertaa asiassa mitään päätöstä. Léon Jouhaux'n alustuksen perusteella ja asianomaisen valiokunnan käsiteltä päätöslauselmaehdotusta kaksikin kertaa hyväksyi kongressi päätöslauselman myöskin *toiminnasta rauhan puolesta*. Päätöslauselman kuudes kohta näet herätti osassa kongressia epäilyksiä. Kohta kuului: »Englantilais-ranskalais-venäläinen liittosopimus tarjoaa tärkeän välittömän pohjan rauhan ja vapauden puolustamiselle ja senvuoksi kongressi lausuu toivomuksen, että tämä sopimus mitä pikimmin toteutuisi.» Päätöslauselmasta lopullisesti äänestettäessä pidättyivät Suomen, Ruotsin ja Tanskan edustaja tämän kohdan vuoksi äänestyksestä. Kongressin hyväksymistä muista päätöslauselmista mainittakoon päätöslauselmat *työaikaa koskevasta kysymyksestä*, KAL:n *talouspoliittisesta toiminnasta, rotuvainoja vastaan* ja *Kiinan kysymyksestä*. Tärkeimmät näistä päätöslauselmista on julkaistu »Palkkatyöläisessä.»

Ruotsin, Tanskan, Norjan ja Suomen ammattijärjestöjen yhteisestä esityksestä kongressi päätti asettaa *komitean tutkimaan KAL:n toiminnan tehostamismahdollisuuksia* tulevaisuudessa. Tähän komiteaan kongressi valitsi Lindbergin Ruotsista, Hicksin Englannista ja Weberin Sveitsistä, joiden lisäksi sihteeristö asettaa kaksi jäsentä.

KAL:n puheenjohtajaksi valittiin edelleen Sir Walter Citrine, pääsihteeriksi Walter Scheveneis, apulaissihteeriksi Stolz sekä toimeenpanevan komitean jäseniksi Jacobsen, Jouhaux, Kupers, Mertens sekä uutena sveitsiläinen Meister. Lisäksi päätettiin perustaa kuudes varapuheenjohtajan eli

toimeenpanevan komitean jäsenen paikka, joka tulotisiin luovuttamaan jonkun amerikkalaisen ammattijärjestön edustajalle. Vuoden 1940 kuluessa on amerikkalaisten edustajaksi valittu American Federation of Laborin presidentti Green, jota paitsi Jacobsenin tilalle siirtyi tanskalainen Hansen ja Mertensin tilalle belgialainen Bondas.

4. Pohjoismaisten työväenjärjestöjen yhteistyö.

Keväällä pidetyissä Oslon ja Kööpenhaminan neuvottelukokouksissa oli esillä lähinnä KAL:n toimintaa koskevat kysymykset, joiden suhteen päädyttiin internationaalien toiminnan tehostamista tarkoittaviin ehdotuksiin.

Oslossa pidetyssä yhteistyökomitean kokouksessa oli esillä ennen kaikkea kansainvälinen poliittinen tilanne jonka ohella keskusteltiin ja päätettiin eräistä järjestöllisistä kysymyksistä.

Brysselissä pidetyssä Oslo-valtioiden ammattijärjestöjen neuvottelukokouksessa keskusteltiin etusijassa ammatillisen liikkeen toiminnasta sodan aikana.

VII. Ammattiyhdistysliike ja Neuvostoliiton ja Suomen välinen sota.

Järjestöllisesti tuottivat jo yleiset kertausharjoitukset erilaisia haittoja ammattiyhdistysliikkeelle. Osoittautui, että perusjärjestöjen luottamustoimissa oli varsin paljon nuorempaa ainesta, joka nyt joutui kertausharjoituksiin. Monet työväentalot joutuivat toisiin tarkoituksiin käytettäviksi, joten puuttui kokoushuoneistojakin. Työajoissa tapahtui suuria muutoksia, jotka vaikeuttivat kokousten pitoa. Sodan puhjettua tulivat lisäksi matkustusvaikeudet.

Näissä oloissa sekä SAK:n Työvaliokunta että liittojen toimikunnat joutuivat siis hoitamaan jäsenistön ja yleensä työntekijäin asioita ja valvomaan heidän etujaan. Sotatilan vuoksi tämä tapahtui etusijassa osaksi neuvotteluilla valtion eri virastoissa ja elimissä osaksi neuvotteluilla työnantajajärjestöjen kanssa. Kosketus sekä valtioon että työnantajajärjestöihin olikin sodan aikana verrattain vaivattomasti ylläpidettävissä.

Mitä tulee SAK:n suhtautumiseen itse sotaan, ilmenee se parhaiten seuraavista asiakirjoista, joista toinen on SAK:n Työvaliokunnan yhdessä Sosiaalidemokraattisen Puoluettoimikunnan kanssa sodan alussa joulukuun 2 p:nä julkaisema julistus ja toinen SAK:n Työvaliokunnan julistus vuoden 1940 alkaessa.

Sos.-dem. Puolueen ja SAK:n julkilausuma nykyisen tilanteen johdosta.

Suomen kansan koettelemuksen hetkenä tahtovat allekirjoittaneet työväen keskusjärjestöt tuoda julki luottamuksensa siihen, että Suomen vasta nimitetty hallitus, joka nojautuu Suomen kansan valitsemaan eduskuntaan, ja jolla sellaisena yksinään on oikeus edustaa Suomen kansaa, hoitaa kohtalollemme ratkaisevia kysymyksiä maan ja kansan etujen mukaisesti.

Maan työtätekevä luokka ei pyydä muuta kuin saada elää rauhassa ja rakentaa rauhallisen uudistustyön avulla tästä maasta kaikkia kansalaisia tyydyttävän asuinsijan. Suomen jouduttua kuitenkin väkivaltaisen hyökkäyksen uhriksi on tämän kansan pienenä, mutta oikeaa asiaansa ajaessaan sittenkin moraalisesti vahvana ollut pakko koettaa voimiensa mukaisesti torjua maahan tehdyt hyökkäykset. Tämä luonnollinen itsepuolustus ei kuitenkaan hetkeksikään horjuta enempää Suomen kansaa kuin sen työtätekevää luokkaa pyrkimästä vakaasti Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden järjestämiseen rauhallista tietä molempien maiden edut huomioonottaen.

Tuodessaan julki uudelleen Suomen kansaa ja sen työväenluokkaa elähdyttävän vakaan rauhantahdon allekirjoittaneet järjestöt ovat vakuuttuneet siitä, että Suomen koko työväenluokka osaa antaa oikean arvon niille mahdollisuuksille, joita tässä maassa on alkuvaikeuksien jälkeen saatu avatuksi rauhalliselle demokraattiselle uudistustyölle ja kansan laajojen kerrosten taloudellisen hyvinvoinnin ja henkisen sivistyksen edistämiselle.

Suomen työväenluokan rauhantahto on vilpitön, elleivät hyökkääjät kuitenkin tahdo antaa arvoa sen rauhantahdolle, ei Suomen työväenluokalle jää muuta mahdollisuutta kuin ase kädessä taistella väkivaltaa vastaan maan itsemääräämisoikeuden, demokratian ja rauhan puolesta.

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO

Uskomme voittoon, jonka oikeus on saava väkivallasta.

Taistelemme vapaan, onnellisen ja demokraattisen Suomen puolesta.

Suomen kansa ja sen työväenluokka astuvat uuteen vuoteen sodan liekkien leimutessa maamme rajoilla, hävittävien pommitusten tuhotessa siviiliväestön asuinsijoja ja ankaran ajan kovan kouran koskettaessa muodossa tai toisessa kaikkia kansalaisia.

Me tiedämme mitä olemme kokeneet vuonna 1939. Mutta me emme tiedä, mikä on edessämme alkavana vuotena.

Meidän mieleemme palautuvat vuoden vaihteessa ne monet saavutukset, jotka ammattiyhdistysliike samoin kuin maamme koko työväenliike on saanut merkitä kuluneen vuoden aikana tililleen. Monet menestykselliset palkkaliikkeet ja niistä johtuneet työntekijäin palkkojen koroitukset, ammattiyhdistysliikkeemme vaikutusvallan kasvaminen ja sen toiminnan jatkuva vakiintuminen, työväenpuolueen huomattava vaalivoitto ja monet muut työväenluokan tarmokkaiden ponnistusten tulokset jäävät mieleen kuluneelta vuodelta. Meillä oli edessämme alkavista taloudellisista vaikeuksista ja suursodan maailmaan lyömästä leimasta huolimatta suuret mahdollisuudet viedä kehitystä omalta kohdaltamme alkavanakin vuonna jälleen eteenpäin pitkän taipaleen.

Mutta voimat, jotka eivät ole olleet Suomen hallittavissa, määräisivät toisin. Meidän kimppuumme hyökättiin. Suurvaltain poliittisessa pelissä tämä ajateltiin pieneksi sivutapahtumaksi, osaksi siitä yleisestä holhoukseen

alistumisesta, josta kaksi diktatuurivaltaa olivat keskinäisellä sopimuksella sopineet useiden pienten valtioiden suhteen. Suomi yritti mukautua mahdollisuuksiensa mukaan. Mutta sen hyvää tahtoa ei otettu huomioon. Itäisen suurvallan pyrkimykset tähtäsivät ja tähtäävät pitemmälle. Sen imperialistisia pyyteitä eivät voineet tyydyttää Suomen taholta tehdyt myönnytykset. Se katsoi parhaimmaksi koettaa väkivalloin anastaa sen vaikutusvallan, johon se pyrkii. Suomen kansa joutui ase kädessä puolustamaan maansa rajoja.

Taistelussa ovat voimat olleet epätasaiset. Vastassa on suunnaton lukumääräinen ylivoima. Vihollisen sotilaalliset varusteet ovat mahtavat. Mutta sittenkin on Suomen kansan puolustustaistelu ollut menestyksellistä. Vihollisen ankarimmatkin hyökkäykset on torjuttu. Sen joukkoja on alettu työntää takaisin rajan taakse. Raa'at ilmapommitukset eivät ole voineet lannistaa siviiliväestön vastustuskykyä. Kaikkialla havaitaan tyyntä päättäväisyyttä ankaran koettelemuksen edessä.

Uuteen vuoteen siirtyessä me voimme suuremmalla luottamuksella kuin itse sodan alussa katsoa tulevaisuuteen. Sillä me näemme, miten tämä luja vastustus on pannut liikkeelle kaikkialla maailmassa voimia, jotka eivät ainoastaan ankarin sanoin tuomitse bolshevistisen imperialismiä hyökkäystä meidän maamme kimppuun, vaan ovat myös alkaneet aktiivisesti toimia meidän puolestamme. Suurenmoisia lahjoituksia on tehty meidän hätää kärsiviemme hyväksi. Rohkaiseva on ollut se moraalinen kannatus, jonka demokraattiset voimat kaikkialla maailmassa ovat antaneet meidän asiallemme. Innostavaa on ollut nähdä se aktiivinen tahto, joka on palanut niiden monien sydämissä, jotka rauhallisista oloista lähtien ovat olleet valmiit tulemaan ase kädessä avuksemme. Suomi taistelee tosin yhä edelleen yksin. Mutta sen taistelu ei ole jäänyt huomiotta. Siitä saattaa päinvastoin tulla nykyisen maailmanhistoriallisen tilanteen käännekohta.

Meidän tehtävämme on yksinkertainen ja selvä. Me puolustamme ulkonaista riippumattomuuttamme ja sisäistä vapauttamme. Jos me emme siinä onnistu, uhkaa meitä orjuus ja tuho. Meillä ei ole valittavana muuta kuin taistelu. Ja sitä käy koko Suomen kansa vakuutettuna oikeudestaan saada elää itsenäisenä kansakuntana, jonka kaikilla kansankerroksilla on mahdollisuus osallistua yhteisten asioiden hoitoon demokraattisen hallitusjärjestelmän puitteissa.

Tällaisen, kansan kaikkia voimia kysyvän kamppailun aikana ei ammattiyhdistysliike voi luonnollisestikaan jatkaa toimintaansa täysin normaalisella tavalla. Mutta siitä huolimatta sen toimintaa on mahdollisuuksien mukaan jatkettava. Monet ja erilaatuiset ovat ne kysymykset, jotka poikkeuksellinen aika nostattaa esiin työmarkkinoilla. Niiden selvittelyssä ja niiden ratkaisemisessa tavalla, joka takaa mahdollisimman suuren oikeudenmukaisuuden palkkatyöläisille ja muillekin asianomaisille, on ammattiyhdistysliikkeellä, sen paikallisilla elimillä ja keskusjärjestöillä omat tärkeät tehtävänsä. Toimintamuodot saattavat suurestikin muuttua. Toimintaa on ehkä useissa tapauksissa ylläpidettävä vain henkilökohtaisen yhteyden muodossa. Mutta siitä huolimatta on toimittava.

Ammattiyhdistysliikkeemme jäsenistö on täysin käsittänyt sen uhan, joka nyt on kohdannut koko kansakunnan elämää. Sen nuoret miehet ovat osallistuneet palavin mielin ankariin taisteluihin. Sen kotirintamalla toimiva osa on uurastanut voimiensa mukaan tehtaissa ja työpajoissa. Näin on edelleenkin jatkettava. Paljosta saamme kieltäytyä. Mutta yhdestä me emme tahdo tinkiä. Me emme tahdo luopua maamme riippumattomuudesta ja sen suomista mahdollisuuksista saada omin voimin rakentaa suomalais-

sesta yhteiskunnasta demokraattisen, kaikille viihtyisän olosijan tarjoavan yhteiskunnan.

Kaivakaamme esille kansamme alkuvoimat. Takokaamme sodan liekissä rautainen tahto kestää pahimmatkin koettelemukset. Luottakaamme täysin sydämin siihen, että ihmisyyys kaikesta huolimatta yhä elää ja että se työskentelee puolestamme. Älkäämme antako uskomme horjua siihen voittoon, jonka oikeus on kerran väkivallasta saavuttava. Näin me laskemme uuden ja entistä lujemman pohjan vapaalle, onnelliselle ja demokraattiselle Suomelle.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.
Työvaliokunta.

Ammattiyhdistysliikkeen sodanaikaisesta toiminnasta on vielä mainittava se läheinen yhteistyö, joka tapahtui SAK:n ja sen jäsenliittojen sekä näiden ulkomaisten ammatillisten veljesjärjestöjen kesken. Kertomusvuoden joulukuussa vierailivat maassamme ensimmäiset ulkomaiset ammattiyhdistysmiehet, kaksi ruotsalaista ja yksi norjalainen, tutustumassa sodanaikaisiin oloihimme. Nämä tutustumisvierailut jatkuivat vuoden 1940 alussa. Ulkomaiset veljesjärjestömme aloittivat myöskin kertomusvuoden aikana suurenmoisen avustustoimintansa. Huomattavin osa kertyneistä varoista joutui virallisten jakoelinten käytettäväksi. Niinpä Ruotsin ammattijärjestö pani alkuun tunnetun kansalliskeräyksen Suomen hyväksi, joka tuotti useita kymmeniä miljooneja kruunuja. Norjassa taas sikäläinen ammattijärjestö tuki voimakkaasti Norsk Folkhjälpin toimintaa, jonka tarkoituksena oli kerätyillä varoilla lähettää maahamme erilaisia tarvikkeita, lääkäreitä, sairaanhoitajattaria j.n.e. Tanskan ammattijärjestö osallistui Tanskan Norden-yhdistyksen keräykseen j.n.e. Myöskin antoivat veljesjärjestömme kaikissa maissa voimakasta moraalista tukea asettuen täydellisesti samalle kannalle, kuin minkä SAK ja sen jäsenliitot olivat omaksuneet sodan suhteen.

VIII. SAK:n esityksiä ja lausuntoja virastoille.

Kertomusvuoden aikana ei SAK:ltä ole pyydetty yhtään ainoata lausuntoa poikkeusoikeuksien saamiseksi leipomolle leipomotyölain 3 §:n perusteella. Aikaisempina kertomusvuosina näitä lausuntoja jouduttiin antamaan vuosittain useita kymmeniä. Sosiaaliministeriön omaksuttua kielteisen kannan mainittuihin poikkeuksiin nähden, ei niitä enää ole leipomoille myönnetty.

Ammattientarkastajain virkoja ja toimia täytettäessä on SAK joutunut pyydettäessä antamaan lausuntonsa seuraavien virkojen hakijain sopivaisuudesta mainittuihin toimiin:

Helsingin, Viipurin, Tampereen, Turun ja Vaasan ammattientarkastuspiiriin työläistarkastajan viran hakijoista, Helsingin kaupungin naispuolisen ammattientarkastajan viran hakijoista sekä Helsingin maalaiskunnan ammattientarkastajan viran hakijoista.

Kertomusvuoden aikana on SAK:n nimissä lähetetty eri virastoille ja laitosille lukuisia kirjelmiä ja esityksiä sekä pyydettyjä lausuntoja, joista seuraavassa mainitaan tärkeimmät.

1. Lausunnot v. 1937 työkonferenssin hyväksymästä sopimuksista ja suosituksista.

Sosiaaliministeriön pyydettyä Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitolta lausuntoja niiden sopimusten ja suositusten johdosta, jotka kansainvälinen työkonferenssi oli hyväksynyt vuonna 1937, lähetti SAK antamansa lausunnot seuraavan sisältöisinä.

I.

Pyydettyinä lausuntona kansainvälisen työkonferenssin v. 1937 hyväksymistä suosituksista (n:o 50), joka koskee kansainvälistä yhteistoimintaa yleisiin töihin nähden ja suosituksesta (n:o 51), joka koskee yleisten töiden kansallista suunnittelua, ja vastaten Sosiaaliministeriön kirjelmään n:o 7594 (n:o 29/716) saa allekirjoittanut järjestö kunnioittaen esittää seuraavaa:

Sellainen kansainvälinen tietojen vaihto ja kokoaminen, jota edellytetään edellisessä suosituksessa, on epäilemättä monessa suhteessa kaikille asianosallisille hyödyllistä, joten Suomenkin kohdalta olisi hyvä olla mukana tämänlaatuksessa yhteistoiminnassa. Mitä taas jälkimmäiseen suositukseen tulee on useimpia siinä mainittuja periaatteita pyritty meidän maassamme viime aikoina soveltuttamaan käytäntöön ja toiset lisäksi ovat sellaisia, joita allekirjoittanut järjestö on aikaisemmissakin lausunnoissaan erikoisesti korostanut. Suosittelemme siis tämän samoin kuin edellisen suosituksen ratifiointia.

II.

Pyydettyinä lausuntonaan kansainvälisen työkonferenssin v. 1937 hyväksymästä suosituksesta (n:o 52), joka koskee lasten minimi-ikää pääsyä varten teollisuustyöhön perheyriyksissä, saa Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto lausuntonaan kunnioittaen esittää, että Valtioneuvosto päätöksellään hyväksyisi mainitun suosituksen ja ryhtyittäessä toimenpiteisiin lasten minimi-ikää koskevan lainsäädännön uudistamiseksi sen mukaisesti kuin olemme lausunnossamme sopimusten n:o 59 ja 60 johdosta esittäneet, huomioisi yllämainitun suosituksen sisältämän periaatteen.

III.

Sosiaaliministeriön pyydettyä Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) r.y. lausuntoa kansainvälisen työjärjestön sopimusehdotuksen n:o 59, joka koskee lasten minimi-ikää pääsyä varten teollisuustyöhön, sekä sopimusehdotuksen n:o 60, joka koskee lasten minimi-ikää pääsyä var-

ten muuhun kuin teollisuustyöhön, ratifioimisesta, saa Ammattiyhdistysten Keskusliitto lausuntonaan kunnioittaen esittää seuraavaa:

Keskusliitto kannattaa kummankin sopimusehdotuksen ratifioimista ja esittää ryhdyttäväksi toimenpiteisiin voimassaolevan kansallisen lainsäädäntömmä muuttamiseksi siten, että sopimusten ratifioiminen käy mahdolliseksi. Puuttumatta tässä yhteydessä sopimusehdotusten määräysten yksityiskohtiin, koska Ammattiyhdistysten Keskusliitolla on tilaisuus myöhemmin lakiehdotusten valmistuttua antaa niistä yksityiskohtaisempi lausuntonsa, pyydämme kuitenkin saada korostaa seuraavaa:

Lasten ja nuorten henkilöiden työntekoa koskevat lakisäännökset ovat voimassaolevassa lainsäädännössä tätä nykyä jonkun verran hajanaiset. Niinpä ainakin kolmeen lakiin sisältyy näitä koskevia määräyksiä. Esitämekin, mikäli siis nyt kyseessä olevien sopimusehdotusten pohjalla ryhdytään lainsäädännöllisiin uudistustoimenpiteisiin lasten ja nuorten henkilöiden työhön pääsyn ikäraja koskevassa kysymyksessä, että lainsäädäntö tältä osaltaan kodifioitaisiin. Se, että kyseessä on kaksi eri sopimusehdotusta, ei asettane esteitä yhden lain säätämiselle. Kun laista kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloista, annettu 24. 10. 1919, tulee uuden vuosilomalain kautta kumottua sen 9 §, joka koskee vuosilomia, ei lakiin enää jää jäljelle muuta kuin lasten ja nuorten henkilöiden työntekoa koskevat määräykset, joten tämäkään ei ole esteenä lakien yhdistämiselle. Edellytämme myöskin, että tällöin tulee kysymykseen vanhan (31. 3. 1879 annetun), elinkeinoasetuksen 33 § kumoaminen, mikä pykälä lienee ainoa, jonka vielä katsotaan olevan voimassa kyseessä olevasta asetuksesta.

IV.

Pydyttynä lausuntona kansainvälisen työkonferenssin v. 1937 hyväksymistä sopimusehdotuksesta (n:o 62), joka koskee turvallisuusmääräyksiä rakennusteollisuudessa, suosituksesta (n:o 53), joka koskee turvallisuusmääräyksiä rakennusteollisuudessa sekä tähän liittyvästä malliohjesäännöstä, suosituksesta (n:o 54), joka koskee tarkastusta rakennusteollisuudessa, suosituksesta (n:o 55), joka koskee yhteistoimintaa tapaturmien ehkäisemiseksi rakennusteollisuudessa sekä suositusehdotuksesta (n:o 56), joka koskee ammattikasvatusta rakennusteollisuudessa, ja vastaten Sosiaaliministeriön kirjelmään n:o 7594 (N:o 29/716 K. D. Sos. M. 1938) saa allekirjoittanut järjestö kunnioittaen esittää seuraavaa:

Suomessa annettuihin säädöksiin katsoen ei sopimusehdotuksen n:o 62 yhtä vähän kuin suosituksen n:o 53 ratifioinnilla pitäisi olla mitään esteitä, ja koska ne samoin kuin suositusten n:o 54, 55 ja 56 sisältämät periaatteet käytäntöön sovellettuina ovat omansa vähentämään tapaturmien vaaraa # rakennusteollisuudessa, suosittelee allekirjoittanut järjestö niiden ratifiointia.

V.

Pydyttynä lausuntona kansainvälisen työkonferenssin v. 1937 hyväksymistä sopimusehdotuksesta (n:o 61), joka koskee työajan lyhentämistä tekstiiliteollisuudessa, ja vastaten Sosiaaliministeriön kirjelmään n:o 7594 (29/716 K. D. Sos. M. 1938) saa allekirjoittanut järjestö kunnioittaen esittää seuraavaa:

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto on eri yhteyksissä Sosiaaliministeriölle antamissaan lausunnoissa korostanut työajan yleisen lyhentämisen suotavuutta. Tähän periaatteelliseen kantaansa viitaten pyytää allekirjoittanut järjestö tekstiiliteollisuuden kohdalta kiinnittää Sosiaali-

ministeriön huomiota siihen tunnettuun tosiasiaan, että Suomen kutomoteollisuudessa työviikko tuotannossa esiintyvien vaihteluiden vuoksi joka vuosi lyhennetään pitkiksikin ajoiksi 48-tuntista lyhyemmäksi. Tähän katsoen tällaisella kutomoteollisuudella näyttäisi olevan edellytyksiä käytännössä pysyväisestikin lyhentää työviikkonsa 40-tuntiseksi. Toisaalta on kuitenkin huomattava, että kutomoteollisuudessa työskentelevien työpalikat ovat meidän maassamme varsin alaiset ja nykyään usein käytäntöön otettu lyhennetty työviikko tapahtuu tunti- ja kappalepalkkoja korottaamatta, joten työntekijäin kokonaisansiot jäävät sitäkin pienemmiksi.

Näissä oloissa muodostuukin tärkeäksi kysymys siitä, mitä mahdollisuuksia Suomen kutomoteollisuudella on kohottaa työntekijänsä aika- ja kappaletyöpalkkoja niin, että ne turvaisivat edes kohtuullisen toimeentulon siinä tapauksessa, että työviikko nykyisestään pysyväisesti lyhennettäisiin.

Puuttumatta muihin asiaan vaikuttaviin syihin haluaa allekirjoittanut järjestö viitata vain niihin kansainvälisiin tekijöihin, jotka on otettava huomioon työaikaa tekstiiliteollisuudessa lyhennettäessä. Toisaalta tiedetään, että erinäisten maiden taholta harjoitetaan puheenalaisten tuotteiden kaupassa suoranaista dumping-myyntiä, jota asianomaisten valtioiden taholta ainakin eräissä tapauksissa tietojemme mukaan tuetaan suoranaisin vientipalkkioin. On varsinkin kaksi huomattavaa kutomoteollisuusmaata, jotka tässä suhteessa kilpailevat kotimaisen kutomoteollisuutemme kanssa. Ne maat ovat Saksa ja Japani. Saksan taholta tuleva kilpailu on epäilemättä kiristymässä tämän saatua haltuunsa huomattavan osan Tshekkoslovakian aikaisemmasta kutomoteollisuudesta. Lisäksi näissä maissa on käytännössä pitempi kuin 48-tuntinen työviikko, mikä on myöskin omansa vaikuttamaan kilpailuehtoihin. Erinäiset toiset johtavat kutomoteollisuusmaat pääsevät edulliseen myyntiasemaan myöskin sen kautta, että niillä on tilaisuus myydä niiden omassa maassa jo vanhentuneita kuoseja halvemmalla m.m. Suomeen, missä muotivaatimukset suurten ostajajoukkojen keskuudessa eivät ole niin korkeat.

Näihin seikkoihin viitaten on syytä korostaa, että työajan lyhentäminen Suomen kutomoteollisuudessa on varsin suuressa määrässä -riippuvainen kysymyksen ratkaisun kehittämisestä suurissa kutomoteollisuusmaissa, joiden joukossa, kuten edellisestä selviää, on sosiaalisesti varsin takapajuisia maita. Toisaalta on meidän maamme kutomoteollisuudessa sosiaalisesti polttavin työpalkkoja koskeva kysymys, joten siinäkin pitäisi päästä eteenpäin, ennenkuin työajan lyhentämiseen tässä teollisuudessa työntekijäin taloudellista asemaa huonontamatta voidaan päästä.

Edellyttäen siis, että työntekijäin kokonaistulojen säilyminen voidaan joko kansainvälisellä yhteistoiminnalla tai muuten turvata, voidaan kysymyksessämme oleva sopimusehdotus ratifioida.

2. Esitys merityöaikalainsäädännön uudistamiseksi.

Suomen Merimies-Unionin esityksestä jätettiin Sosiaaliministeriölle kirjelmä, jossa kiinnitettiin ministeriön huomiota merityöaikalainsäädännön uudistamiseen:

Saamiemme tietojen mukaan ovat asianomaiset työntekijäin ammatilliset järjestöt eri pohjoismaissa ja niin myöskin Suomessa kiinnittäneet asianomaisten hallitusten huomiota merityöaikalainsäädännön uudistamiseksi niin, että Genevessä v. 1936 hyväksytyn sopimuksen periaatteet tulisivat käytäntöön sovelletuiksi siellä, missä niitä ei lainsäädäntöteitse vielä ole

käytäntöön otettu. Koska pidämme omasta puolestammekin tärkeänä, että merimiesten työaikaa ryhdytään sanotun sopimuksen mukaisesti säännöstelemään, pyydämme saada kunnioittaen kiinnittää Sosiaaliministeriön huomiota asiaan ja esittää toivomuksen, että Sosiaaliministeriö kehittäisi tietämämme mukaan valmistuksenalaiset ehdotukset mahdollisimman pian esitvasteelle.

3. Lausunto kauppaliikkeiden aukioloajasta kesä kautena.

Sosiaaliministeriön pyydettyä SAK:n lausuntoa Suomen Vähittäiskauppiasliiton kirjelmästä, joka koski myymälöiden aukioloaikaa kesä kautena, annettiin SAK:n taholta asiassa seuraava lausunto:

Pyydettyä lausuntona Suomen Vähittäiskauppiasliiton kirjelmästä Sosiaaliministeriölle, missä kirjelmässä ehdotetaan muutoksia kauppaliikkeiden sulkemista kesä aikana koskeviin määräyksiin ja vastaten Sosiaaliministeriön kirjelmään (N:o 847/180 A. D. 220/48 Sos. M. 1939 N:o 5705) esittää allekirjoittanut järjestö kunnioittaen seuraavaa:

Vähittäiskauppiasliiton kirjelmässä esitettävä ajatus on kaikin puolin kannatettava. Sen lisäksi olisi samalla pyrittävä antamaan asianomaiselle lain kohdalle sellainen muoto, että valtuustoille jäisi oikeus yleistää kauppaliikkeiden sulkemisaikaa kesä kautena muina arkipäivinä klo 17:ksi. Johdonmukaista näet olisi, että kun laki antaa valtuustoille oikeuden pidentää kysymyksessä olevien liikkeiden aukioloaikaa, pitäisi sen antaa niille myöskin oikeus yleistää aukioloajan lyhentäminen, jos paikkakunnalla käytännössä olevan tavan muutos sen tekee suotavaksi.

4. Lausunto avustuskassalainsäädännön uudistamisesta.

Sosiaaliministeriön pyydettyä SAK:lta lausuntoa komitean mietinnöstä ja ehdotuksesta uudeksi apukassalaksi, annettiin SAK:sta asiassa seuraava lausunto:

Pyydettyä lausuntona asianomaisen valtionkomitean ehdotuksesta avustuskassalaksi ja vastaten Sosiaaliministeriön kirjelmään helmikuun 22 päivästä 1939 N:o 170 saa allekirjoittanut järjestö kunnioittaen esittää seuraavaa:

Komitean ehdotuksia avustuskassojen toiminnan saattamisesta vakavaraiselle pohjalle ja niiden toiminnan tehostamiseksi samoin kuin kassoille esitettävien vaatimusten yhdenmukaistamiseksi on yleensä pidettävä tarkoituksenmukaisina. Puuttumatta lakiehdotuksen yksityiskohtiin haluamme toisaalta kuitenkin korostaa, että avustuskassojen toiminnan säännösteilyssä ja valvomisessa on, kuten komitean mietinnössäkkin lausutaan, varottava liian pitkälle meneviä määräyksiä, jotka sensijaan että edistäisivät tällaisten täysin vapaaehtoisten ja hyödyllisten yritysten toiminnan laajentumista, itse asiassa niiden kehityksen tukahduttaisivat.

Koska on lausuttu käsitys, että ne avustuslupaukset, joita eräiden allekirjoittaneen järjestön jäsenliittojen liittokokoukset ovat tekemillään päätöksillä antaneet, ja niihin perustuva avustustoiminta — pääasiassa sairaus- ja hautausapua jakava — olisi myöskin luettava sellaiseksi toiminnaksi, jota tarkoitetaan puheenalaisessa lakiesityksessä, pyydämme saada tämän käsityksen torjumiseksi esittää tässä yhteydessä seuraavaa.

Puheenalainen avustustoiminta, joka perustuu ei erikoisiin sääntöihin,, vaan liiton edustajakokouksen päätöksiin, ei ole mitään erillistä kassatoimintaa kuten on laita esim. liittojen yhteydessä toimivien valtion avustamien työttömyyskassojen. Näitä avustuksia varten ei myöskään kerätä, erikseen määriteltyjä, määrättyä tarkoitusta t.s. avustusta varten varattuja maksuja kultakin liiton jäseneltä, vaan avustukset on tarkoittamissamme tapauksissa sitouduttu suorittamaan asianomaisen liiton yleisistä varoista, jotka kerätään pääasiassa jäsenmaksuilla mutta toisinaan myöskin muilla tavoin. Lisäksi on huomattava, että jäsenet ovat tietoisia siitä, että nämä avustuslupaukset voidaan missä liittokokouksessa tahansa kumota eikä siitä seuraa mitään varojen jakamista tai muuta hyvitystä jäsenille.

Mitä sitten tulee liittojen kykyyn suorittaa lupaamia avustuksia, niin huomautettakoon vielä, että liittojen jäsenluku säännöllisesti on huomattavasti suurempi kuin avustuskassoille ehdotuksessa asetetut minimivaatimukset ja että avustusten suuruus on myöskin yleensä pienempi kuin ehdotuksessa asetetut maksimimäärät. Liitot voivat siis yleensä suorittaa lupaa mansa avustukset, jotapaitsi tavallisesti joka kolmen tai neljän vuoden kuluttua kokoontuva liiton edustajakokous on tilaisuudessa tarkistamaan näitä lupauksia.

Kaikkeen tähän katsoen pidämme tarpeellisena korostaa, että puheenalainen ammattiliittojen avustustoiminta ei mielestämme ole luettava sellaiseen avustuskassatoimintaan, josta komitean mietinnössä puhutaan.

5. Työaikakomitealle annettu lausunto.

Työaikaa koskevia säännöksiä tarkistamaan asetettu valtion komitea valmisti kertomusvuoden aikana ensimmäisen alustavan ehdotuksen uudeksi työaikalaki. Komitea pyysi ehdotuksestaan SAK:n lausuntoa. Seuraavassa julkaistaan SAK:n antama lausunto kokonaisuudessaan.

Työaikaa koskevia säännöksiä tarkistamaan asetetun komitean pyydettyä allekirjoittaneelta järjestöltä lausuntoa siitä lakiluonnoksesta, jonka sanotun komitean työjaosto on laatinut, saamme kunnioittaen esittää seuraavaa:

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto on jo aikaisemmin v. 1937 ollut tilaisuudessa esittämään käsityksensä niistä epäkohdista, joita voimassaolevassa työaikaa koskevassa lainsäädännössä ilmenee. Tähän lausuntoonsa viitaten ja korostaen lainsäädännön tarkistamisen välttämättömyyttä myöskin eräillä työaloilla kuten leipomoissa, merimiesammattissa ja varsinkin maataloudessa, joilla joko on erikoisia lakeja voimassa tai jotka ovat jätetyt lakisääteisten rajoitusten ulkopuolelle, allekirjoittanut järjestö pyytää saada esittää seuraavat huomautukset komitean työjaoston laatiman ehdotuksen eri kohdista.

Tydytyksellä voidaan todeta, että ehdotuksessa on pyritty saamaan lain 1 §:ään sellaista selvyyttä, josta SAK:n aikaisemmassa lausunnossa jo huomautettiin. Jos laki teknillisessä suhteessa laaditaan siten, mihin ehdotuksessa on pyritty, nim. että sen jälkeen kun on määritelty mitä laitoksia ja yrityksiä ja työntekijöitä laki tulisi käsittämään, siinä selvästi myöskin luetellaan ne työt ja työntekijäryhmät, jotka eivät ole lain alaisia, niin tulokinnnvaraiten tapausten luku supistuu huomattavasti nykyisestäään ja lain soveltaminen mahdollisesti ilmeneviin uusiin työlaatuihin muodostuu helpommaksi.

Ehdotuksen mukaan määrätään 1 §:n 1. kohdassa, että lain alaisia eivät olisi liikkeet ja yritykset, joissa työntekijöinä säännöllisesti käytetään ainoastaan työnantajan aviopuolisoa ja aviopuolisoiden luona asuvia omia tai ottolapsia. Kun kohdan mukaan lain alaisuudesta voitaisiin vapauttaa tällaisessa liikkeessä tilapäisesti työskentelevät vieraat työntekijät ja kun tällöin varsinkin lain valvonnalle aiheutuisi paljon hankaluutta siitä, että omien täysikasvuisten lasten ohella olisi tällaisia tilapäisiä työntekijöitä, ja kun ei muutenkaan olisi tarkoituksenmukaista vapauttaa täysikasvuisia lapsia lain määräysten alaisuudesta, olemme sitä mieltä, että aviopuolisoiden ohella vain heidän 15 vuotta nuoremmat omat lapsensa vapautettaisiin lain alaisuudesta.

1 §:n 3. kohta sisältää vapautuksen, joka käytännössä on melko tarpeeton ja sekaannusta aiheuttava. Mielestämme tämä rajoitus lain vaikutusalaan olisi poistettava.

1 §:n 4. kohdassa vapautetaan nähtävästi maanviljelykseen ja sen sivuelinkeinoihin kuuluviksi laskettuina myöskin itsenäisesti harjoitettu puutarhan- ja eläinten hoito. Nämä yritykset ovat kuitenkin varsinkin kaupunkien liepeillä täysin muiden kauppa- ja tuotantoyritysten tapaan hoidettuja ja niissä työskentelevien työntekijöiden työ varsin rasittava, joten tällaisia yrityksiä ei voida lukea varsinaiseen maatalouteen eikä siis myöskään sellaisiksi, jotka pitäisi vapauttaa lainalaisuudesta. Esitämme, että tästä kohdasta poistettaisiin sen loppu eli sanat: »niin myös itsenäisenäkin harjoitettu puutarhan- ja eläintenhoito».

1 §:n 6. kohdassa mainittujen töiden vapauttaminen lainalaisuudesta, vaikka niin onkin tehty nykyisen lain voimassaollessa Valtioneuvoston päätöksellä, on mielestämme aiheetonta ja aiheuttaa haittaa lain valvonnalle maaseudun rakentelussa, siinä kun m.m. esiintyisi rinnan sekä yksityisten että yhtiöiden rakennusyrityksiä, jotka siis olisivat erilaisten määräysten alaisia. Ne myönnytykset, joita maatalouden rakentelulle on tehty tämän pykälän 4. kohdassa, ovat mielestämme riittävät maatalouden tarpeisiin.

1 §:n 7. kohdassa määrätään päinvastoin kuin voimassaolevassa laissa 8-tuntisesta työpäivästä lainalaisuudesta vapaiksi myös metsätyöt sekä niihin liittyvät puutavaran kuljetus, lauttaus ja uitto, paitsi lauttausväylien varsinaisilla eroittelupaikoilla tapahtuva työ. Mielestämme ovat kuitenkin vain n.s. purouitot luonteeltaan sellaisia, jotka ovat välittömästi riippuvaiset luonnonsuhteista. Kohta olisikin muutettava niin, että vain mainittunlaiset purouitot vapautettaisiin lainalaisuudesta.

Mitä tulee muihin 1 §:ssä mainittuihin poikkeuksiin, olisi toivottavaa, että komitea tarkoin harkitsisi, eikä niissä mainittujen työalojen rajoja voitaisi huomattavasti supistaa ja sen mukaisesti lain vaikutusala laajentaa. Ajattelemmme erityisesti tällöin vakinaisesti päätoimena hoidettua talonmiehen tointa ja siihen verrattavia toimia samoinkuin opetuslaitosten erinäisiä samantapaisia toimia.

4 §:n ensimmäisessä momentissa on mielestämme onnistuneesti vahvistettu käytäntö, jonka mukaan lauantapäivän työ muodostuu lyhemmäksi määräämällä viikottaiseksi tuntimääräksi yksivuorotyössä 47 tuntia. Sen sijaan saman pykälän toisen momentin sisältämä poikkeus voi käytännössä johtaa siihen, että teetetäisiin säännöllisesti pitempiä kuin 8-tuntisia työpäiviä. Koska tämä olisi kuitenkin koko työaikalain henkeä ja tarkoitusta vastaan, olemmekin sitä mieltä, että sanottu kohta olisi kokonaan poistettava.

5 §:ssä mainittua neljän viikon pituista ajanjaksoa pidämme tarpeetto-

man pitkänä ja ehdotammekin, että se lyhennettäisiin kolmeksi viikoksi. Kolmen viikon kuluessa voidaan mielestämme joustavasti järjestää työt niin, että niiden suoritus ei kohtaa voittamattomia esteitä. Myöskin olemme sitä mieltä, että yhdenmukaisesti yksivuorotyön viikottaisen 47 tunnin määrän kanssa työtuntien määrä kolmen viikon ajanjaksona määrättäisiin tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa 141 tunniksi. Tässä pykälässä tarkoitetuissa töissä olisi mielestämme välttämättömästi määrättävä myöskin pisin sallittu vuorokautinen työaika, sillä kokemuksen mukaan tällaisen rajoituksen puuttuminen helposti johtaa väärinkäytöksiin. Senvuoksi esitämmekin, että laissa säädetään tällainen vuorokautinen rajoitus ja että se määrättäisiin 10 tunniksi.

5 §:n 2 mom. sisältävä määräys voi mielestämme saattaa lastaus- ja purkaustyöt satamissa erikoiseen, päivittäisin mahdollisten työaikapidennysten luokkaan, mikä taas huonontaisi nykyistä käytäntöä, sillä satamissa on jo aivan yleisesti, muutamia pienempiä satamia lukuunottamatta, määrätty asianomaisen työnantajaliiton hyväksymällä työ säännöllä vakinainen työajan alkaminen ja päättymisen. Täten työ säännössä määrätyn päivittaisen työajan jälkeen ja sitä ennen tehdystä työstä suoritetaan ylityökorvaus. Olisi näinollen väärin, jos lain määräyksellä satamatöiden osalta huononnettaisiin nykyistä yleistä käytäntöä, joten esitämme, että 5 §:n 2 mom. poistetaan.

Tämän pykälän viimeinen momentti tuntuu ainakin ilman tarkempia perusteluja liian epämääräiseltä ja avaa mahdollisuuden ehkä hyvinkin laajoihin poikkeuksiin, joten tämä kohta mielestämme olisi poistettava.

6 §:ssä mainitut keskeytymättä käynnissä olevat ja pykälän sisältämän määräysten alaiset työt olisi laissa lueteltava, jotta tämän pykälän määrittelemää sunnuntailepoa ei ryhdyttäisi soveltamaan varsinaiseen vuorotyöhön. Tässä pykälässä mainittu vuorokautinen pisin sallittu työaika olisi määrättävä 10 tunniksi.

7 §:ssä mainitut »vähän rasittavat työt», joiden teettämiseen nähden työneuvostolle varattaisiin mahdollisuus poikkeusten myöntämiseen, ovat siksi vaikeasti määriteltävissä, että poikkeuksien määräämisessä niiden suhteen olisi oltava hyvin varovaisia. Vaikka saattaakin ilmetä työaloja, joilla tällaiset poikkeukset saattaisivat käytännössä ilmetä tarpeellisiksi, olisi joka tapauksessa tarkoin tutkittava, milloin ja minkälaisin edellytyksin tällaisia poikkeuksia myönnetään. Joka tapauksessa poikkeukset saataisiin myöntää vain määräaikaisiksi esim. enintään yhdeksi vuodeksi, jotta työneuvostolla olisi tilaisuus uudelleen käsitellä tapaukset ja korjata mahdollisesti aikaisemmin tehdyt virheet.

Onnistuneena ei myöskään voida pitää sitä, että valtion töissä poikkeukset myöntäisi työneuvoston esityksestä Valtioneuvosto. Työajan suhteen saavutettaisiin käytännössä suurempi yhtenäisyys, jos myöskin valtion töissä kyseeseen tulevat poikkeukset myöntäisi vain työneuvosto.

Lakiehdotuksen 8 § on sama kuin 8 tunnin työaikalain 2 §:n 4. kohta. Tämän lainkohdan tarkoitus ei kuitenkaan ole käytännössä toteutunut, vaan ainoastaan harvoissa tapauksissa työnantajat ovat suostuneet lukemaan työaikaan kuuluvaksi kulkemisen työnantajan määräämästä lähtöpaikasta varsinaiseen työsuorituspaikkaan sekä sieltä paluun. Työnantajat ovat kieltäytyneet suorittamasta työläisille minkäänlaista korvausta etenkin silloin, kun mainittu kulkeminen tai kuljetus tapahtuu ennen tai jälkeen varsinaisen työajan. Kun työntekijäin taholta on vedottu ko. lainkohtaan, ovat työnantajat torjuneet työntekijäin esityksen vetoamalla lain käyttämään sanaan »työnantajan määräämästä lähtöpaikasta» ja

väittämällä, etteivät he ole määränneet työläisiä saapumaan yhteiseen lähtöpaikkaan, vaan ovat ainoastaan tahtoneet tarjota työläisille yhteisen, vapaan kuljetuksen. Kun kuitenkin lain tarkoituksena on ilmeisesti ollut, että sellainen työntekijäin kulkeminen ja kuljetus työnantajan osoittamasta lähtöpaikasta varsinaiseen työnsuorituspaikkaan ja sieltä palaaminen on luettava työaikaan kuuluvaksi, vaikkapa niin meno kuin paluu tapahtuisi varsinaisen työajan ulkopuolella, esitämme, että komitea koettaisi saada tämän lainkohdan sanonnan selvemmäksi, niin että esittämämme ajatus siitä kävisi riidattomasti selville.

9 §:n sisältämät määräykset mahdollisuuksista ylityön teettämiseen ovat yleensä samat kuin voimassaolevassakin laissa. Uutta ehdotuksessa on se, että koneidenhoitajilla y.m. voitaisiin kalenterivuoden kuluessa teettää muun ylityön lisäksi vielä 250 tuntia ylitöitä.

Mielestämme pitäisi sallitun ylityön määrää nyt jo päästä supistamaan. Niinikään olisi saatava lakiin määräys enimmästä ylityötuntien määrästä viikottain. Washingtonin työkonferenssin hyväksymän sopimusehdotuksen periaatteiden mukaisesti ehdotammekin, että ylityötä sallittaisiin enintään 10 tuntia viikossa ja 150 tuntia vuodessa, minkä lisäksi työneuvoston luvalla, mikäli työn säännöllinen jatkuminen niin välttämättömästi vaatii, lisäksi enintään 100 tuntia vuodessa.

Aivan erillisenä momenttina voitaisiin koneenhoitajille y.m. myöntää oikeus ylitöiden tekemiseen korkeintaan 250 tuntia vuodessa, mutta ei lisäyksenä pykälän ensimmäisessä momentissa tarkoitettuun 200 tuntiin vuodessa.

Määräys siitä, että hakemukset tarvittavista lisäylityötunneista ratkaisee työneuvosto, on mielestämme oikea.

10 §:n sisältämien hätätyötä koskevien määräysten noudattamisen valvonnan tehostamiseksi olisi mielestämme tarpeellista, että ammattientarkastus velvoitettaisiin tekemään ilmoitukset kaikista hätätyötapauksista lakiehdotuksessa edellytetylle työneuvostolle, jotta tällä elimellä olisi mahdollisuus seurata lain vaikutuksia myöskin tässä suhteessa.

11 §:n määräämät ylityökorvaukset ovat samat kuin voimassaolevassa laissa. Niiden määrän suhteen ei meillä ole huomauttamista. Mutta kokemus on osoittanut, että niissä tapauksissa, joissa työaika on järjestetty 4 viikon ajanjaksoihin, on ylityökorvausten laskemisessa ja suorittamisessa ilmennyt paljon epäselvyyttä. Monissa tapauksissa korvaukset on jätetty kokonaan suorittamatta tai niitä on maksettu poiketen siitä, mitä laki tarkoittaa. Pykälän toinenkaan momentti ei ehdotuksen mukaisessa muodossa toisi riittävää selvyyttä käytäntöön. Asianomaiset työntekijät joutuisivat päinvastoin jonkin verran huonompaan asemaan ylityökorvauksen suhteen kuin yksivuorotyössä työskentelevät työntekijät. Selvimmin ja oikeudenmukaisimmin sekä vähimmin tulkintoja aiheuttavalla tavalla voitaisiin ylityökorvauksen suorittaminen määritellä mielestämme jos tämän pykälän ensimmäinen momentti kirjoitettaisiin seuraavasti:

»Ylityöstä ja hätätyöstä, jota tehdään vuorokautisen 8 tunnin työajan lisäksi, on kahdelta ensimmäiseltä tunnilta maksettava viidelläkymmenellä ja seuraavilta tunneilta sadalla prosentilla koroitettu palkka.»

Ne palkanmaksuperusteet, jotka on määritetty pykälän kolmannessa momentissa, ovat mielestämme hyväksyttävät.

Käytännössä on ilmennyt jonkin verran horjuvaa tulkintaa sen suhteen, voivatko asianomaiset keskinäisellä sopimuksella pienentää laissa määrättyä ylityökorvausta tai kokonaankin siitä luopua. Tällainen voi vaarantaa lain noudattamista ja muodostua ennen kaikkea työntekijöille vahingolliseksi. Senvuoksi ehdotammekin pykälän loppuun lisättäväksi määräyksen, jonka

mukaan sellainen ehto, jolla ylityökorvaus poistetaan tai sen määrää vähennetään, on mitätön.

12 §:n toisen kohdan mukaan sallittaisiin yötyö kaksivuoroisessa työssä tapahtuvaksi klo 6 ja 1 välisenä aikana kun se voimassa olevan asetuksen mukaan nyt on sallittu klo 6 ja 23 välisenä aikana. Tällaista huononnusta emme pidä oikeana ja esitämme, että uudessa laissa pysyttäisiin voimassa olevan määräyksen puitteissa. Koska samojen vuorojen jatkuva toistuminen kaksivuoroisessa työssä rasittaa työntekijää erikoisen raskaasti, esitämme, että- myöskin kaksivuoroisessa työssä vuorot määrätään säännöllisesti viikottain vaihtuviksi.

Terveydelle erittäin vaaralliset ammatit ovat jo työn laatunsa puolesta siksi rasittavia, että näissä ammateissa olisi yötyö kiellettävä, joten esitäisimme, että 12 §:ään otettaisiin lisämomentti siitä, että terveydelle erittäin vaarallisissa ammateissa on yötyö kokonaan kielletty.

13 §:n sisältämä naisten yötyön kieltö on oikeaan osunut. Yötyö olisi kuitenkin tässäkin määriteltävä klo 21 ja 6 välisenä aikana tapahtuvaksi työksi, josta vain lain 5 §:ssä mainituissa töissä ja tapauksissa, sekä 10 §:n ja 12 §:n 2 kohdassa tarkoitettussa vuorotyössä myönnettäisiin poikkeuksia.

Ehdotuksessa tuodaan sen eri määräysten puitteissa melko selvästi esille periaate yötyön vahingollisuudesta. Siitä on eräänä todistuksena juuri 13 §:ssä määritelty naisten yötyön kieltö. Koska yötyö on rasittavaa kaikille työntekijöille ja asettaa nämä siten huonompaan asemaan yksinomaan päivätöissä työskentelevien rinnalla, esitämme, että työstä, joka suoritetaan klo 21 ja 6 välisenä aikana, suoritettaisiin lain 5, 10 ja 12 §§:ssä tarkoitetuissa työtapaauksissa määrätty 25 % työpalkan korotus, vaikka työ ei olekaan lain tarkoittamaa ylityötä.

15 § säättää sunnuntaina ja kirkollisina juhlapäivinä suoritettavasta lisäpalkasta muuten samoin kuin voimassaoleva asetus, paitsi että nyt määrättäisiin, että tähän kaksinkertaiseen palkkaan sisältyisi myöskin ylityökorvaus, jos työ on sanottuina päivinä ollut ylityötä. Tällaista huononnusta vastustamme jyrkästi.

Koska Itsenäisyyspäivänä suoritettavasta työstä on määritelty voimassaolevassa laissa samoin kuin sunnuntaipäivänä suoritettavasta työstä, esitämme, että uudessa laissa puhuttaisiin »sunnuntaina ja muuna juhlapäivänä suoritettavasta työstä» sensijaan että puhuttaisiin »sunnuntaina ja kirkollisena juhlapäivänä suoritettavasta työstä».

Kuten edellä olemme esittäneet, vastustamme 11 §:n 2. momentin sisältämien määräysten ottamista lakiin yleensäkin ja jos 15 §:n ensimmäinen momentti tulisi hyväksytyksi, ei siihen voida 11 §:n mainittua momenttia käsitksemme mukaan soveltaa.

Ehdotuksen mukaan voitaisiin sunnuntaina ja muuna kirkollisena juhlapäivänä suoritettua ylityöstä suoritettava korvaus sisällyttää työntekijälle tulevaan kuukausipalkkaan. Tämä määräys merkitsisi voimassaolevan asetuksen sunnuntaityöstä säättämien korvausperusteiden huonontamista ja vahvistaisi sitä epäedullista laintulkintaa, joka viime taloudellisen pulan aikana alkoi levitä. Tämän työntekijöille vahingollisen kehityksen lopettamiseksi olisi mielestämme 15 §:ään sisällytettävä määräys, jonka mukaan ehto, jossa supistetaan sunnuntaina tai kirkollisena juhlapäivänä suoritettua työstä tai ylityöstä tulevaa korvausta, olisi mitätön.

15 §:n 3. kohdassa mainitun sunnuntain tai kirkollisen juhlapäivän laske- misperustan esitämme sellaiseksi, että kyseellinen vuorokausi alkaa pyhäpäivän edellisenä päivänä säännöllisen työajan päätyttyä. Lain määräys tulisi täten lähemmin nykyistä käytäntöä vastaavaksi, sillä sangen yleisesti

työt lauantaina ja aattopäivinä lopetetaan klo 14, minkä lisäksi useissa tapauksissa jo siitä yli meneviltä tunneilta maksetaan 100 %:n ylityökorvaus.

16 §:n toisen kohdan mukaan voidaan työneuvoston luvalla ruokailuaika supistaa puoleksi tunniksi. Tällainen poikkeus voidaan mielestämme tehdä vain erikoistapauksissa ja vasta työntekijäin yksimielisesti tai näitä edustavan ammatillisen järjestön sitä puollettua.

16 §:n 4. kohdan mukaan määritelty lyhyen keskeytyksen tulkinta johtaisi yhdessä ehdotuksen 7 §:n sisältämien määräysten kanssa helposti työntekijäin etuja loukkaavaan työpäivän paloitteluun sellaisissakin töissä, joita lainsäätäjä 7 §:n määräyksillä ei ole tarkoittanut. Kohtaa ei pitäisi mielestämme lakiin ottaa, vaan sensijaan olisi otettava vastaava kohta voimassaolevasta kahdeksan tunnin työajasta annetusta laista.

Pidämme ehdotuksen VI luvussa tarkoitetun työneuvoston perustamista oikeaan osuvana. Myöskään ei meillä ole siitä ehdotettujen määräysten suhteen yleensä huomauttamista. Kuitenkin pidämme 24 §:n sisältämiä puheenjohtajalle myönnettäviä valtuuksia liian laajoina ja tarpeettomina sekä hänelle tulevaa vastuuta liian suurena, joten sanottu pykälä olisi poistettava. Muistettava näet on, että kerran annettuja ratkaisuja on tällaisissa tapauksissa vaikea saada muutetuksi.

Ehdotuksen 30 §:n mainitsemia työnantajille tulevia velvollisuuksia on ehdotuksessa yleensä lievennetty tarkkailua vahingoittavalla tavalla. Niinpä ensimmäisen momentin määräämä työtuntijärjestelmän pito ei ole ehdoton, ja niinkään siitä on pykälän viimeisen momentin mukaan vain pyydetäessä annettava jäljennös viranomaisille. Näiden kohtien sijalle ehdotamekin otettavaksi voimassa olevan kahdeksan tunnin työajasta annetun lain vastaavat määräykset.

Niinkään ehdotamme, että 30 §:n toisen momentin määräyksiin lisätään määräys, että myöskin työntekijäin valtuutetulle on vaadittaessa näytettävä luettelo momentissa mainituista töistä, kuten voimassaolevassakin laissa määrätään. Lakiin olisi myöskin otettava voimassaolevan lain määräys, joka kuuluu: »Jos työntekijät sitä vaativat, on työnantaja velvollinen antamaan maksutta kuukausittain otteen tästä luettelosta työntekijäin valtuutetulle.»

Pyydämme täten saattaa edelläesittämämme näkökohdat arvoisan komitean huomioon, ja edellytämme, että Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitolla on tilaisuus vielä komitean mietinnön valmistuttua lausua mieltänsä ennen lakiesityksen jättämistä eduskunnalle.

6. Lausunto ehdotuksesta työvelvollisuusasetukseksi.

Kertomusvuoden aikana antoi Valtioneuvosto eduskunnalle lakiesityksen työvelvollisuuslaiksi. Lakiehdotus valmistettiin puolustusministeriön toimesta eikä SAK:lle varattu tilaisuutta antaa siitä lausuntoaan. Sensijaan ehdotuksesta lain soveltamisasetukseksi, joka valmistettiin kansanhuoltoministeriön toimesta, pyysi mainittu ministeriö SAK:n lausuntoa, joka annettiin seuraavan sisältöisenä:

Pyydettyinä lausuntona yleisestä työvelvollisuudesta sodan aikana annetun lain soveltamista koskevasta asetusehdotuksesta, saa allekirjoittanut järjestö kunnioittaen esittää seuraavaa:

Lähtien siitä edellytyksestä, että kuten asetusehdotuksessakin lausutaan, työvelvollisuutta yleisestikin sovelletaan todellakin vain silloin, kun työvoimaa vapaaehtoisin toimenpitein ei ole saatavissa asetuksessa edellytetyihin töihin, olisi tämä seikka mainittava myöskin 9 §:n ensimmäisessä momentissa samansuuntaisesti kuin mainitaan, kuten oikein on, myöskin 10 §:n toisessa momentissa.

Allekirjoittanut järjestö on yleensä vastustanut palkanmaksun väliajan pidentämistä yli yhden viikon ja ehdottaa senvuoksi nytkin, että 17 §:n toisessa momentissa lausuttaisiin, että palkka on työvelvollisille maksettava seitsemän päivän väliajoin. Varsinkin tilapäis- ja kausiluontoisissa töissä työskentelevien työläisten elin- ja varallisuussuhteita silmälläpitäen on viikottain tapahtuva palkanmaksu suorastaan välttämätön.

Vaikkakin käsitämme työvelvollisen työpalkasta sopimisen niin, että ennenkuin työvelvollinen siirretään kotipaikkakuntansa ulkopuolelle työhön, josta lain mukaan maksetaan sillä paikkakunnalla vallitsevan palkkatason mukainen työpalkka, mikä saattaa olla alempi kuin mitä hän saisi tai on saanut kotipaikkakunnallaan vastaavassa työssä tai mikä on niin pieni, ettei hänen mahdollisesti kotipaikkakunnalle jäävä perhe voi tulla toimeen perheen näin jakaantuessa kahtia, otetaan lähinnä työvelvollisen kotipaikkakunnan työvelvollisuusjaoston toimesta selvää, että työpalkka on todellakin edellämäinittuja seikkoja ajatellen riittävä, niin pitäisi tästä kuitenkin mielestämme antaa täsmällisemmät takeet, kuin mitä asetus nykyisessä muodossaan antaa. Tämän vuoksi olisi käsityksemme mukaan sopivimmin asetuksen 19 §:ään liitettävä momentti, jossa lausuttaisiin, että jos työvelvollinen joutuu kärsimään edellämäinittulla tavalla senvuoksi, että palkkataso sillä paikkakunnalla, jolla työ suoritetaan, on alhaisempi kuin työvelvollisen kotipaikkakunnalla, olisi valtion suoritettava palkanlisää samaan tapaan kuin mitä kunnat tekevät työttömyyden torjumiseksi järjestetyillä siirtotyömailla.

Todeten, että asetusehdotus on käsityksemme mukaan laadittu säädetyin lain puitteissa ja puuttumatta muihin yksityiskohtiin pyydämme, saada kiinnittää huomiota yllä esittämiimme näkökohtiin.

7. Kirjelmä kunnallisille keskusvirastoille.

Kertomusvuoden tammikuussa lähetettiin SAK:n työttömyysjaoston aloitteesta Kunnalliselle keskustoimistolle ja Maalaiskuntien liitolle kirjelmä, jossa kiinnitettiin mainittujen virastojen huomiota työttömyyskysymykseen. Kirjelmä oli seuraava:

Kuten tunnettua on eräillä seuduilla maatumme kuluvan talven aikana alkanut esiintyä varsin laajaa työttömyyttä, joka vuoden vaihteen jälkeen näyttää lisäksi nopeasti lisääntyvän. Tältä varaltahan on Valtioneuvosto ryhtynyt määrättyihin varovaisuustoimenpiteisiin työttömyyshädän lieventämiseksi osaksi uudistamalla työttömyysohjeet, osaksi varaamalla talousarvioon suurempia määrärahoja työttömyyden lieventämiseksi tarkoitettuja töitä varten.

Voimassaolevien työttömyysohjeiden mukaan on kunnilla ensisijainen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin työttömien huoltamiseksi. Tällöin on kunnilla varsinkin kaksi tehtävää; toisaalta järjestää työttömien luettelointi, toisaalta ryhtyä töiden järjestämiseen työttömyyden lieventämiseksi.

Kuntien halusta ja kyvystä huolehtia näistä asioista siis riippuu ratkaisevasti sekin, mitä valtio tekee.

Tähänastisten kokemusten perusteella voidaan sanoa, että valtion työttömyysviranomaiset ovat voineet varsin nopeasti järjestää valtion osuuden töiden järjestämisessä, kunhan vain kunnat ovat ryhtyneet niille kuuluviin toimenpiteisiin. Kuitenkin on valitettavasti voitu myöskin todeta, etteivät kunnat sellaisillakaan seuduilla, missä työttömyyttä tiettävästi jo on varsin laajassa mitassa esiintynyt, ole ryhtyneet riittävän ripeästi toimimaan. Emme lähde pohtimaan niitä syitä, jotka tämän ovat mahdollisesti aiheuttaneet. Tahtoisimme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että tällaisesta hitaudesta tai — niinkin voidaan eräiden tapausten suhteen sanoa — välinpitämättömyydestä työttömyysasiain hoitamisessa koituu loppujen lopuksi haitallisia seurauksia kunnille itselleen, jos huomattava joukko kuntalaisista joutuu pitkän aikaa olemaan työttömänä. Vähentynyt veronmaksukyky ja kasvavat köyhäinhoidolliset menot ovat omansa heikentämään pitkäksi aikaa kuntien taloutta puhumattakaan niistä moraalisisista haitoista, joita pitkäaikainen työttömyys aiheuttaa. Myöskin yleiset oikeudenmukaisuusnäkökohdat puhuvat tehokkaan työttömyyden lieventämisen puolesta. Käsityksemme mukaan olisi kuntien tuettava valtiotavallan hyviä suunnitelmia toimimalla ripeästi silloin, kun työttömyys näyttää kunnan alueelle levinneen.

Mutta paitsi työttömyysasioiden hoitamisessa on kunnilla myöskin tärkeä asema palkkatason kehittymistä ajateltaessa. Valtion palkkapolitiikka on viime aikoina noudattanut sitä tervettä periaatetta, että työpalkkoja ei pitäisi päästää alentumaan kohtuullisesta tasosta. Samansuuntaisen kannan on myöskin eduskunta eri yhteyksissä omaksunut. Hyvin yleinen on varsinaisen palkkatyöväen piirin ulkopuolellakin myös se käsitys, että maalle olisi onnettomuus, jos palkkataso tuotannon taantuessa alkaisi pudota samaan tapaan kuin viime pulan aikana. Kunnat ovat yhteensä otettuina varsin huomattava työnantaja. Kuntien välitön palkkapolitiikka vaikuttaa siis huomattavien työntekijäjoukkojen ansioihin. Mutta kuntien noudattaman palkkapolitiikan välilliset vaikutukset ovat sitäkin suuremmat. Pyydämme saada kiinnittää huomiota vain siihen tosiasiaan, että valtion työvirastot maksamiaan työpalkkoja eri paikkakunnilla määriteltessään joutuvat tarkkailemaan paikkakunnallista palkkatasoa ja tällöin hakemaan vertailukohtia usein nimenomaan kuntien maksamista työpalkoista. Nyt on ilmennyt tapauksia, joissa kuntien maksamien työpalkkojen mukaisesti määritellyt valtion töissä maksetut palkat ovat muodostuneet alhaisemmiksi kuin vastaavanlaisissa yksityisten työnantajain töissä maksetut palkat. Mielestämme liikutaan kokonaan lyhytnäköisellä pohjalla, jos kuntien palkkapolitiikassa pidetään silmällä vain kunnan omia palkkamenoja eikä oteta huomioon mikä vaikutus kuntien harjoittamalla palkkapolitiikalla on asianomaisen paikkakunnan yleiseen palkkatasoon.

Olemme halunneet kiinnittää Teidän huomiotanne edelläesitettyihin näkökohtiin siinä toivossa, että järjestönne taholta pyrittäisiin mahdollisuuksien mukaan selvittämään näitä kysymyksiä jäseninänne olevien kuntien asianomaisille elimille ja vaikuttamaan edellämainittujen tehtävien tehokkaan hoitamisen hyväksi.

8. Kirjelmä valtiovarainministerille.

Kertomusvuoden syys—lokakuun vaihteessa lähetettiin SAK:n työttömyysjaoston aloitteesta valtiovarainministerille seuraava kirjelmä, jossa

kiinnitettiin valtiovallan huomiota eräisiin työmarkkinoita ja valtion finanssi-poliittisia otteita koskeviin kysymyksiin.

Poikkeuksellisen ajan muuttaessa nopeasti tilanteen työmarkkinoilla työntekijöille epäedulliseen suuntaan pyytää allekirjoittanut järjestö saada kunnioittaan kiinnittää Herra Valtiovarainministerin huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Sodan puhkeaminen kohtasi huonerakennustoiminnan kaupungeissa ja erityisesti Helsingissä ajankohtana, jolloin tällä tuotannonalalla oltiin varsin vilkkaassa toiminnassa. Tämän vuoksi oli kaupunkeihin myöskin kertynyt toispaikkakuntalaisiakin rakennustyöläisiä verrattain runsaasti. Maan jouduttua poikkeustilanteeseen kohosi rakennustoiminnan tielle useitakin tunnettuja vaikeuksia. Osaksi niitä on aiheutunut siitä, että eräitä tarvikkeita ei ollut enää saatavissa tai että niiden hinta yhtäkkiä oli kohonnut. Mutta tätäkin suurempaa haittaa näyttää tuottavan se, että rakennusyrityksiin luotonsaantimahdollisuudet ovat ehtyneet niin nopeasti, että yksityinen rakennustoiminta näyttää varsin laajassa mitassa katkeavan aivan yhtäkkisesti. Mikäli tiedossamme on, saattaa työ pysähtyä useilla sellaisillakin rakennuksilla, jotka jo taloudellisuudenkin periaatteita silmälläpitäen pitäisi rakentaa valmiiksi katsoen siihen työhön ja varoihin, mitä niihin jo on ehditty uhrata. Työn näin yhtäkkiä pysähtyessä joutuu suuri määrä rakennustyöläisiä työttömäksi niin nopeasti, että syntyy vaikeuksia heidän sijoittautumiselleen poikkeuksellisen ajan uusiin olosuhteisiin. Tietenkin — ja sen toteamme mielihyvin — valtiovalta on ajoissa varautunut järjestämään työttömyystöitä, mutta toisaalta kuluu aikaa ennenkuin työttömät voidaan niihin sijoittaa. Lisäksi työttömyystyöt eivät ole yhteiskunnalle eivätkä myöskään työttömille itselleen niin edullisia, kuin olisi normaalilla tavalla ja normaalin työsuhteen suoritettu työ. Koska rakennustoiminnan rahoitusvaikeudet ainakin osaksi johtuvat siitä kannanotosta, jonka valtion keskuspankin rahapolitiikkaa hoitavat elimet ovat omaksuneet, rohkenemme esittää Teille, Herra Ministeri, toivomuksen, että rahapolitiittisia toimenpiteitä suunniteltaessa otettaisiin varteen se, että siirtyminen normaalin ajan yritteliäisyydestä varsinkin rakennustoiminnassa suoritettaisiin tarpeellista varovaisuutta noudattaen. Siten vältettäisiin ilman omaa syytään työttömyydestä kärsimään joutuvien työntekijöiden kannettavaksi tulevan taakan tarpeeton suurentaminen. V:n 1930 aikaiset kokemukset tällä samalla alalla luotonsaannin äkillisen loppumisen tuhoisista seurauksista viittaavat siihen, että esittämämme varovaisuus on toivottava.

Allekirjoittanut järjestö on tietoinen siitä, että valtion tulojen vähenyessä on pakko vähentää myöskin menoja, jos halutaan välttää rahanarvon romahdusmainen alentuminen. Mutta vaikka tästä ja muista syistä tapahtuva menojen supistus yksityistenkin taloudessa ei olisi vältettävissä, niin tämä yleinen ankan ajan sanelema mahdollinen perääntyminen normaalin ajan elintasosta sitä alempaan elintasoon olisi kuitenkin suoritettava niin, että siitä eri kansalaispiireille aiheutuva rasitus jakaantuisi eri varallisuuspiirien kantokyvyn mukaisesti. Tämän käsityskannan mukaisesti rohkenemme esittää myöskin toivomuksen, että supistuvia valtion menoja eri tarkoituksiin jaettaessa yleensä pyrittäisiin turvaamaan köyhimpien kansankerrosten riittävä toimeentulo, mikäli se on riippuvainen hallituksen budjettipolitiikasta. Ja erityisesti työttömyysvarojen jakamisen suhteen esitämme toivomuksen, että niitä käytettäisiin eri puolilla maata ja ensi sijassa pahimmilla työttömyyspaikkakunnilla, siten että työttö-

mät mahdollisimman laajassa mitassa voisivat päästä työttömyystöihin omalla paikkakunnallaan ja — mikä myöskin on tärkeätä — mikäli mahdollista omalla ammattialallaan. Mikäli valtion varoja tarvitaan poikkeuksellisen suuriin, puolustustarkoituksia palveleviin töihin, voitaisiin näissä töissä ehkä työttömyysvarojakin käyttää siinä laajuudessa, kuin mitä asianomaisen työn suorituspaikkakuntien työttömyyden hoitoon sopivasti voidaan käyttää. Mutta mikäli sen yli varoja tarvitaan, olisi mainitut työt rahoitettava muilla kuin yleistä työttömyyspolitiikkaa varten jo varatuilla tai suunnitelluilla työttömyysvaroilla.

Jos poikkeuksellisen ajan vaikeuksissa yleisesti alentuisikin elintaso, kuten edellä olemme jo viitanneet, niin tämän sopeutumisen uusiin olosuhteisiin tulisi kuitenkin tapahtua suunnitelmallisesti ja suojaamalla niitä piirejä, joiden toimeentulo ei normaalisinakaan aikoina ole ollut kaikissa suhteissa riittävä ja nyt on suurimpien vaarojen uhkaama sen vuoksi, että se perustuu vain työn saantiin ja työssä saadun palkan ostovoimaan. Edellytämme, että valtiolta pyrkii määrätietoisesti siihen, että raha palkkoja ei alenneta. Mutta vaikka näin meneteltäisiinkin, niin toisaalta hintojen nousu uhkaa rahapalkan ostovoimaa. Sama vaara uhkaa kaksinkertaisena niitä, jotka joutuvat ammattityöstään vähempituottoon työttömyystöihin tai mahdollisesti kokonaan suoranaisten avustusten varaan. Valtiovallan olisi siis koetettava estää hintojen epäoikeudenmukainen nousu. Se on tehtävissä vain määrätietoisen säännöstelyn kautta. Tietoisena siitä, että valtiolta onkin ryhtynyt tässä suhteessa määrättyihin toimenpiteisiin, rohkenemme tässä yhteydessä kuitenkin vielä toivomuksenamme esittää, että säännöstelyn toimeenpano ainakin tärkeiden kulutustarvikkeiden kohdalla suoritettaisiin nopeasti ja tarmokkaasti. Vapaan hinnanmuodostuksen ohjaama tavarankulutus muodostuu nykyisissä oloissa vakaaksi käsitkemmme mukaan vähävaraisille, toimeentulonsa suhteen nykyään suuressa vaarassa oleville kansalaispiireille vahingolliseksi ja niitä rasittavaksi, ja sitäpaitsi myöskin vaaralliseksi niille valtiollaan pyrkimyksille, joiden tarkoituksena on rahan kotimaisen ostovoiman tukeminen.

Olemme kääntyneet edellämainittuine toivomuksinemme Teidän, Herra Valtiovarainministeri, puoleenne siinä toivossa, että Te valtion talouden lähimpänä hoitajana kiinnittäisitte niihin huomiota ja ottaisitte ne varteen toimenpiteissänne.

IX. Liittojen toimintaselostukset.

Suomen Elintarvetyöläisten Liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Liiton osastojen luku oli vuoden 1939 alussa 64 ja vuoden lopussa oli toiminnassa olevien osastojen luku 62.

Jäseniä oli liitossa vuoden alussa 3,140, joista miehiä 1,130 ja naisia 2,010 ja vuoden III:n neljänneksen lopussa 2,805, niistä miehiä 1,061 ja naisia 1,744. Kolmannen neljänneksen jäsenmäärää pidetään virallisena jäsenlistastossa sen johdosta, että vuoden IV neljännes ei sotatilanteen aiheuttamien syiden takia osoita liiton todellista jäsenmäärää, kun tilityksestä on jäänyt kokonaan pois eräitten Viipurin läänissä toimivien liiton osastojen

jäsenmäärä, jotka osastot olivat toiminnassa niillä alueilla, jotka jäivät rauhanteossa toiselle puolelle valtakunnan rajaa.

Liiton jäsenmäärä ja osastojen lukukin siis väheni siitä huolimatta vaikka vuoden kuluessa liittyi liittoon 1,119 uutta jäsentä ja uusia osastojakin perustettiin vuoden aikana neljä. Se johtui, kuten edellä jo mainittiin, vuoden lopulla syntyneen sotatilanteen takia.

Palkkaliikkeet ja työehtosopimukset.

Kertomusvuoden alkupuoliskolla, kun taloudellinen elämä ja toiminta maassamme oli vielä vilkasta, käyttivät työläiset tätä aikaa hyväkseen esittämällä työpaikkojensa koroittamista. Niinpä oli vuoden alkupuoliskolla elintarvetyöaloilla eri paikkakunnilla yhteensä 35 palkkaliikettä, koskien ne yli 4,000 työläistä. Saadut palkkojen koroitukset olivat keskimäärin 8 %. Voimassaolleita työehtosopimuksia uusittiin 21 ja uusia sopimuksia tehtiin 7. Kaikki muut vireillä olleet palkkaliikkeet, paitsi Helsingin Mylly- ja Kauppa O/y:n työläisten palkankorotusasia, joka johti yli 3 kuukautta kestävään lakkoon, saatiin ratkaistuksi neuvottelujen kautta.

Työehto- ja palkkasopimuksia oli kertomusvuoden lopussa liiton alaisilla järjestöillä voimassa yhteensä 73 ja näiden sopimusten alaisena työskenteli n. 5,000 työläistä.

Valistustyötä

harjoitettiin liiton piiriin kuuluvien työläisten keskuudessa siinä määrin kuin siihen oli liitolla mahdollisuuksia olemassa. Liitolla oli koko vuoden, muutamia kesäkuukausia lukuunottamatta, järjestäjä, joka teki matkoja kautta maan eri paikkakunnille. Lisäksi on liiton sihteeri tehnyt lukuisia matkoja palkka- y.m. asiain takia. Kirjallista valistustyötä on tehty kierto- kirjeiden ja »Palkkatyöläisen» välityksellä. Kertomusvuoden syksyllä painatettiin erikoinen lyhyt lentolehtinen, missä järjestäytymisasiaa selvitettiin, jaettavaksi osastojen »toimesta järjestymättömille elintarvetyöläisille.

Avustustoiminta.

Liiton puolesta maksettiin kertomusvuoden aikana liiton jäsenille avustusta seuraavasti: työtaisteluavustusta 2,557: —, työttömyysavustusta 4,440: —, sairausavustusta 14,075: —, hautausavustusta 2,250: —, oikeusavustusta 1,400: — ja reserviläisavustusta 2,000: —. Yhteensä avustuksia maksettiin mk 26,733: —.

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto.

Jäsenistö.

Jäseniä oli vuoden alussa 371 ja vuoden lopussa 309. Jäsenvähennys tapahtui vuoden lopulla, jolloin poikkeuksellisen ajan takia jätettiin jäsenyydet osittain hoitamatta. Rekisteröityjä osastoja on toiminut 4 ja lisäksi on liitolla ollut kiinnekohtia 6 paikkakunnalla.

Palkkaliikkeet.

Syyspuolella vuotta oli liitossa suunnitteilla koko maata käsittävä palkkaliike, mutta sotatilanne siirsi suunnitelmien toteuttamisen toistaiseksi.

Valistustyö.

Kevätkesällä pidetty liiton edustajakokous päätti tehostaa valistus- ja järjestämistyötä m. m. siten, että liitolle kiinnitetään vakinainen toimitsija. Syksyllä sitten valittiin toimitsijaksi ja samalla liiton sihteeriksi tov. O. Lindberg. Mutta samat syyt, jotka katkasivat palkkaliikesuunnitelmat, katkasivat myöskin tov. Lindbergin vakinaisen työskentelyn liiton hyväksi. Kirjeellinen valistustyö ja erikoisesti »Palkkatyöläinen» ovat olleet huomattavimmat valistuksen välittäjät.

Avustustoiminta.

Avustuksia on vuoden kuluessa suoritettu seuraavasti: Työttömyysavustusta 8,855: —, matka-avustusta 151: —, opiskeluavustusta 2,304: —. Sairaus- ja hautaus-apurahasto on suorittanut sairausapua 3,200: —.

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto.**Yleiskatsaus.**

Vuoden 1939 toiminta liitossa muodostui tuloksetta, vaikkakin syksyllä alkaneen uuden maailmansodan mainingit jo lokakuusta pitäen sangen voimakkaina vaikuttivat puolueettomien maidenkin taloudelliseen elämään. Kun sitten marraskuun viimeisenä päivänä Neuvostoliitto ryhtyi häikäilemättömän raakoihin sotatoimiin Suomea vastaan, niin tämä luonnollisestikin heti vaikutti taloudelliseen elämäämme raskaasti ja ennen kaikkea säännöllistä toimintaamme häiritsevästi.

Työehtosopimukset ja työpalkat.

Edelliseltä vuodelta siirtyneet, kirjaltajia y. m. työntekijäryhmiä käsittävät työehtosopimusneuvottelut aloitettiin Suomen Graafillisen Teollisuuden Harjoittajain Liiton kanssa 23 p:nä tammikuuta.

Pienin väliajoin, huomattavan pitkiä työpäiviä tehden, saatiin neuvottelut kirjaltajain y. m. sopimuksesta loppuunkäydyiksi maaliskuun 6 p:nä. Kaksi päivää myöhemmin koolla ollut liittoneuvostomme hyväksyi neuvottelujen tuloksena aikaansaadun uuden työehtosopimuksen 13 äänellä — 5 vastaan.

Pitkällisten neuvottelujen tuloksena uuteen työehtosopimukseen saatiin 9.26 %:n korotus minimipalkoille, siviilipainojen vuorotyössä 10 % korotus iltavuorolle sekä ylityöstä klo 23 jälkeen kaikista tunneista 100 % korotus. Uusia työntekijäryhmiä saatiin sopimuspiiriin: rotatiopainajat eli koneenhoitajat, valmistajat ja monotypeladelman korjaajat. Alistajat ja tiikelipainajat, joita työnantajat olivat esittäneet sopimuksesta poistettaviksi, jäivät edelleenkin sopimuspiiriin. Torjutuiksi tulivat myös eräät muut työnantajataholta esitetyt huononnusyritykset. Kolmivuorotyöstä, joka käytännössä ei toistaiseksi sanottavampaa ole merkinnyt, sovittiin lopuksi niin, että määräykset työehtosopimukseen sisällytettiin, mikä edellyttää senlaatuisten työn yövuorotunneilta n. 34 % korkeampaa palkkaa päivätyöhön verraten.

Neuvottelut kirjansitojain työehtosopimuksesta alkoivat asianomaisen työnantajaliiton kanssa 24 p. helmik. ja maaliskuun 13 p:nä päästiin vihdoin ratkaisuun, työnantajien suostuttua samoihin uudistuksiin palloissa y. m. kuin äsken mainitussa kirjaltajain y. m. sopimuksessa.

Työväen Kustannusliikkeiden Liiton kanssa käytiin työehtosopimus-neuvotteluja 7—8 p:nä maaliskuuta. Sopimuksiin päästiin samoilla palkka-y. m. ehdoilla kuin kahden edellämaitun liiton kanssa, kuitenkin niin että n. s. viikkopöyhiltäkin maksetaan palkka. Kesälomat tulivat hyväksytyiksi ennalleen. Uusia työntekijäryhmiä saatiin sopimuksiin mukaan enemmän, tullen helsinkiläisissä liikkeissä työskentelevät rotatio- ja stereotyötyöntekijät sopimuksien alaisuuteen.

Yksityisten, työnantajaliittoihin kuulumattomien työnantajain kanssa aloitettiin keskustelut uusista työehtosopimuksista heti e. m. liittojen välisten neuvottelujen jälkeen. Kaikkiaan on yksityisten liikkeiden kanssa solmittu 14 työehtosopimusta.

Liiton osastot ja jäsenmäärä.

Liiton osastojen lukumäärä on säilynyt ennallaan eli 39. — Uusi osasto perustettiin vuoden alkupuolella Imatralle, mutta entisistä osastoista on Hyvinkään os. lopettanut toimintansa. — Liiton jäsenmäärä, joka edellisen vuoden päättyessä oli 4,690, teki kertomusvuoden lopussa 4,662.

Työseisauksia ja -selkkauksia.

Helsingissä toimineessa Gutenberg'in kirjapainossa lopettivat työntekijät työnsä epäsäännöllisen palkansaannin vuoksi tammikuulla, johtaen toimenpide tuloksiin, saaden työntekijät myöhemmin palkka- y.m. saatavansa. Liiton puolesta annettiin palkkasaatavien perimiseksi työntekijöille oikeusavustusta.

Kotkassa, Etelä-Suomen kirjapainossa, aikaisemmin puhjennut lakko päätettiin vuoden alkupuolella lopetettavaksi.

Opetus- ja kurssitoimintaan

kiinnitettiin kertomusvuoden aikana liittomme taholta huomiota. Keväällä pidettiin Oulussa Pohjolan osastojen yhteiset opastuspäivät. Kesällä pidettiin viikon kestänyt opastuskurssi Kauniaisissa, Työväen Akatemiassa.

Matkoja opastus-, selvittely- ja jäsenhankintatarkoituksissa ovat liiton toimitsijat tehneet lukuisille paikkakunnille ja liiton toimik. jäsen A. Virtanen Pohjanmaan rannikkokaupunkeihin.

Apurahoja on liittomme jakanut kertomusvuoden kuluessa varsin huomattavasti opintotarkoituksia varten.

Liiton XII. edustajakokous

pidettiin Helsingissä kesäk. 19—20 p:nä. Kokous oli osanotoltaan runsas ja päätöksiinsä nähden sangen onnistunut. Laajempikantoisista kysymyksistä mainittakoon m. m. että liiton jäsenverot päätettiin kertomusvuoden IVrsta neljänneksestä pitäen koroittaa n. 50 %:lla. — Liiton edustajakokouksen yhteyteen oli järjestetty liittojuhla, retkeilyineen ja urheilukilpailuineen. Liittojuhlaan ja retkeilyyn osallistui n. 200 kirjatyöläistä eri puolilta maata.

Avustustoiminta.

V. 1939 aikana jakoi liitto jäsenilleen sairausavustusta 130,000: —, hautausavustukseen käytettiin 17,000: —, työttömyysavustukseen 15,000: —, vanhuus- ja työkyvyttömyysavustukseen 7,000: —, oikeus- ja

työtaisteluavustukseen käytettiin 4,605: 50. — Avustusten yhteinen summa oli 173,605: 50. — Reserviläisten perheiden avustamiseen myönsi liittomme, sodan puhkeamisen jälkeen, 5,000 mk.

Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Toimintavuoden alussa oli osastojen lukumäärä 52. Vuoden aikana perustettiin 8 uutta osastoa ja toimintansa lopetti 7 osastoa, joten osastoja oli siis vuoden päättyessä liitossa 53.

Vuoden alussa oli jäsenmäärä 3,832 ja vuoden lopussa vain 1,361. Suuriko todellinen jäsenmäärä oli vuoden päättyessä ei vielä voida päätellä, sillä viimeisen neljänneksen tilitys koskee ainoastaan 21 osastoa liiton 53 osastosta. Puuttuvien joukossa on m. m. liiton suurin osasto, I neljänneksen jäsenmäärä oli 4,329, II neljänneksen 4,676 ja III neljänneksen 3,670. Vuoden aikana liittyi 2,170 uutta jäsentä. Vaikka tilanne olisi pysynyt normaalaisena, olisi vuoden jäsenvuoto muodostunut huomattavan suureksi.

Avustustoiminta.

Liiton avustuksia suoritettiin vuoden aikana seuraavasti:

Sairausavustuksia 45 jäsenelle.....	6,094
Hautausavustuksia 18 jäsenelle.....	6,250
Oikeusavustuksia.....	480
Lakkoavustuksia.....	3,952
Yhteensä	16,776

Sairausavustusten maksaminen lopetettiin heinäkuun alusta lukien edustajakokouksen tekemän päätöksen mukaisesti.

Palkkaliikkeet.

Liitolla oli vuoden aikana entistä enemmän palkkaliikkeitä hoidettavana. Avonaiseen taisteluun johti vain kaksi palkkaliikettä ja molemmat satama-alalla. Toinen syntyi Pietarsaareissa ja toinen Oulussa. Edellinen kesti ainoastaan 4 tuntia ja jälkimäinen 9 päivää. Satama-alalla oli palkkaliikkeitä jotenkin kaikissa satama- ja lastauspaikoissa, joissa liitollamme on osastoja. Palkkojen nousua tapahtui vain muutamissa harvoissa tapauksissa ja jäikin suuremmaksi saavutukseksi n. k. vuorotyön poistaminen Pohjanlahden pohjoisissa satamissa, joten tämä epäkohta lopullisesti poistui kaikista satamista. Työsuhteessa olevia muita epäkohtia saatiin sen sijaan koko paljon korjatuksi. Auto-alalla oli palkkaliikkeitä kaikkialla, missä perusjärjestöjämme oli olemassa. Kaikissa näissä yrityksissä saatiin palkkoja nousemaan. Varsinaisia työehtosopimuksia on voimassa 7.

Valistus- ja järjestämistyö.

Liiton valistus- ja järjestäytymistyötä ovat molemmat vakinaiset toimitsijat harjoittaneet muun toimintansa yhteydessä. Liittotoimikunnan jäsen Viljo Suutari oli kesällä kolmen kuukauden ajan liiton järjestäjänä ja perusti hän joukon uusia osastoja sekä osallistui palkkaliikkeiden poh-

justamiseen. Liitto osallistui edelleenkin Helsingissä paikallisten auto-osastojen järjestäjän F. Koskisen palkkaukseen.

Liiton äänenkannattajaa »Palkkatyöläistä» on lähetetty liiton kustannuksella kaikille jäsenille, jotka sen ovat halunneet. Ruotsinkielisille tovereille on toimitettu »Arbetarbladetin» ammatillista numeroa. Lisäksi olemme edelleenkin voineet jakaa Ruotsin Kuljetustyöntekijäin liiton neljästi vuodessa ilmestyvää äänenkannattajaa ruotsin kieltä osaaville jäsenille.

Liitto on myöskin taloudellisten mahdollisuuksiensa rajoissa pyrkinyt avustamaan jäsentensä osanottoa erilaisille kursseille perusjärjestöjensä toimitsijavomien kasvattamiseksi.

Suomen Kunnantyöntekijäin Liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Kertomusvuoden aikana perustettiin 7 uutta osastoa, joten osastojen lukumäärä vuoden lopussa oli 47. Tämän lisäksi oli toiminnassa edelleenkin 4 keskusjärjestöä, joista kaksi Helsingissä sekä Tampereella ja Turussa yksi.

Uusia jäseniä liittyi vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 1,629 ja samaan aikaan erosi 845, joten nettolisäys oli 784. Liiton jäsenmäärä oli kolmannen neljänneksen lopussa, jota myöhempiä täysin luotettavia tietoja ei ole vielä saatavissa, 6,195 eli n. 14.5 % suurempi kuin v. 1938 päättyessä.

Työehtosopimukset ja palkkaliiketoiminta.

Kertomusvuonna oli liiton osastoilla voimassa 7 työehtosopimusta. Näistä jatkuivat irtisanomatta *Rantaperkiön*, *Kotkan* ja *Helsingin Nuohojain* sopimukset. *Tampereen* ja *Lauritsalan* sopimukset sitävastoin sanottiin irti, jolloin edellisessä tapauksessa saatiin kaikkia palkkoja korotettua 50 pennillä tunnilta, jälkimmäisen sopimuksen, joka irtisanottiin juuri ennen sodan syttymistä, käsittelyn siirtyessä syntyneen tilanteen vuoksi seuraavalle vuodelle. *Oulun* kaupunginvaltuuston 8/2—38 hyväksymän työehtosopimuksen, josta kaksi kokoomuslaista valtuutettua valitti, jätti Korkein hallinto-oikeus kertomusvuoden keväällä tekemällään päätöksellä voimaan ja sopimus allekirjoitettiin 22/5. Palkat eivät kuitenkaan tänä vuonna nousseet. *Pietarsaaren* kaupunginvaltuusto hyväksyi 17/6 työehtosopimuksen, jonka mukaan kaikki palkat nousivat vähintään 25 penniä tunnilta. *Lahden* kaupunginvaltuuston 17/2—37 hyväksymän työehtosopimuksen, josta eräs porvarivaltuutettu valitti, kumosi Korkein hallinto-oikeus vuoden lopulla tekemällään päätöksellä.

Palkankorotusesityksiä jättivät liitto ja osastot yhteensä 18, joista useat johtivat myönteiseen tulokseen. Lisäksi jätti liitto syksyllä kaikille niille kunnille, joissa on toiminnassa liiton alaisia osastoja, esityksen palkkojen yhdistämiseksi elinkustannusindeksiin, mutta myöhemmin syntyneen tilanteen vuoksi jäivät nämä esitykset, samoin kuin useat muutkin palkka- ja työehtoja koskevat esitykset, käsittelemättä.

Siitä huolimatta, että kunnantyöntekijöitä koskevat palkkakysymykset, jotka yleensä käsitellään valtuustoissa marras- tai joulukuussa talousarviokäsittelyn yhteydessä, kertomusvuoden lopussa vallinneen tilanteen

vuoksi suurelta osaltaan jäivät käsittelemättä, kohosivat palkkaliiketoiminnan ansiosta palkat n. 2,500 kunnantyöläiselle ja alemmalle toimenhaltijalle yli 3 milj. mk vuotta kohden laskettuna.

Liiton ja osastojen taholta on myös entistä enemmän kiinnitetty huomiota virka-, kesäloma-, sairaus- ja eläkesääntöjen parantamiseen. Niinpä kertomusvuonna Helsingissä saatuihin huomattaviin virka-, kesäloma- ja sairaussääntöjen parannuksiin ovat liitto ja sen alaiset osastot tehokkaasti esityksillään vaikuttaneet. Myös Pietarsaassa saatiin kunnantyöntekijäin sairaussääntöön osaston esityksestä parannuksia. Muiden liiton ja osastojen tekemien ko. sääntöjä koskevien esitysten käsittely on vuoden lopulla syntyneen tilanteen vuoksi siirtynyt.

Valistustyö.

Valistus- ja järjestämistoiminta on ollut entistä tehokkaampaa sen vuoksi, että liitolla on ollut koko vuoden palkattu järjestäjä käytettävissään. Järjestäjän työ on koetettu mahdollisuuksien mukaan sovittaa niin, että hän on voinut viipyä useampia päiviä paikkakunnalla, jolloin hänellä on ollut tilaisuus järjestellä myös luottamusmiestoimintaa työmailla ja ottaa selvää uusien osastojen perustamismahdollisuuksista. Lisäksi järjestäjä on tarvittaessa avustanut liiton sihteerä tämän tehtävissä.

Kirjallista valistustyötä on edelleenkin tehty pääasiassa »Palkkatyöläisen» ja kiertokirjeitten välityksellä. Aikaisempaan tapaan on »Palkkatyöläisessä» kerran kuukaudessa julkaistu kunnantyöläisten oma sivu ns. vaihtosivuna. Sivujen sisältö on koetettu saada sellaiseksi, että niissä jokaisessa olisi ollut myös joku määrätyn paikkakunnan tai työntekijäryhmän oloja ja järjestötoimintaa koskeva huomattavampi kirjoitus, ja on tätä numeroa sitten ylimääräisenä painoksena levitetty kulloinkin kysymyksessäolevan työntekijäryhmän tai paikkakunnan järjestymättömien kunnantyöntekijäin keskuuteen. »Palkkatyöläinen» on liiton kustannuksella tilattu sitä haluaville suomenkielisille jäsenille. Ruotsinkieliselle jäsenistölle on edelleenkin jaettu Ruotsin Kunnantyöntekijäin liiton kuukausijulkaisua, alkupuolella vuotta 550 kpl. ja loppupuolella 650 kpl. Tämän lisäksi on ruotsinkielisille jäsenille tilattu »Arbetarbladeten» ammattiyhdistysliite.

Jäsenten opiskelutoimintaa on jatkuvasti tuettu. Liittokokouksen päätöksen mukaisesti on liitto kustantanut kaikille sitä haluaville liiton osastojen tai keskusjärjestöjen opintokerhoille ilmaisen kirjekurssin T. Sivistysliiton kirjeksseilla. Niinikään on liitto jatkuvasti tilannut kaikille osastoille Työläisopiskelija-lehden. Erilaisia opintoapurahoja on liitto jäsenilleen myöntänyt kertomusvuoden aikana yhteensä 17,955 mk.

Avustustoiminta.

Avustuksia maksoivat liitto sekä työttömyyskassa jäsenilleen kertomusvuoden aikana seuraavasti:

Sairausavustusta.....	41,704: —
Hautausavustusta.....	17,880: —
Työtaisteluvavustusta.....	2,235: —
Oikeusavustusta.....	1,300: —
Työttömyysavustusta.....	21,620: —

Yhteensä 84,739: —

Suomen Kutomateollisuusustyöväen Liitto,

Yleistä.

Työtilanne kutomateollisuudessa oli v. 1939 aina syyskuulle saakka kutakuinkin normaalin. Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta ainakin suuremmat kutomatehtaat työskentelivät säännöllisin työviikoin, eikä erikoisempia merkkejä ollut havaittavissa työtilanteen huononemisesta. Syyskuulla puhjennut suurvaltain sota muutti kuitenkin olosuhteet yhdellä iskulla, jolloin varsinkin puuvillatehtaat jo sodan alkuvuoroilla siirtyivät lyhennettyihin työviikkoihin, työskennellen muutamia jopa 4-päiväisin työviikoin. Ilmeisesti raaka-ainevarastot jäivät monissa tehtaissa pieneläisiksi ja tällä tavoin tahdottiin säästää niitä mahdollisimman pitkälle. Suomen joutuminen sotaan aiheutti taas työtilanteessa jyrkän muutoksen päivätyösuuntaan ja vuoden lopulla, lähinnä puolustuslaitoksen tilaustista johtuen, vallitsi kaikissa villa- ja puuvillatehtaissa kuumeinen kiire.

Palkkaliikkeet.

Kertomusvuoden aikana on liiton hoidettavana ollut yhteensä 15 palkkaliikettä, jotka ovat käsittäneet n. 8,000 työntekijää. Paria tapauslukuunottamatta, johtivat muut palkkaliikkeet myönteisiin tuloksiin ja palkat kohosivat niiden kautta keskimäärin 10 %:lla. Myöskin eräitä parannuksia työehtoihin saatiin palkkaliikkeiden ansiosta.

Osastot ja jäsenistö.

Osastoja liitolla oli toiminnassa sama määrä kuin edellisenäkin vuonna, eli 27. Jäsentilastosta ei poikkeuksellisen tilanteen vuoksi voi lopullisia lukuja sanoa, mutta v. 1939 III:n neljänneksen tilityksen mukaan liiton jäsenistö oli 4,661, ollen siinä vähennystä edellisen vuoden viimeiseen nelj. verrattuna 251 jäsentä.

Valistustyö.

Valistustyö liiton toimipiirissä on koetettu saada mahdollisimman suunnitelmalliseksi ja tehokkaaksi. »Palkkalyöläinen», jossa säännöllisesti on julkaistu liiton palsta, on tilattu liiton kustannuksella kaikille sitä haluaville jäsenille. Syksyllä liiton johto suunnitteli oman lentolehtisen painattamista, joka kuitenkin olosuhteiden pakosta täytyi jättää julkaisematta. Järjestäjäksi liiton palvelukseen kiinnitettiin elokuulla Siiri Saarinen. Tavanmukaiset liittojuhlat vietettiin helluntaina Turussa kaikin puolin onnistuneissa merkeissä. Heinäkuulla tehtiin Tukholmaan ensimmäinen kutomatyöläisten joukkomatka, johon osallistui 100 järjestynyttä kutomatyöläistä kaikista liiton osastoista. Liiton sihteeri on ollut vuoden aikana matkoilla 128 päivää ja taloudenhoitaja 6 päivää.

Avustukset.

Vuoden aikana on liitto myöntänyt jäsenilleen avustuksia seuraavasti:

Sairausavustuksia.....	30,754: —
Hautausavustuksia.....	5,350: —
Oikeusavustuksia.....	5,159: 50

Yhteensä 41,263: 50

Suomen Lasiteollisuustyöväen Liitto.

Osastot ja jäsenistö.

Vuoden aikana yksi osasto lopetti toimintansa, joten vuoden päättyessä liitossa oli 9 osastoa.

Jäsenmäärä vuoden alussa oli 756. Vuoden lopulla olleista jäsenistä ei saada tarkkaa tilastoa vielä, kun liiton jäsenet ovat olleet viimeisen neljänneksen aikana vapautetut jäsenmaksuista. Tarkin tilasto on toisen neljänneksen päättyessä ja oli silloin 740 jäsentä.

Palkkaliikkeet.

Edellisen vuoden aikana tehtiin Hangon osaston taholta Suomen Ikkunlasitehdas O/Y:lle esitys asetuksen mukaisen sunnuntaityökorvauksen suorittamisesta. Esitys koski myös maksamatta jääneitä korvauksia. Asia jäi Sosiaaliministeriön ratkaistavaksi, jossa se ratkaistiin työntekijöille myönteisesti. Tämän johdosta työnantaja ilmoitti alentavansa työntekijäin palkkoja 90 p.—1: — mk tunnilta, sekä kieltäytyi asian sovinnoisesta selvittämisestä. Lakkouhan edessä työnantaja suostui neuvotteluihin. Tuloksena oli, että työläiset saivat 250: — mk takaantuvasti sunnuntai-työkorvausta kukin ja että vuosiansio kohosi noin 1,000: — mk.

Turun osasto esitti maaliskuun 28 p:nä Turun Posliinitehdas O/Y:lle, että työntekijäin palkkoja koroitettaisiin 10—20 %. Neuvottelujen jälkeen työnantaja suostui 5—10 % koroitukseen.

Huhtikuun 9 p:nä pidetty talous- ja pullolasitehtailla toimivien osastojen edustajain neuvottelukokous päätti kehoittaa liittotoimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin työntekijäin palkkojen koroittamiseksi. Liiton taholta tehtiin tämänmukainen esitys Lasiteollisuusliitolle. Vastauksessaan työnantajain liitto ilmoitti, ettei vallitsevan tilanteen johdosta yleistä palkkojen koroitusta voida toimeenpanna. Kuitenkin luvattiin tehdä joitakin korjauksia palkkoihin. Tämän jälkeen jättivät osastot paikallisille työnantajille uusitun esityksen palkkojen koroittamisesta. Tuloksena oli, että useilla tehtailla saatiin korjauksia varsinkin pienempipalkkaisille työläisille.

Kesäkuun 16 p:nä esitti Helsingin osasto Helsingin Lasityönantajain Yhdistykselle ja yksityisille työnantajille, että heinäkuun 10 p:nä päättyvä palkkasitoumus uusittaisiin siten muutettuna, että alimmaksi tuntipalkaksi rakennuksilla tulisi 13: 50 ja verstaissa 11: 50, sekä vastaavia koroituksia urakkahinnoitteluun. Uhkavaatimuksen jälkeen työnantaja suostui koroittamaan tuntipalkan verstaissa 11: 50, rakennuksilla 13: 50, sekä vastaaviin koroituksiin urakkahinnoitteluun.

Valistustyö.

Poikkeuksellisen tilanteen ja sodan johdosta jäi syyskauden valistus-työsuunnitelma toteuttamatta. Kevätkaudella tekivät sihteerit ja taloudenhoitaja järjestelymatkoja.

»Palkkatyöläinen» on edelleen lähetetty vapaasti kaikille sitä haluaville liiton jäsenille.

Pohjoismaiden ammattiyhdistysnaisten kursseille osallistumista varten liitto myönsi yhden apurahan.

Avustustoiminta.

Vuoden aikana liitto myönsi hautausavustusta 1.600: — mk.

Suomen Liiketyöntekijäin Liitto.**Jäsenmäärä ja osastot.**

Vuoden 1939 alussa oli osastojen luku 110. Uusia osastoja perustettiin 9, ja kun samaan aikaan toimintansa lopettaneiden osastojen luku oli 3, niin osastojen luku lisääntyi kertomusvuotena 6, ollen osastojen luku vuoden päättyessä 116.

Jäseneksi liittyi 988. Kun eronneita oli 843 ja kuolleita 7, niin jäsenmäärä lisääntyi 138 eli 2.9 %:a. Jäsenmäärä oli vuoden lopussa 4,955 jäsentä, niistä miehiä 2,421 ja naisia 2,534.

Palkkaliikkeet.

Kertomusvuoden aikana solmittiin 22 työehtosopimusta, joista työntekijäin toimesta irtisanottujen tilalle oli 8. Kaikki sopimukset tehtiin neuvottelemalla ilman työtaisteluja. Uusien sopimusten avulla nousivat palkat 4—8 %:n välillä ja nuorempien työntekijöiden kohdalta hieman enemmän. Palkkaliikkeet koskivat 1,838 työntekijää.

Kertomusvuoden päättyessä oli voimassa olevien työehtosopimusten luku 74 (edel, vuotena 60). Sopimusten suojaamien työntekijäin kokonaismäärä oli 6,719 (5,977), mistä määrästä oli järjestyneitä 4,011 (3,586).

Valistustyö.

Liiton valistustyövoima työskenteli täydellä tehollaan vain toukokuuhun asti, sillä kesän aikana kesälomat estävät työn suoritusta, syksyllä ulkopoliittinen tilanne ja sota teki toiminnan tuloksettomaksi.

Liiton valistustyössä oli yksi vakinainen järjestäjä ja toinen järjestäjä oli osittain liiton ja suurimpien kaupunkiosastojen yhteisesti palkkaama. Liiton toimitsijat tekivät yhteensä 358 matkapäivää ja osallistui järjestettyihin tilaisuuksiin 4,310 liiketyöntekijää.

Liitto julkaisi 3 lentolehtistä, joiden yhteinen painos oli 11,000 kpl. Lisäksi valmistettiin kirjeitä monistamalla 28,310 kpl. Liitto on julkaissut omaa lehteä »Liiketyöläistä», jonka keskimääräinen levikki on ollut 5,600 kpl. kuukaudessa.

Liitto järjesti kesänaikana kahdet kesäkurssit ja osallistui Liiketyöntekijäin Pohjoismaisen Yhteistyöjärjestön järjestämiin lomakursseihin. Kaikkiin kursseihin sisältyi ulkomaamatka joko Eestiin, Ruotsiin tai Tanskaan. Kursseihin osallistui yhteensä 233 henkeä.

Liiton valistustyökustannukset ilman »Liiketyöläisestä» johtuvaa tappiota olivat 50,331:75.

Pinnebergien Kansanarpajaiset.

Liitto toimeenpani koko maata käsittävät arpajaiset, joissa myytiin yli 50,000 kpl 50 markan hintaisia arpoja. Arpajaiset tuottivat ylijäämää 600,932: 25, jolla summalla kartutettiin liiton eri rahastoja.

Avustustoiminta.

Liiton avustustoiminta oli seuraavanlainen:

	Jäseniä	Mk
Työttömyysavustusta	27	10,066: —
Matka-avustusta	105	8,734: —
Sairausavustusta	119	34,183: —
Opintoavustuksia	234	111,129: —
Hautausavustuksia	6	3,600: —
Yhteensä	491	167,712: —

Suomen Merimies-Unioni**Jäsenistö.**

Työmarkkinain huonontumisesta huolimatta lisääntyi Unionin jäsenmäärä edelleen. Tämä johtuu ensi sijassa sisävesilaivamiesten voimakkaasta järjestäytymisestä varsinkin Saimaan vesistöalueella. Ulkomaanliikenteen laivoilla sen sijaan aiheutti sota sen, että kun monessa tapauksessa tilitysten suorittaminen sensuuri- y. m. esteiden takia huomattavasti viivästy ja monessa maassa valuuttamääräysten vuoksi tilitykset kävivät kokonaan mahdottomiksi, jäi melkoinen osa ulkomaanliikenteen jäsenistöä ulkopuolelle täysinmaksaneiden tilaston ja ilmestyvät luetteloihin uudelleen vasta myöhemmin. Mutta Saimaan vesistön laivamiesten suuremmoinen järjestäytyminen kesäkautena nosti kuitenkin täysinmaksaneiden lukua Unionissa.

Unioniin liittyi v. 1939 kuluessa yhteensä 2,268 uutta jäsentä, joista yksin sisävesillä 557. V. 1936 liittyi uusia jäseniä Unioniin 1,544, v. 1937 2,422 ja v. 1938 2,303. Kun Unionin jäsenmäärä v. 1936 oli 2,209, v. 1937 3,308, v. 1938 3,832 ja v. 1939 4,048, oli jäsenmäärän lisäys viime vuonna siis 216.

Palkkaliikkeet.

Ulkomaanliikennettä käsittävä sopimus palkoista ja työehdoista päättyi syyskuun 30 p:nä. Syttynyt sota, joka luonnollisesti aiheutti lisääntyneitä vaaroja merimiehille, teki välttämättömäksi erinäiset lisämääräykset voimassaolleen sopimukseen. Heti syyskuun alussa sopimusta täydennettiin n. s. sotakorotuksia koskevilla määräyksillä, joiden mukaan palkka nousi 150 % siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana laiva käy sotaikäyvässä maassa, 50 % liikenteessä Suomen rannikkovesillä ja Tallinnaan, Suomesta Tukholmaan tai siitä pohjoiseen sijaitseviin Ruotsin satamiin sekä Amerikan rannikkoliikenteessä ja 100 % kaikessa muussa liikenteessä. Kun sitten perussopimus meni umpeen syyskuun lopulla, hyväksyttiin se edelleen olemaan voimassa syyskuun loppuun 1940 ja siihen lisättiin määräykset sotakorotuksista, joita muutettiin sikäli, että liikenteessä Hollantiin ja Belgiaan korotus nousi 125 %:iin. Tulenarkoja öljyjä ja räjähdysaineita kuljettavilla laivoilla määrättiin maksettavaksi vielä 20 % lisäkorotus sekä 2,000 mk lisäkorvaus sotatoimen takia menetetyistä merimiehen omaisuudesta. Lisäksi sitoutuivat laivanvarustajat vakuuttamaan merimiehet sotavanhingin varalta. Tämän vakuutuksen perusteella merimies sai 100 % invalideetista kertakaikkisena korvauksena 50,000 mk ja

elinkorkoa n. 40 % yli sen, mitä edellyttää tapaturmavakuutuslaki. Kuoleman sattuessa menee korvaus perheelle tai vanhemmille.

Tähän sopimukseen saatiin liittymään kaikki muut ulkomaanliikenteen laivanvarustajat, paitsi loviisalaiset ja Suomen Kalastus O/Y, jotka joutuivat lakkotilaan jo huhtikuun lopulla. Eräitä pienempiä varustamoja täytyi taivuttaa sopimukseen lakon tai saarron avulla, jotka yleensä kestivät vain jonkun päivän.

Toukokuun lopulla julistettiin kalastajain kokousten päätöksillä Hangossa ja Valkomissa Suomen Kalastus O/Y:n kalastuslaivueet lakkotilaan, koska kalastajain palkat olivat epämääräiset ja riittämättömät. Lakon johdosta palkkoja nostettiin jonkun verran, mutta sekä Suomesta että osittain Norjasta värvättyjen rikkurien avulla pääsivät laivat Islannin vesille ja vaikkakin retki tuloksiltaan jäi heikoksi, epäonnistui lakko.

John Nurmisen varustamot joutuivat lakkotilaan marraskuun alussa.

Turun seudun rannikkolaivoilla saatiin palkkaliikkeen avulla palkat nousemaan keskimäärin 50 mk kuukaudessa ja työaika rajoitetuksi 12 tuntiin, kun se aikaisemmin on saattanut nousta usein 16 tuntiin ja pitemmäksi. Lisäksi saatiin kahtena päivänä viikossa vapautusta työstä % päivää. Tämä liike koski 50 henkilöä.

Viipurin rannikon palkkaliikkeen avulla saatiin sopimuspalkat nousemaan keskim. 50 mk kuukaudessa ja yhden päivän lakolla myös Lundberg-yhtymä sopimukseen, jolloin palkat nousivat 200 mk kuukaudessa.

Paraisten Kalkkivuori O/Y:n laivastossa saatiin neuvotteluin palkat nousemaan keskim. 100 mk kuukaudessa.

Saimaan vesistöissä seurasi voimakasta järjestäytymistä, kun eräitten suurempien yhtymien laivojen miehistöstä järjestyi n. 75 %, palkkaliike, jonka avulla palkat saatiin nousemaan 100—150 mk kuukaudessa ja miehitysoloihin huomattaviakin parannuksia.

Yleistä.

Erilaisiin avustuksiin on vuoden kuluessa käytetty n. 70,000 markkaa ja jäsenille peritty sairaus-, ylityö-, loma- y.m. korvauksia yli 158,000 markkaa.

Vuoden kuluessa saatiin merimiehille erikoinen vuosilomalaki, joka perustuu kansainväliseen sopimukseen. Samoin aikaansaatiin lopultakin erikoinen merimiesten sotavakuutuslaki. Sen sijaan on tärkeä ja monissa maissa jo toteuttu kansainvälisen sopimuksen edellyttämä uusi merityöaikalaki meillä yhä avoimena.

Suullisesta valistustyöstä ovat huolehtineet asiamiehet, joita sotaan asti oli 18 kotimaan satamassa ja 3 ulkomailla, kaikkiaan 21. Kotimaassa oli vakinaisella palkalla 7 asiamiestä ja 1 vakinaisella palkalla kesäkuukaudet. Noin 100 laivalla on ollut oma asiamiehensä. Sodan puhjettua ja Suomenkin jouduttua uhanalaiseksi, joutui moni asiamies sotapalvelukseen ja vuoden päättyessä oli Suomessa ainoastaan 2 asiamiestä toimeissaan. Sen sijaan siirrettiin yksi asiamies vakinaiseksi Göteborgiin ja asiamiestoimi järjestettiin myös Tukholmaan, koska laivaliikenne Suomenlahden satamissa pysähtyi kokonaan joulukuun alussa ja pohjoiset satamat jäätivät.

Unionin lehti »Merimies-Sjomannen» on ilmestynyt sodasta huolimatta normaalisti kuukausittain vähintään 24-sivuisena.

Suomen Metallityöväen Liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Kertomusvuoden aikana perustettiin 4 uutta osastoa ja 1 osasto lopetti toimintansa, joten vuoden päättyessä liitossa oli 91 osastoa.

Uusia jäseniä liittyi vuoden kuluessa 3,153. Jäsenmäärä vuoden lopussa oli 13,114.

Palkkaliikkeet.

Palkkaliiketoiminta oli verrattain vilkasta liiton toimintapiirissä. Palkkaliikkeitä oli 43, käsittäen ne yhteensä 432 työnantajaa ja n. 12,300 työntekijää. Palkkaliikkeet saatiin yleensä sovinnollisesti päätökseen, vain kahdessa tapauksessa puhkesi lakko, joka kummassakin tapauksessa muodostui pitkäaikaiseksi ja vaikeasti selvitettäväksi. Palkkaliikkeet päättyivät yleensä myönteisesti, vaihdellen saavutetut palkkojen koroitukset eri tapauksissa 25 pennistä 1:50 mk tunnille.

Valistustyö.

Liiton palveluksessa oli kertomusvuoden alkupuolella kaksi vakinaista järjestäjää, joista toinen kuitenkin vuoden keskivaiheilla joutui sairauden tähden lopettamaan työskentelynsä. Lisäksi on SAK:n järjestäjä entiseen tapaan suorittanut valistustyötä ruotsinkielisten metallityöläisten keskuudessa.

Liiton jäsenet ovat saaneet »Palkkatyöläisen» vapaasti liiton laskuun ja on lehteä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä täten jaettu 9,544, toisella 10,632, kolmannella 11,041 ja neljännellä neljänneksellä 11,024 jäsenelle. Ruotsinkielisille jäsenille on jaettu »Metallarbetaren»-lehteä 500 kpl. viikossa, ja »Arbetsbladet»-lehden ammattiyhdistysnumeroa 260 tilaajalle.

SAK:n järjestämille kesäkursseille kustannettiin 4 liiton jäsentä, jotka kaikki saivat liiton apurahan. Ruotsin metallityöväen liiton Brunnsvik'issa pidetyille kursseille osallistui 2 liiton ruotsinkielistä jäsentä, jotka saivat Hitolta apurahan.

Liiton valistustyökustannukset olivat yhteensä 181,518: 75.

Avustustoiminta.

Liiton rahastosta maksettiin kertomusvuonna jäsenille seuraavat avustukset:

Sairausavustusta,	67,226: —
Hautausavustusta ...	58,800: —
Työtaisteluavustusta	1,321,622: —
	Yhteensä mk 1,447,648: —

Liitto sai sääntöjen ja maksettujen työtaisteluavustusten nojalla SAK:lta ja toisilta liitoilta takaisin työtaisteluavustusta yhteensä mk 380,882: 75.

Liiton jäsenten keskuudessa toimii *Suomen Metallityöväen Työttömyyskassa*, joka kertomusvuonna maksoi jäsenilleen työttömyys- ja matkaavustusta yhteensä 43,234: — ja sai valtion apurahaa avustuksia ja hoitokustannuksia varten yhteensä 35,404: 45.

Suomen Muurarien Liitto.

Kertomusvuosi alkoi muurarien liitolle hyvissä merkeissä ja työttömyysviikot jäsentilastoista hävisivät nopeasti sitä mukaa kuin kevät lähestyi. Olympialaiskesän kiireinen rakentelu ilmeni varsin tuntuvana. Syksyllä ilmenneiden seikkojen takia rakentelukin vuoden loppupuolella tyrehtyi melkein olemattomiin.

Palkkaliikkeet.

Palkkaliikkeet liitossa olivat kertomusvuotena vielä aktiivisia. Koko maassa otettiin käytäntöön liiton päätöksellä hieman parannetut työehdot ja niillä alueilla, joissa oli voimassa joko palkkasopimukset tai palkkalupaukset, saatiin ne osastojen toimenpiteillä uusituiksi ja hintoja hiukan korotetuiksi.

Työtaisteluihin eivät palkkaliikkeet johtaneet.

Osastot ja jäsenistö.

Uusia osastoja perustettiin vuoden kuluessa kolme, nimittäin Keuruulle, Kajaaniin ja Maarianhaminaan.

Jäsenmäärä lisääntyi 170 ja oli se vuoden lopussa 2,835.

Jäsenmaksujen tuotto samoin kuin liiton taloudellinen toiminta yleensäkin oli tyydyttävää, vaikka liiton jäsenmaksujen kanto päätettiin jo kolmannen neljänneksen lopussa, ollen jäsenet vuoden loppuun asti kaikki liitossa lepäävillä oikeuksilla.

Jäsenmaksujen keskeytyksen aiheutti se, että noin puolet liiton jäsenistä joutui reserviin ja monessa tapauksessa myöskin kaikki osastojen toimitsijat, jopa eräissä tapauksissa kaikki toimikunnan jäsenet olivat kutsuttujen joukossa.

Avustukset.

Liitosta maksettiin sairausavustusta 128 jäsenelle 3,872 sairauspäivästä 40,713 mk sekä 29 kuolleen jäsenen oikeudenomistajalle 17,450 mk eli yhteensä 58,163 mk.

Joitakin pienempiä lahjoituksia tehtiin.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto.

Vuosi 1939 alkoi Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen liitolle kohtalaisen hyvin enteiden. Liiton jäsenmäärä, joka vuoden alussa oli 1,569, osoitti tämän jälkeen jatkuvaa tasaista nousua ollen ensimmäisen neljänneksen päättyessä 1,758. Puolivuoden vaihteessa oli jäsenmäärä tosin kyllä sama kuin vuoden alussa, mutta tänä aikana on jäsenmäärä meidän alallamme aina osoittanut nimellisesti näyttävää laskua, mikä aiheutuu työtilanteen hiljentymisestä sesongin juuri vaihtuessa ja työläisten ollessa kesälomilla. Kun otamme vielä huomioon, että syyspuoli on aina ollut tuloksellisin jäsenmäärän kasvuun nähden, näyttivät kaikki merkit viittaavan siihen että jäsenmäärä tulee vuoden aikana tuntuvasti kohoamaan. Sota vei näiltä edellytyksiltä kuitenkin kaiken pohjan.

Osastojen lukumäärä oli vuoden lopulla sama kuin vuoden alkaessa eli 24.

Työtilanne.

Työtilanne vuoden alkupuoliskolla oli kohtalaisen hyvä, joskin osittaista työttömyyttä oli aina jonkin verran havaittavissa. Sodan puhjettua muodostuivat työt puolustuslaitoksen töiksi. Niissä tehtaissa, missä näitä töitä voitiin valmistaa, ei työttömyyttä liene sodan aikanaan pahemmin ilmennyt. Naistyövoimaan nähden on kuitenkin ollut jopa hyvinkin huomattavasti työttömyyttä. Tämä johtuu siitä, että lukuisilla sellaisilla aloilla, joiden tarvikkeita sodan aikana ei välttämättä tarvittu valmistaa, jouduttiin töitä tuntuvasti supistamaan sekä lisäksi siitä, että lukuisat pienliikkeet joko omistajan sotapalvelukseen joutumisen takia tai muista syistä joutuivat lopettamaan liikkeensä kokonaan toistaiseksi.

Palkkaliikkeet.

Palkkaliikkeitä oli vuoden aikana 7. Kaikkien palkkaliikkeiden avulla on työntekijäin palkkoja saatu tuntuvasti nousemaan. Kirjallisia työehtoja palkkasopimuksia on voimassa 14 ja niiden alaisissa töissä työskentelee noin puolitoista tuhatta työntekijää.

Avustukset.

Avustuksia on jäsenille vuoden aikana suoritettu seuraavasti: sairausavustuksia 6,920: 50, hautausavustuksia 2,025: —, työtaisteluavustuksia 10,114: 50 ja muita avustuksia 220: — eli yhteensä 19,280: —.

Valistustyö.

Poikkeuksellisen tilanteen johdosta on valistustyö vuoden aikana tuntuvasti kärsinyt. Syyskausi, joka on edullisin ajankohta valistustyön suorittamiseen, ei tällä kerralla antanut tähän mahdollisuuksia.

Valistustyöstä mainittakoon, että liiton äänenkannattaja »Palkkatyöläinen» on lähetetty vapaasti kaikille jäsenille, jotka sen ovat halunneet. Lehti tuntuukin jäsentemme keskuudessa olevan hyvin suosittu. Syyspuolella järjestetty liittojuhla Tampereella oli omalla tavallaan herättävä. Siinä yhteydessä voitiin huomattavan suurelle joukolle tehdä selkoa liiton toiminnasta ja pyrkimyksistä. Jokaiselle osastolle on lähetetty vapaasti 1 kpl. »Työläisopiskelijaa».

SAK:n järjestämille ammattiyhdistyskursseille varattiin yksi ja Pohjoismaisille ammattiyhdistysnaisten opintopäiville kaksi apurahaa. Kummallekin kurssille oli apurahan anojia yksi, joille myös apuraha myönnettiin.

Liiton sihteeri kävi kevätkaudella järjestelymatkoilla osastoissa sekä puhumassa osastojen järjestämissä juhlissa.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.**Osastot ja jäsenistö.**

Liiton osastojen lukumäärä oli vuoden alussa 36. Uusia osastoja perustettiin Lauritsalaan Kaukaan selluloosatehtaalaisille ja kotelotyöntekijäin ammattiosasto Helsinkiin. Edellinen aloitti toimintansa verrattain reippaasti, mutta Helsinkiin perustettu ammattiosasto ei päässyt alkua pitemmälle, sillä perustamisen jälkeisenä päivänä tapahtui venäläisten hyök-

käys maahamme, joka keskeytti osaston toiminnan alkuunsa. Useita vuosia nukuksissa ollut Mäntän osasto aloitti toimintansa uudestaan.

Tehtaiden toiminnan lopettamisen johdosta keskeyttivät Hövinmaan, Niemiskosken ja Ryötön osastot toimintansa. Oulun osaston toiminta keskeytyi vuoden alussa sattuneiden työmaaterroritapausten vaikutuksesta. Osastojen lukumäärä oli vuoden päättyessä 33.

Jäseniä oli vuoden alussa 1,891, näistä oli naisia 427 ja miehiä 1,464. Uusia jäseniä liittyi 275 ja erosi 788, joista kuoleman kautta 18. Vuoden päättyessä oli liiton jäsenmäärä 1,378, josta naisia 313 ja miehiä 1,065.

Palkkaliikkeet.

Heikosti järjestäytyneenä ei paperiteollisuustyöläisillä ole ollut mahdollisuuksia vakavampaan palkkaliiketoimintaan. Työnantajille on tehty liiton ja osastojen yhteistoimin palkankorotusesityksiä seuraavilla paikkakunnilla:

Kautilalla jätettiin tehtaan isännistölle kirjelmä, jossa pyydettiin lajitteijoiden ja riisinkäärijöiden palkkoja koroitettavaksi niin, että ne tulisivat olemaan vähintään 25: — mk päivässä ja 3: 15 tunnissa. Esityksen johdosta palkkoja vähän korjailtiin. *Nokian* osasto käsitteli palkkakysymystä kokouksessaan ja päätti lähettää tehtaan isännistölle kirjelmän, jossa pyydetään tuntipalkkoja koroitettavaksi 5—25 prosentilla ja urakkapalkkoja 15 prosentilla. Ennenkuin kirjelmä ehdittiin jättää tehtaan konttoriin, ilmoitettiin työnantajan taholta että työpalkkoja tullaan korottamaan. Kun työnantajan toimeenpanemat korotukset eivät tyydyttäneet työläisiä, niin jätti ammattiosasto oman esityksensä työpalkkojen korottamiseksi. Osaston esitykseen antoi tehtaan isännistö kirjallisen vastauksen, jossa se ilmoitti neuvottelevansa »välittömästi asianomaisten työntekijäin kanssa yhteisymmärryksen saavuttamiseksi». Kirjeenvaihto ja keskustelut isännistön ja ammattiosaston välillä jatkuivat liiton valvonnan alaisena parin kuukauden ajan, jonka jälkeen isännistön taholta luvattiin vielä järjestellä niiden työntekijäin palkkoja, jotka aikaisemmassa korotuksessa olivat jääneet huonompaan asemaan. *Varkaudessa* teki osastomme, yhdessä Rakenus- ja Metallityöväen ammattiosastojen kanssa, A. Ahlström O/Y:lle esityksen työpalkkojen korottamiseksi. Yhtiön taholta vastattiin, että he koettavat pysyttää palkat entisellään, yleisiin korotuksiin ei voida ryhtyä. *Porissa* jätti ammattiosasto kirjeellisesti palkankorotusesityksen, johon annetussa vastauksessaan työnantaja ilmoitti »sopivansa palkka-asiat työläistensä kanssa vallitsevien olosuhteiden vaatimin tavoin.» *Veitsiluodossa* jätettiin ammattiosaston toimesta tehtaan johdolle kirjelmä, jossa pyydettiin tuntipalkkoihin 50—75 pennin lisäyksiä, sekä urakkahintoihin erinäisiä korjauksia. Vastaus oli täysin kielteinen.

Valistustyö.

Vuoden aikana suoritettiin valistus- ja järjestelytyötä aikaisempia menetelytapoja noudattaen. Liiton toimitsija A. Myllymäki teki pääasiallisesti n.s. paikallista valistustyötä, viipyen samoilla paikkakunnilla useampia päiviä, järjestäen osastojen toimintaa ja antaen ohjeita kaikissa toimintaa koskeissa asioissa. Puheenjohtaja Hj. Lappalainen matkusti liiton osastoissa pitäen puheita ja esitelmiä kokouksissa ja juhlissa. Yhteinen järjestäjä S. Puutyöväenliiton kanssa oli n. 8 kk. ajan ja työskenteli hän pääasiallisesti sellaisilla paikkakunnilla, joissa oli puu- ja paperiteollisuustyöläisiä. Taloudenhoitaja Kaisa Hiilelä on myöskin käynyt puhujamatkoilla liiton alueella.

Toimitsijat ovat olleet matkoilla seuraavasti: A. Myllymäki 98 päivää, Hj. Lappalainen 85 päivää, Kaisa Hiilelä 8 päivää ja O. Karttaavi 145 päivää. Lisäksi on SAK:n järjestäjä V. Valander tehnyt järjestelytyötä liiton toimialueella.

Valistustyössä on liitolla ollut myöskin elokuvakone, joka oli kevätkauden aikana verrattain runsaasti käytännössä.

»Palkkatyöläinen» on tilattu kaikille niille jäsenille, joiden osoitteet on il-
tettu liiton toimistoon. Työväen Sivistysliiton julkaisema »Työläisopiskelija»
lehti on liiton puolesta tilattu kaikille osastoille.

Osanottoa varten Helsingissä pidetyille naisten pohjoismaisille opinto-
päiville myönsi liitto 250: — mk suuruisen apurahan 6 naisjäsenelle. SAK:n
kesäkurssille osallistumista varten myönnettiin 1,000: — mk suuruiset
apurahat kolmelle liiton jäsenelle, jotka osallistuivat mainituille kurssille.

Paperiteollisuustyöläisten yleiset retkeilypäivät ja juhlat järjestettiin
kesäaikana Kotkassa ja Lielahdessa. Varsinkin Lielahden juhlat onnistui-
vat erinomaisen hyvin.

Valistustyön suoritus tapahtui pääasiallisesti vuoden alkupuolella, muut-
tuneiden olosuhteiden johdosta jäivät kaikki syyskauden valistustyö-
suunnitelmat toteuttamatta.

Avustukset.

Liitto maksoi kertomusvuoden aikana jäsenilleen avustuksia seuraavasti:
Sairausavustuksia 18,505:—, hautausavustuksia 5,150:— ja oikeusavus-
tuksia 973: —, yhteensä 24,628: —. Työttömyyskassa maksoi työttömyys-
avustusta 15,143: — ja matka-avustusta 82: —, yhteensä 15,225: —. Avus-
tuksia on kaikkiaan maksettu 39,853: —.

Suomen Puutyöväen Liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Kertomusvuoden alkupuolella oli havaittavissa liiton järjestövoiman
kehittyvän suotuisasti, mutta vuoden syyspuolella ilmennyt sodanuhka ja
myöhemmin marras—jouluukuun vaihteessa alkanut sota muutti tämän kehi-
tyksen päinvastaiseksi. Niinpä kun esim. puolen vuoden päätyessä tilitti
liitolle jäsenmaksunsa 135 osastoa yhteensä 6,030 jäseneltä, niin vuoden vii-
meiseltä neljännekseltä selvitti jäsenmaksunsa enää vain 65 osastoa 3,110
jäseneltä.

Uusia osastoja perustettiin vuoden ajalla, pääasiassa vuoden ensipuolis-
kolla, kaikkiaan 19 ja uusia jäseniä liittyi 1,857.

Liiton jäsenmäärä vaihteli neljännesvuosittain seuraavasti: vuoden alussa
5,975, I nelj. päätyessä 6,205, II nelj. päätyessä 6,030, III nelj. päätyessä
4,402, sekä IV nelj. päätyessä, eli siis vuoden lopussa 3,110. Sodan aiheut-
taman sekasortoisen tilanteen vuoksi voitaneen lähinnä todellisuutta vas-
taavana liiton jäsenmääränä vuoden päätyessä sittenkin pitää edellä mai-
nittua III nelj. jäsenmäärää.

Liiton jäsenistä oli kertomusvuoden aikana erinäisten syiden johdosta
jäsenmaksuista vapautettuja prosenteissa laskettuna seuraavasti: työttö-
myyden 10.08 %, sairauden 2.45 %, vapaajäsenyyden 3.05 %, asevelvolli-
suuden 8.37 %, sekä erinäisten muiden syiden johdosta 2.25 %, eli maksu-
vapaita liiton koko jäsenmäärästä yhteensä 26.20 %, tämän määrän edelli-
senä vuotena ollessa 14.4 %, joten lisäys oli 11.8 %.

Palkkaliikkeet.

Toiminta työ- ja palkkaehtojen parantamiseksi puuteollisuuden aloilla kohtasi kertomusvuonna työnantajain taholta entistä jyrkempää vastusta. Tämä näytti johtuvan suurelta osaltaan työnantajain keskusliiton omaksumasta kannasta, jonka mukaisesti se pyrki vaikuttamaan työnantajiin. Tämä vaikutus ei supistunut yksistään työnantajaliiton jäsenyönantajiin, vaan myöskin järjestymättömät työnantajat pyrittiin siltä taholta kokoomaan kiinteään yhteisrintamaan työläisten varsin kohtuullistenkin vaatimuksien vastustamiseksi. Kun tilanne ulkomaisilla puutavaramarkkinoilla oli vuodelle siirryttäessä epämääräisen sekava, niin työnantajat käyttivät tätä näennäisenä aiheena mainitunlaiselle toiminnalleen. Työnantajaliiton toiminta kohdistui myös entistä kärkevämpänä jo voimassa olevien työehtosopimusten murskaamiseksi. Tästä kouraantuntuvimpana esimerkkinä olivat Helsingin ja Turun autokorityöläisten sitkeiksi ja pitkäaikaisiksi muodostuneet lakot.

Mainitsemisen arvoisia palkkaliikkeitä oli vuoden ajalla kaikkiaan 15, joista avoimia työtaisteluita 4. Palkkaliikkeet ilman työnseisausta käsittivät 42 työnantajaa, sekä 3,386 työläistä, joista järjestyneitä 1,059, sekä avoimet työtaistelut 16 työnantajaa ja 559 työläistä, joista järjestyneitä 418. Työtaisteluissa menetettyjen työpäivien luku kohosi 34,901 :een ja menetykset työpalkoissa noin 2,605,320 markkaan. Palkkaliikkeiden avulla saavutetut palkkojen korotukset tekivät keskimäärin 42: 20 työläistä kohden viikossa ja osallistui korotuksista välittömästi 2,078 työläistä, joista noin puolet järjestyneitä. Työehto- ja palkkasopimuksia sekä työnantajien yksipuolisesti varmentamia palkkasitoumuksia oli liiton toiminta-alueella vuoden päätyttyessä 19 eri paikkakunnalla voimassa kaikkiaan 27, käsitäten sopimukset 300 työnantajaa ja 2,801 työläistä, joista järjestyneitä 1,203.

Valistus- ja järjestämistyö.

Liiton taholta suoritettiin valistus- ja järjestelytyötä samoissa puitteissa kuin lähinnä edellisinäkin vuosina. Sen lisäksi, mitä liiton varsinaiset toimitsijat tässä suhteessa tekivät, oli edelleen Paperiteollisuuden työntekijäin liiton kanssa yhteisesti palkkaamana järjestäjänä O. Karttaavi työskennellen noin 5 y₂ kuukauden ajan, sekä Toivo Friman, työskennellen pääasiassa Perä-Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten keskuudessa noin 3 kuukauden ajan. Liiton toimitsijain ja järjestäjien matkapäivien luku nousi yhteensä 324: ään.

Tämän lisäksi liitto osallistui paikallisten järjestäjien palkkaukseen Kotkassa ja Suojärvellä.

Liiton jäsenille lähetettiin edelleen vapaasti »Palkkatyöläinen» ja oli lehden tilausmäärä vuosineljänneksittäin seuraava: I nelj. 5,170, II nelj. 5,355, III nelj. 5,103 ja IV nelj. 4,746, eli keskimäärin koko vuodessa 5,093.

Liitto kustansi kolme jäsentään SAK:n järjestämille ammattiyhdistyskoulukursseille, myöntäen näille kullekin 1,200 mk suuruisen apurahan. Tämän lisäksi Työväen Akatemiassa opiskelevalle parille liiton jäsenelle annettiin myös pienemmät apurahat.

Liitolla oli Paperiteollisuudentyöntekijäin liiton kanssa suunnitelma painattaa yhteinen lentolehti ammatillisen valistusviikon aikana järjestymättömille puu- ja paperityöläisille jaettavaksi, mutta tämän suunnitelman täytäntöönpano jäi tunnettujen syiden vuoksi toteuttamatta.

Avustamistoiminta.

Kertomusvuodella muodostui avustustoiminta liiton taloudelle varsin raskaaksi. Tämä johtui pääasiassa työtaisteluavustusmenojen kymmenkertaistumisesta edelliseen vuoteen verrattuna. Samoin työttömyysavustusmenot lisääntyivät myös tuntuvasti entisestään. Eriluontoisina avustuksina suoritettiin jäsenille kertomusvuoden ajalla seuraavat määrät:

Liiton avustuskassoista:

Työtaisteluavustusta	197,423:	50
Sairausavustusta	35,907:	—
Hautausavustusta	12,450:	—
Oikeusavustusta	1,590:	15
Ylim. avustusta	1,730:	—

Työttömyyskassasta:

Työttömyysavustusta	46,611: —	
Matka-avustusta	566: —	47 177-
Yhteensä mk	296,277:	65

Suomen Rakennustyöläisten Liitto,

Liiton toiminta kertomusvuonna kehittyi varsin tyydyttävästi. Uusia osastoja perustettiin useita ja jäsenmäärä lisääntyi jatkuvasti. Käytyjen palkkaliikkeiden lukumäärä kohosi samaan määrään kuin edellisenä vuonna. Vuoden lopulla alkanut suurvaltain sota alkoi jo vaikeuttaa työtilannetta rakennusalalla ja siten välillisesti myös rakennustyöläisten ammatillista toimintaa. Ja kun sitten marraskuun lopulla maamme joutui sotaan Venäjän kanssa, muodostui järjestötoiminnalle suuriakin vaikeuksia.

Osastot ja jäsenmäärä.

Vuoden alussa oli liitossa 136 osastoa ja vuoden aikana perustettiin 14 uutta osastoa. Kun toimintansa lopetti 6 osastoa, useimmat n.s. sotatoimi-alueella, oli liitossa vuoden lopussa 144 osastoa.

Jäsenmäärä lisääntyi varsinkin alkupuolella vuotta huomattavasti. Kun jäsenmäärä edellisen vuoden päättyessä oli 8,703, oli jäseniä ensimmäisen tilityskauden päättyessä 8,728, toisen 10,156, kolmannen 9,783 ja neljännen 9,690 jäsentä. Kahden viimeisen tilityskauden tilitykset jäivät tunnetuista syistä puutteellisiksi, mistä esimerkkinä mainittakoon, että syys—lokakuun tilitys saapui aikanaan vain 119 osastolta ja marras—joulukuun tilitys 102 osastolta.

Jäsenistä oli vuoden aikana vapautettu jäsenmaksuista työttömyyden, sairauden, sotapalveluksen, y.m. syiden johdosta seuraavasti:

I	tilityskaudella	2,224	jäsentä,	25,48%
II	»	1,508	»	14.99 »
III	»	990	»	10.12 »
IV	»	779	»	8.04 »

Palkkaliikkeet.

Kertomusvuoden aikana vallinnut vilkas rakennustoiminta antoi mahdollisuudet useilla paikkakunnilla palkkakysymysten järjestämiseen. Tätä tilaisuutta liiton osastot eri puolilla maata käyttivätkin palkkakysymystensä järjestämiseen. Jo vuoden alussa kehoitti liitto osastojen käsittelemään palkkakysymystä ja ajoissa liitolle ilmoittamaan mahdollisuuksista palkkaliikkeiden hoitamiseen ja mitä esityksiä osastot aikovat esittää. Kevään tullen esityksiä työnantajille tehtiinkin lukuisissa osastoissa, joskaan ei aivan yhtä monessa paikassa kuin edellisenä vuonna.

Kun varsinaiset rakennustöiden palkkahinnoittelut useilla paikkakunnilla automaattisesti päättyivät keväällä huhti—toukokuun alussa, oli nämä saatava uusittua, jonka yhteydessä osastot esittivät myös palkkoja korotettavaksi. Useilla paikkakunnilla, missä ei vielä aikaisemmin oltu sopimuksia tai hinnoitteluja aikaan saatu, ne kertomusvuoden aikana esitettiin.

Palkkaliikkeet saatiin useilla paikkakunnilla hoidettua neuvottelutietä ja lakkoon asti johtivat ne vain harvemmissä tapauksissa. Lakkoja oli liitolla vuoden kuluessa 14 paikassa ja neuvottelujen kautta selvisivät palkkaliikkeet 57 paikassa. Myönteinen ratkaisu saatiin aikaan miltei kaikissa palkkaliikkeissä.

Valistustyö.

Valistus- ja järjestämistyötä liitossa on entisestään pyritty tehostamaan. Liiton vakinaiset toimitsijat ovat jatkuvasti olleet matkoilla osastoissa, minkä lisäksi Turussa, Tampereella ja Helsingissä oli kussakin paikallinen järjestäjä.

SAK:n kesäkursseille osallistui neljä liiton jäsentä, saaden kukin liitto-toimikunnan myöntämän apurahan.

Ammattiyhdistysnaisten pohjoismaisille opintopäiville Helsingissä osallistui liittomme viisi naisjäsentä, ja Työväen Akatemian syksyllä alkaneille vuosikursseille otti osaa kaksi liittomme jäsentä.

SAK:n ja liittomme äänenkannattajaa »Palkkatyöläistä» lähetettiin liiton jäsenille 6,536—9,175 vuosikertaa ja liiton ruotsinkielisille jäsenille »Arbetsbladettia» 260 vsk. »Palkkatyöläisen» tilausmäärä oli suurempi kuin edellisenä vuonna ja meni sitä jäsenille n. 84 prosenttia jäsenmäärästä.

Avustukset.

Vuoden kuluessa on liitto maksanut jäsenilleen sääntöjen mukaan sairaus-, hautaus-, oikeus- ja työtaisteluavustuksia sekä työttömyyskassa on maksanut työttömyys- ja matka-avustuksia seuraavasti:

Sairausavustusta	42,588
Hautausavustusta	14,600
Oikeusavustusta	1,943
Opintoavustusta	6,434
Työtaisteluavustusta	6,001
Työttömyysavustusta	85,479
Matka-avustusta	2,346

Yhteensä 159,392

Taloudellinen asema.

Taloudellinen asema liitossa kertomusvuonna kehittyi suotuisasti. Jäsenmäärän lisääntyminen aiheutti vastaavasti tulojen lisääntymistä. Sama

kehitys oli havaittavissa osastoissakin, joiden talous on osoittanut myös vaurastumista, mikä antaa mahdollisuudet vastaisuudessa entistä tehokkaamman valistustyön tekemiseen.

Suomen Rautatieläisten Liitto.

Jäsenmäärä ja osastot.

Vuoden alussa oli liitossa 2,282 jäsentä ja vuoden lopussa 1,990 jäsentä. Vähennys 292 jäsentä, 12,8 %. Jäsenmäärän vähentyminen aiheutui marraskuun 30 päivänä alkaneen sodan ammattiyhdistystoiminnalle aiheuttamista vaikeuksista.

Vuoden kuluessa perustettiin Helsingissä vaunusiivoojien osasto ja Virasojalle varastotyömiesten osasto. Vuoden päättyessä oli liitossa 23 osastoa. Tampereen Osasto N:o 20 alaisuuteen perustettiin Porin varastotyöläisten työhuonekunta ja Oulun Osasto N:o 15 yhteyteen perustettiin Kemlin ja Puukarin varastotyöläisten työhuonekunnat.

Sodan puhjettua heräsi liitossa kysymys toiminnan jatkamismahdollisuuksista. Asia oli joulukuun 13 päivänä liittotoimikunnassa käsiteltävänä. Tällöin päätettiin, huomioonottaen, että suurin osa liiton jäsenistä sodankin aikana edelleen työskenteli entisissä tehtävissään, jatkaa jäsenmaksujen kantoa ja osastoja kehoitettiin muutenkin mahdollisuuksien mukaan jatkamaan toimintaansa.

Palkkaliikkeet.

Kuluneen vuoden aikana ei liiton toimipiirissä ollut suurempia palkkaliikkeitä. VR:n konepajatyöläiset jättivät liiton luvalla paikallisille konepajojen johtajille touko—heinäkuun aikana esityksiä alemmilla tuntipalkkoilla olevien sekä nuorten työläisten tuntipalkkojen korottamisesta. Tuloksena oli pieniä tuntipalkan korotuksia. Rautateiden polttoainevarojen ja ratatyöläisten puolesta tehtiin vuoden kuluessa paikallisille esimiehille tai jaksojen päälliköille useita palkkojenkorotusesityksiä, jotka useimmissa tapauksissa johtivat myönteiseen tulokseen. Mainittujen toimenpiteiden kautta saatiin noin 2,000:lle rautatien työntekijälle palkkojen parannuksia. Yksityiskohtaisempien palkankorotustulosten kokoaminen ei poikkeuksellisten olojen takia ole ollut mahdollista.

Avustustoiminta.

Sääntömääräisiä avustuksia on liiton jäsenille suoritettu: työttömyysavustusta 1,040: 50, sairausavustusta 24,476: 75 ja hautausavustusta 20,400: —. Yhteensä 45,917: 25. (Edellisenä vuonna oli avustusten määrä 43,937: 25).

Suomen Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto.

Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitonkin toimintaan löi käymämme sota voimakkaasti leimansa. Vuoden 1939 keväällä ja kesällä joutui liiton jäseniä ylimääräisiin reserviharjoituksiin, ja kun sota puhkesi, astui liiton noin seitsemästäkymmenestä jäsenestä, jotka kaikki eivät ole aktiivitoimittajia, puolisoistakymmentä sotatehtäviin.

Viimeisessä liiton kokouksessa myönnettiin liiton jäsenille stipendivaroiksi 10,000 mk, joista viime vuonna liiton neljä jäsentä saikin käytettäväkseen kukin 2,000 mk, tehden jokainen heistä ulkomaanmatkan.

Avustuksiin liiton jäsenille on liittotoimikunta käyttänyt 4,000 mk. Tarve olisi kuitenkin suuri, kun käydyn sodan johdosta kaksi puolueen lehteä lakkasi kokonaan ilmestymästä ja toimittajat niissä joutuivat työttömiksi.

Lahjoituksina on liitto antanut 2,000 mk. Sos.-dem Työläisnaisliitolle evakuoitujen auttamiseksi. Sodan aikana lähetti liitto myös kerran tupakkalähetyksen armeijassa oleville jäsenilleen, joka kuitenkin useimmissa tapauksissa ei liene mennyt perille.

Liitto vakuutti myös sen 10,000 mk:n lisäksi, josta summasta liiton jäsenet ovat rauhan aikana vakuutettuja, kaikki jäsenensä sodan varalta. Tämä tiesi noin 100 mk:n lisämenoa jäsentä ja vuotta kohden. Nykyisin on liiton jäsenmaksu 240 mk vuodessa.

Rauhan tultua pääsee liitto taas reippaaseen toimintaan ja voi ruveta ajattelemaan taloudellisen asemansa parantamistakin.

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto.

Yleistä.

Liiton toiminta vuoden alussa osoitti hyvin lupaavia merkkejä. Useilla paikkakunnilla oli osastojen jäsenistö varustautunut työ- ja palkkaehtojen parannustoimenpiteisiin. Toukokuulla saatiin lopullisesti todeta, että kaikki vuoden alussa vireille pannut palkkaliikkeet johtivat jäsenistöllemme voitollisiin tuloksiin.

Työtilanne alan työläisille oli suotuista aina syyskuulle asti. Mutta euroopalaisen sodan aiheuttama poikkeustila vaikutti siihen heti aivan romahdusmaisesti. Varastoon tehtävä työ loppui monista tehtaista kokonaan. Tästä johtui, että työttömäin luku kasvoi nopeasti ja saatujen tilastotietojen mukaan oli Helsingissä ja Turussa yhteensä alun toistatuhatta työtöntä vaatetustyöläistä. Kun työttömyys näytti näin uhkaavalta, pyydettiin liiton taholta Sosiaaliministeriön toimenpiteitä työttömyyden johdosta puutteen joutuneiden auttamiseksi. Mutta syys- ja lokakuun vaihteessa puolustusvoimien kertausharjoituksiin kutsunta aiheutti sen, että puolustuslaitos alkoi jakaa hankintatöitä eri puolilla maata oleville vaatetusalan tehtaille. Tämä helpotti heti tilannetta ja lukuisat työläiset pääsivät jälleen työhön.

Työpalkat näissä puolustuslaitoksen hankintatöissä antoivat aluksi paljon aihetta valituksiin, johtuen suureksi osaksi siitä, että sotilastöistä ei liiton osastoilla ole mitään urakkatyöhinnointelua ja sellaisen laatiminen heti ilman edelläkäypää kokemusta ei ollut tarpeeksi nopeasti järjestettävissä. Mutta työläisten jatkuvien valitusten tukemana saatiin liiton taholta vaikutettua asiaa koskeviin määräyksiin piireihin, että työpalkat vähitellen tulivat lähelle sitä tasoa, mitä työläiset olivat siviilitöissä ansainneet.

Miesten tilaustyöalalla oli työtilanne kohtalaisen hyvä aina marraskuun viimeiseen päivään asti. Mutta mainittuna päivänä Neuvosto-Venäjän sota-voimien hyökättyä maahamme, teki tapaus siinä määrin järkyttävän vaikutuksen, että työt keskeytyivät kokonaan melkein kaikissa työpaikoissa muutaman viikon ajaksi.

Näin syntyneen poikkeustilan luonnollisena seurauksena oli, että jo lokakuun alussa osastojen toiminta häiriytyi siinä määrin, että osastojen kokouksia ei voitu pitää. Useista osastoista oli miespuoliset jäsenet kutsuttu

kertausharjoituksiin ja naisjäsenistö hajautunut vakinaisilta asuinsijoiltaan mikä minnekin, joten toiminta osastoissa jäi yksityisten toimihenkilöiden varaan ja niihin mahdollisuuksiin, mitä heistä kullakin sattui olemaan. Tilanteen huomioiden päätti liiton toimikunta asettaa kaikki liiton jäsenet lepääville jäsenoikeuksille 1 päivästä lokakuuta lähtien toistaiseksi, säilyttämällä kuitenkin kaikille jäsenille heille kuuluvat avustusoikeudet.

Palkkaliikkeet ja työehtosopimukset.

Palkkaliikkeitä oli kertomuskaudella 5:llä paikkakunnalla, 6 eri tapausta ja päättyivät ne kirjallisiin sopimuksiin työläisten voitoksi. Työpalkat kohosivat 10 %:lla.

Osastot ja jäsenluku.

Kertomusvuoden alussa oli liiton jäsenluku 1,950. Uusia jäseniä liittyi 404. Vuoden lopulla oli jäseniä 1,481. Tämän mukaan on jäsenluku vähenenyt 469, joista kuoleman kautta poistunut 9.

Avustukset.

Kertomuskaudella on liiton varoista maksettu jäsenille sääntöjen määrääminä avustuksina: Oikeusavustusta 1,700: —, sairausavustusta 8,250: 50, hautausavustusta 3,100: —, SAK:n kesäkurssien osanottajille 4,152: — ja pohjoismaiden ammattiyhdistysnaisten opintopäivien osanottajille 1,400: —.

Suomen Työläisliitto.

Liiton osastot ja jäsenistö.

Vuoden aikana oli toiminnassa kaikkiaan 19 liiton osastoa, joista eräitten toiminta kuitenkin vuoden loppupuolella keskeytyi poikkeuksellisten olojen vuoksi. Osastoista oli 8 yleisiä, 4 kemiallisen teollisuuden, 3 talonmiesten, 2 kylvettäjiä, 1 pesijäin, 1 metsäojurien osastoa.

Jäseniä oli vuoden I nelj. 496, II nelj. 419, III nelj. 436. Vuoden loppuun tilitti 11 osastoa, ollen niissä jäseniä yhteensä 286. Näistä oli maksavia 183 ja vapautettuja 103.

Palkkaliikkeitä.

Vuoden aikana kiinnitettiin erikoista huomiota kemiallisen teollisuuden alaan, sensijaan kuin edellisessä kertomusvuonna oli huomio kohdistunut talonmiehiin ja kylvettäjiin. Kemiateollisuuden alalla olikin kaksi palkkaliikettä, joissa saatiin osittaisia tuloksia. Palkkaliikkeitä vuoden aikana oli kaikkiaan kolme. Mikään niistä ei kehittynyt avoimeksi taisteluksi.

Liiton asioiden hoito.

SAK:n toimisto on Työläisliiton kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti huolehtinut liiton asioiden hoidosta ja liiton sihteerinä on toiminut SAK:n järjestäjä K. F. Christiansson.

Liiton toiminta oli vakiintumassa ja mahdollisuuksia noususuuntaan näytti olevan olemassa, mutta loppuvuoden tapahtumat asettivat omat vaikeutensa liiton ja sen osastojen toiminnalle.

X. Tilasto-osasto.

Liittojen jäsenluku vv. 1930—1939.

Liiton nimi	Jäsenluku vuoden päätyessä										Lisäys tai vähennys v. 1938 verraten		Lisäys tai vähennys v. 1938 verratt. %
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939 30/6			
Työläisliitto	8 403	2 817	1 161	1 353	2 362	3 071	2 287	243	479	419	—	60	—13
Liiketoimintekijäin liitto	2 375	2 230	2 185	2 210	2 515	3 007	3 528	4 177	4 817	4 488	—	329	—7
Kutomateollisuustyöv. liitto ..	1 448	1 351	1 310	1 402	2 228	2 777	3 503	5 798	4 912	4 405	—	507	—10
Paperteollisuudentyönt. liitto	1 382	1 142	1 035	1 049	1 165	1 083	1 346	1 874	1 891	1 759	—	132	—7
Jalometallityöntek. liitto	285	252	211	254	263	273	278	342	371	367	—	4	—1
Lasiteollisuustyöv. liitto	218	148	290	281	403	431	616	695	756	742	—	14	—2
Rautatieläisten liitto	856	763	720	747	1 209	1 345	1 533	2 024	2 282	2 277	—	5	—
Metallityöväen liitto	—	3 198	3 002	3 167	4 005	5 516	8 104	12 332	12 411	13 401	+	990	+
Rakennustyöläisten liitto	—	1 820	1 787	1 966	2 844	3 370	4 773	6 744	8 703	9 783	+	1 080	+
Muurarien liitto	—	851	680	681	850	1 570	1 830	2 300	2 663	2 767	+	104	+
Kirjatyöntekijäin liitto	—	3 372	3 311	3 327	3 392	4 006	3 827	4 161	4 690	4 885	+	195	+
Puutyöväen liitto	—	1 376	1 611	1 606	2 797	3 145	4 179	5 976	5 975	6 030	+	55	+
Sos.-dem. Sanomalehtimiesl. ..	—	70	70	60	65	65	65	71	68	68	—	—	—
Kunnantöytäjäin liitto	—	—	617	901	1 024	1 852	2 551	4 101	5 411	6 268	+	857	+
Ehntarvetyöläisten liitto	—	—	940	843	1 079	1 303	1 946	2 552	3 140	3 252	+	112	+
Merimies-Unioni	—	—	—	—	959	1 069	2 209	3 308	3 832	3 852	+	20	+
Kuljetustyöntekijäin liitto	—	—	—	—	—	—	1 953	4 192	4 558	4 757	+	199	+
Nahka-, jalkine- ja Kumiit. l.	—	—	—	—	—	—	—	1 395	1 569	1 662	+	93	+
Vaatetustyöläisten liitto	—	—	—	—	—	—	—	2 099	1 820	1 746	—	74	—
Yhteensä	14 967	19 390	18 930	19 847	27 160	33 883	44 525	64 384	70 348	72 928	+	2 580	+

Lii to

	I neljännes		II neljännes		III neljännes	
	Miehiä	Naisia	Yht.	Miehiä	Naisia	Yht.
Elintarveteväestön liitto	1,183	2,065	3,248	1,198	2,054	3,252
Jalometallityöntekijäin liitto	250	109	359	259	108	367
Kirjatyöntekijäin liitto	3,004	1,922	4,926	2,954	1,931	4,885
Kuljetustyöntekijäin liitto	3,961	287	4,248	4,485	272	4,757
Kunnantyöntekijäin liitto	4,600	1,514	6,114	4,734	1,534	6,268
Kutomateollisuustyöväen liitto	1,336	3,193	4,529	1,263	3,142	4,405
Lasiteollisuustyöväen liitto	567	193	760	548	194	742
Liiketyöntekijäin liitto	2,309	2,536	4,845	2,143	2,345	4,488
Merimies-Unioni	3,549	106	3,655	3,762	90	3,852
Metallityöväen liitto	12,378	690	13,068	12,649	752	13,401
Muurarien liitto	2,645	—	2,645	2,766	1	2,767
Nahka-, Jalkine- ja Kumi- liitto	961	795	1,756	894	768	1,662
Paperteoll. työntek. liitto	1,378	402	1,780	1,366	393	1,759
Puutyöväen liitto	5,565	640	6,205	5,379	651	6,030
Rakennustyöväestön liitto	8,357	371	8,728	9,268	515	9,783
Rautatieläisten liitto	2,140	98	2,238	2,178	99	2,277
Sanomalehtimiesliitto	68	—	68	68	—	68
Työläisliitto	280	216	496	276	143	419
Vaatetustyöväestön liitto	368	1,582	1,950	337	1,409	1,746
Yhteensä	54,899	16,719	71,618	56,527	16,401	72,928
						14,465
						68,507

*) helmik. lopussa.
 **) elok. »

Liittojen maksavat ja vapautetut jäsenet III neljänneksellä v. 1939.

Liitto	Maksavia jäseniä			Vapautettuja jäseniä						
	I lk.	II lk.	III lk.	Yhteensä	Työttöm.	Sairaus	Vapaaajäs.	Sotap.	Muu syy	Yhteensä
Elintarvetoiläisten liitto	436	561	1,648	2,645	32	43	52	31	2	160
Jalometallityöntekijäin liitto	93	68	72	233	10	6	11	6	—	33
Kirjatyöntekijäin liitto	1,230	915	1,371	3,516	130	225	348	155	385	1,243
Kuljetustyöntekijäin liitto	2,575	—	543	3,118	1,604	67	49	121	151	1,992
Kunnantyöntekijäin liitto	2,168	1,892	1,817	5,877	82	98	48	90	—	318
Kutomateollisuustyöväen liitto	437	725	2,853	4,015	75	116	84	38	333	646
Lasiteollisuustyöväen liitto	265	63	112	440	28	24	20	16	4	92
Liiketyöntekijäin liitto	654	1,364	2,314	4,332	59	44	37	110	10	260
Merimies-Unioni	1,560	—	1,492	3,052	760	81	1	133	21	996
Metallityöväen liitto	7,407	—	3,624	11,031	93	171	383	343	961	1,951
Muurarien liitto	2,073	277	—	2,350	750	20	173	31	5	979
Nahka-, jalkine- ja kumit. liitto	89	434	927	1,450	29	16	16	25	—	86
Paperteoll. työntekij. liitto	286	407	296	989	77	45	122	42	7	293
Puutyöväen liitto	1,187	—	2,597	3,784	835	169	145	186	171	1,506
Rakennustyöläisten liitto	4,039	4,209	663	8,911	272	183	184	126	14	779
Rautatieläisten liitto	626	875	540	2,041	2	14	107	17	1	141
Sanomalehtimiesliitto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Työläisliitto	186	208	—	394	5	8	5	26	9	53
Vaatetustyöläisten liitto	258	412	716	1,386	631	49	25	2	—	707
Yhteensä	25,569	12,410	21 585	59,564	5,474	1,379	1,810	1,498	2,074	12,235

SAK:n jäsenliittojen maksamat avustukset v. 1939.

Liitto	Työttömyys- kassan va- roista		Liiton varoista					Avustuksia yhteensä
	Työttömyys- ja matka- avustusta	Työtaistelu avustusta	Sairaus- avustusta	Hautaus- avustusta	Oikeus- avustusta	Muita avus- tuksia		
Elintarvetyöläisten liitto	1) 4,440: —	2,557: —	14,075: —	2,250: —	1,400: —	2,000: —	26,722: —	
Jalometallityöntekijäin liitto...	1) 9,006: —	—	3,200: —	—	—	2,304: —	14,510: —	
Kirjatyöntekijäin liitto	22,000: —	3,605: 50	130,000: —	17,000: —	1,000: —	—	173,605: 50	
Kuljetustyöntekijäin liitto	—	3,952: —	6,094: —	6,250: —	480: —	—	16,776: —	
Kunnantyöntekijäin liitto	21,620: —	2,235: —	41,704: —	17,880: —	1,300: —	—	84,739: —	
Kutomateollisuustyöväen liitto ...	940: 20	—	30,754: —	5,350: —	5,159: 50	—	42,203: 70	
Lasiteollisuustyöväen liitto	—	—	—	1,600: —	—	—	1,600: —	
Liiketyöntekijäin liitto	18,800: —	—	34,183: —	3,600: —	—	—	56,583: —	
Merimies-Unioni	43,234: —	9,049: —	9,788: —	—	42,464: —	2,792: —	64,093: —	
Metallityöväen liitto	—	1,321,622: —	67,226: —	58,800: —	—	—	1,490,882: —	
Muurarien liitto	—	—	41,213: —	17,450: —	—	—	58,663: —	
Nahka-, Jalkine- ja Kumityövl.	15,225: —	10,114: 50	6,920: 50	2,025: —	973: —	220: —	19,280: —	
Paperiteoll. työntek. liitto	47,177: —	197,423: 50	18,505: —	5,150: —	—	—	39,853: —	
Puuttyöväen liitto	87,825: 50	6,001: 50	35,907: —	12,450: —	1,590: 15	1,730: —	296,277: 65	
Rakennustyöläisten liitto	1) 1,040: 50	—	42,588: —	14,600: —	1,943: —	—	152,958: —	
Rautatieväen liitto	—	—	24,476: 75	20,400: —	—	—	45,917: 25	
Sanomalehtimiesliitto	1) 4,000: —	—	—	—	—	—	4,000: —	
Työläisliitto	—	—	1,182: —	1,700: —	—	450: —	3,332: —	
Väetettyöväen liitto	—	—	8,250: 50	3,100: —	1,700: —	5,552: —	18,602: 50	
Yhteensä	275,308: 20	1,556,560: —	516,066: 75	189,605: —	58,009: 65	15,048: —	2,610,597: 60	

1) Liiton varoista

Tietoja SAK:oon kuuluvien liittojen työttömyys- ja matka-apukassojen varojen hoidosta v. 1939.

Liitto	Kassan osakasten lukumäärä	Tulot			Menot			Varat		Velat	
		Osakasmaksuja mk	Valtiolta mk	Korkoja mk	Yhteensä mk	Työttöm.-avustusta mk	Matka-avustusta mk	Hoitokustann. y m. menoja mk	Yhteensä mk	Yhteensä mk	Puhdas omaisuus mk
Kirjatyöntekij. liitto ...	4,662	166,305: 70	12,602: 05	15,955: 35	194,863: 10	20,767: —	443: —	32,255: 50	53,465: 50	547,964: 45	541,192: 35
Kunnantyöntekij. liitto ...	6,195	118,748: —	36,050: 70	8,437: 60	163,236: 30	21,620: —	—	29,633: 75	51,253: 75	302,222: 45	302,222: 45
Kutomateollisuust. l. ...	3,420	41,810: 80	1,110: 45	10,121: 15	53,042: 40	940: 20	—	41,097: 20	42,037: 40	276,687: 10	276,687: 10
Liiketyöntekij. liitto ...	4,955	55,124: —	6,032: 60	6,288: 30 ¹⁾	117,444: 90	10,066: —	8,734: —	33,429: 45	52,229: 45	222,134: 67	222,134: 67
Metallityöväen liitto ...	3,187	92,345: 50	35,404: 45	7,959: 50	135,709: 45	41,523: —	1,711: —	33,232: 75	76,466: 75	249,971: 10	249,971: 10
Paperiteoll. työntek. l.	1,250	28,303: 95	9,541: 95	3,608: 10	41,454: —	15,143: —	82: —	16,540: —	31,765: —	103,465: 75	100,465: 75
Puutyöväen liitto	4,402	77,448: 15	42,224: 75	7,764: 50	127,437: 40	46,611: —	566: —	30,942: 25	78,119: 25	288,793: 75	238,129: 40
Rakennustyöläisten l....	9,690	213,470: 40	61,916: 60	15,307: 10	290,694: 10	85,479: 50	2,346: —	26,911: 60	114,737: 10	570,370: 95	570,370: 95
Yhteensä	37,761	793,556: 50	204,883: 55	75,441: 60	1,123,881: 65	242,149: 70	13,882: —	244,042: 50	462,696: 05	2,561,610: 22	60,436: 45
Edell. vuonna	39,063	786,562: 45	137,246: 75	55,689: 90	979,499: 10	184,664: 70	13,574: —	242,419: 95	440,658: 65	1,930,107: 77	140,698: 80
											1,789,408: 97

¹⁾ Arpajaistililtä tuloa 50,000: —.

Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1939.

Liitto	miehiä	‰	naisia	‰	Yhteensä
Elintarvetyöläisten liitto	1,061	38	1,744	62	2,805
Jalometallityöntekijäin liitto	187	70	79	30	266
Kirjatyöntekijäin liitto	2,912	60	1,929	40	4,841
Kuljetustyöntekijäin liitto	3,372	92	298	8	3,670
Kunnantyöntekijäin liitto	4,658	75	1,537	25	6,195
Kutomateollisuustyöväen liitto	1,316	28	3,345	72	4,661
Lasiteollisuustyöväen liitto	424	80	110	20	534
Liiketyöntekijäin liitto	3,461	75	1,132	25	4,593
Merimies-Unioni	3,958	98	90	2	4,048
Metallityöväen liitto	12,345	94	769	6	13,114
Muurarien liitto	* 2,835	100	—	—	2,835
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöv. liitto	837	54	699	46	1,536
Paperiteoll. työntek. liitto	892	73	322	27	1,214
Puutyöväen liitto	3,881	89	457	11	4,338
1 Rakennustyöläisten liitto	9,212	95	478	5	!) 9,690
Rautatieläisten liitto	2,082	95	100	5	i) 2,182
Sanomalehtimiesliitto	68	100	—	—	68
Työläisliitto	279	64	157	36	436
Vaateustyöläisten liitto	262	18	1,219	82	1,481
Yhteensä	54,042	79	14,465	21	68,507

elok. lopussa.

Liittojen maksamat avustukset vv. 1930—1939.

Avustuksen laatu	1939	Yhteensä vv. 1930—1939
Työttömyys- ja matka-av	275,308: 20	4,767,699: 98
Sairausavustusta	516,066: 75	3,252,095: 70
Hautausavustusta	189,605: —	1,116,566: 14
Oikeusavustusta	58,009: 65	269,499: 83
Työtaisteluvuorustusta	1,556,560: —	4,755,489: 05
Muita avustuksia	15,048: —	642,711: 40
Yhteensä	2,610,597: 60	14,804,062: 10

Liittojen ja SAK:n keskeiset tilitykset v. 1939.

Liitto	Jäsen- veroa	Palkka- työl.	Kirjoista Toim. väl.	Ilmoit. y.m.	Kurssit Sekal.	Liitot suorittan. SAK:lle yhteensä	Lakkoav.	Sekal.	SAK suorittan. liitoille yhteensä
Elintarvetyöl.	30,964: 95	27,894: 75	3,616: 45	500: —	500: —	63,476: 15	927: —	—	927: —
Jalometallit.	4,264: 65	3,383: 25	—	620: —	—	8,267: 90	—	—	—
Kirjatyönt.	53,025: 60	—	10: —	850: —	1,000: —	54,885: 60	656: —	—	656: —
Kuljetustyönt.	50,418: 45	60,700: 25	6,918: 05	725: —	1,027: 50	119,789: 25	150: —	—	150: —
Kunnantöyöntek.	78,016: 05	63,661: —	6,710: 25	2,985: —	1,636: —	153,008: 30	—	1,000: —	1,000: —
Kutomat. työv.	38,842: 05	50,085: 75	737: 80	500: —	—	90,165: 60	—	—	—
Lasteoll. t.	7,374: 90	8,498: 75	587: 70	560: —	200: —	17,221: 35	—	—	—
Liiketyöntek.	56,084: 60	2,890: —	1,026: —	700: —	1,000: —	61,700: 60	—	—	—
Merimies-Unioni	45,416: 85	—	525: —	—	500: —	46,441: 85	—	500: —	500: —
Metalityöv.	161,050: 45	137,283: 25	7,853: —	835: —	2,171: 50	309,193: 20	359,156: 25	800: —	359,956: 25
Muurarien	32,856: 45	35,642: 75	208: 50	350: —	—	69,057: 70	—	—	—
Nahkathyöväen	12,595: 80	15,080: —	767: 05	500: —	2,358: 20	31,301: 05	1,780: 75	—	1,780: 75
Paperiteoll. t.	17,127: 15	24,430: 25	791: 05	500: —	1,500: —	44,348: 45	—	—	—
Puutyöväen	46,092: 75	66,215: 50	8,914: —	3,257: 50	1,800: —	126,279: 75	89,888: 50	800: —	90,688: 50
Rakennustyöl.	114,687: 70	107,520: 50	13,246: 05	680: —	5,135: 50	241,269: 75	2,374: —	—	2,374: —
Rautatiel.	31,215: 40	15,287: 75	1,523: 55	530: —	500: —	49,056: 70	6,712: 45	6,712: 45	6,712: 45
Sanomalehtim.	1,000: —	—	—	500: —	—	1,500: —	350: —	350: —	350: —
Työläisliitto	8,535: 75	5,453: 50	1,425: 55	350: —	11,475: —	27,239: 80	—	—	—
Vaatetustyöl.	13,691: 70	13,321: 75	757: 05	500: —	2,625: —	30,895: 50	—	—	—
Yhteensä mk	803,261: 25	637,349: —	55,617: 05	15,442: 50	33,428: 70	1,545,098: 50	454,932: 50	10,162: 45	465,094: 95

Palkkaliikheet v. 1939.

Liitto	Palkka- liikkeitä kaikkiaan	Avoimia taisteluja	Tulok- selisia palkka- liikkeitä	Ilman tuloksia	Työn- tekijän luku- määrä	Työn- antajain luku- määrä	Huomautuksia
Elintarvetyöläisten liitto	35	1	34	1	4,000	84	Maata käsittävä palkkaliike, raukesi. 4 maatakäsittävää sopim. uusitt. 5 palkkal. avoimena. Esitys 19 kunnalle palkkojen korott. ja yhdist. elinkust. indeksiin 13 liikk. sopimusneuvott. avoim. Putkityöntek 12 palkkal. käsitt. palkkal. lask. yhd. palkkaliikk.
Jalometalityöntekijäin liitto	1	—	—	1	700	—	
Kirjatyöntekijäin liitto	17	2	17	—	5,000	—	
Kuljetustyöntekijäin liitto	36	2	31	5	4,000	114	
Kunnantyyntekijäin liitto	18	—	11	2	13,000	19	
Kutomateollis. työv. liitto	15	—	13	2	8,000	15	
Lasiteollisuustyöväen liitto	4	—	4	—	1,500	20	
Liiketyöntekijäin liitto	35	—	22	—	1,840	235	
Merimies-Unioni	8	4	6	2	5,500	90	
Metallityöväen liitto	43	2	38	5	12,300	432	
Muurarien liitto	6	—	6	—	2,850	—	
Nahka-, Jalkine- ja Kumi. l. ...	7	3	5	2	430	29	
Paperiteoll. työntek. liitto,	5	—	2	3	2,000	5	
Puutyöväen liitto	15	4	13	2	4,000	58	
Rakennustyöläisten liitto	71	14	68	3	25,000	—	
Rautatieväen liitto	18	—	14	4	4,300	1	
Työläisliitto	3	—	3	—	300	10	
Vaatetustyöläisten liitto	6	1	6	—	530	—	
Yhteensä	343	33	293	32	95,250	1,112	

V. 1939 voimassaolleet kirjallisesti sovitut palkka- ja työehdot.

Liitto	Sopim. jatkuu tai uusittiin	Uusia so- pimuksia tehtiin	Sopimuk- sia yh- teensä	Sopim. alaisia työntek- jiä	Niistä järjesty- neitä	Sopim. alaisia työnanta- ja	H u o m a u t u k s i a
Elintarveteollisten liitto	64	7	73	5,000	2,150	126	Työehto- ja palkkasopimuksia
Kirjatyöntekijäin liitto	4	14	18	5,200	4,660	—	Työehtosopimuksia
Kuljetustyöntekijäin liitto	9	—	9	500	300	42	Työehto- ja palkkasopimuksia
Kunnantyöntekijäin liitto	5	2	7	1,320	1,040	17	Työehtosopimuksia
Lasiteollisuustyöväen liitto	1	—	1	50	30	12	Palkkasitoumus
Liiketyöntekijäin liitto	60	14	74	6,720	4,010	260	Työehtosopimuksia
Merimies-Unioni	2	2	4	4,800	4,000	90	Työehto- ja palkkasopimuksia
Metallityöväen liitto	29	3	32	4,700	3,000	400	12 sopimusta, 20 sitoumusta
Muurarien liitto	5	—	5	2,850	2,850	—	2 sopimusta, 3 palkkalupausta, lisäksi maatakasitt. hinnoitt.
Nahka-, Jalkine- ja Kumi- l.	13	1	14	1,500	500	435	Työehto- ja palkkasopimuksia
Puutyöväen liitto	27	—	27	2,800	1,200	300	19 sopimusta, 8 sitoumusta
Rakennustyöläisten liitto	48	10	58	15,000	6,000	—	37 sopimusta, 21 hinnoittelua
Sanomalehtimiesliitto	1	—	1	70	70	15	Maatakasittävä sopimus
Työläisliitto	2	—	2	250	100	90	Työehtosopimuksia
Vaatetustyöläisten liitto	17	2	19	3,300	1,500	380	Työehtosopimuksia
Yhteensä	287	55	344	54,060	31,410	2,167	

Liite n:o 3.

Pöytäkirja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) r. y. Valtuuston sääntömääräisestä kokouksesta, joka pidettiin 7 päivänä toukokuuta 1939 Helsingin Työväentalon E-salissa.

Kokouksen puheenjohtajana toimi SAK:n puheenjohtaja Eero A. Vuori, pöytäkirjaa pitivät SAK:n sihteerit J. Tuominen ja A. Sumu.

Kokouksen alkutoimet.

Kokous aloitettiin laulamalla Työväen Marssi.

SAK:n puheenjohtaja Eero A. Vuori avasi kokouksen palauttaen mieliin viime Valtuuston kokouksen jälkeen rintamasta poistuneet ammattiyhdistysmiehet mainiten erikseen nimeltään entisen aktiivisen ammattiyhdistysmiehen Matti Väisäsen, Ruotsin ammattijärjestön sihteerin Per Bergmanin, Tanskan ammattijärjestön puheenjohtajan Christian Jensenin ja Ruotsin sosiaaliliiton pääjohtajan Sigfrid Hanssonin, joiden kaikkien haudoille on SAK:n puolesta laskettu seppele. Valtuuston kokous kunniotti hetken hiljaisuudella vainajien muistoa.

Tämän jälkeen puheenjohtaja Vuori avauspuheessaan loi laajan katsauksen poliittisen ja taloudellisen elämän sekä ammattiyhdistysliikkeen kehitykseen ja toimintaan v. 1938 aikana.

Toimitettiin kokouksen laillisuuden toteaminen ja suoritettiin Valtuuston jäsenten nimenhuuto, jolloin todettiin saapuvilla olevan 34 Valtuuston jäsentä sekä lisäksi SAK:n ja sen jäsenliittojen toimihenkilöitä noston kokouksen osanottajamäärä yhteensä 60 henkeen.

Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin Valtuuston jäsenet E. Syvänen ja A. Vilkas.

Toiminta- ja tilikertomukset.

SAK:n vuosikirja 1938 käytiin lävitse kappale kappaleelta ja hyväksyttiin ilman keskustelua yksimielisesti esitettäväksi SAK:n seuraavalle edustajakokoukselle.

Käsiteltiin SAK:n, »Palkkatyöläisen» ja OY. Työväentalon tilikertomukset vuodelta 1938 sekä niiden johdosta annetut tilintarkastajain lausunnot. Keskustelussa lausuttiin toivomus, että tilikertomukset lähetettäisiin ennen kokousta liittojen nähtäväksi, mutta toisaalta korostettiin niitä vaikeuksia, mitä tässä suhteessa on. Tilikertomukset vahvistettiin esitettäväksi SAK:n seuraavalle edustajakokoukselle. Esitetty ajatus tilikertomusten ennakolta lähettämisestä liitoille jätettiin Työvaliokunnan harkittavaksi.

Kuluvan vuoden toimintakatsaus.

Puheenjohtaja Vuori esitti laajemman katsauksen toimintaan v. 1939 alkupuolella.

Selostuksen johdosta syntyneessä keskustelussa esitettiin tiedustelu SAK:n ensimmäisen sihteerin paikan täyttämisestä, jonka jälkeen keskustelu annettujen selostusten jälkeen merkittiin.

Ruotsinkielinen valistustyö.

Käsiteltiin S. Merimies-Unionin kokoukselle esittämä alustus »ruotsinkielisestä valistustyöstä» sekä alustuksen johdosta valmistettu SAK:n Työvaliokunnan lausunto.

Merimies-Unionin ehdotus kokouksen päätöslauselmaksi kuului:

a) SAK:n ruotsinkielinen järjestäjä vapautettaisiin suomenkielisen valistustyön suorittamisesta, lukuunottamatta sitä tarvetta, joka esiintyy hänen oman erikoisliittonsa, Työläisliiton toiminta-alueella, ja että hänet oman liittonsa työn ohella kiinnitettäisiin vain ruotsinkielisen ammattiyhdistysvalistustyön suorittamiseen, sekä

b) että SAK alkaisi julkaista ainakin kerran kuukaudessa ilmestyvää ruotsinkielistä ammattiyhdistyslehteä, jonka toimittamisesta voisi ehken paraiten huolehtia ruotsinkielinen valistustyöntekijä.

Laajemman keskustelun jälkeen Valtuusto päätti koeäänestyksen jälkeen hyväksyä Työvaliokunnan esittämän päätösehdotuksen, joka sisälsi,

että Merimies-Unionin ehdotus SAK:n järjestäjän toiminnan keskittämistä Työläisliiton sihteerin toimen ohella yksinomaan ruotsinkieliseen valistustyöhön hylätään, sekä

että Työvaliokunta oikeutetaan ryhtymään toimenpiteisiin »Arbetarbladetin» ammattiyhdistysnumeron julkaisemiseksi tähänastista useammin ja laajempaan sekä perimään liitoilta niiden ruotsinkielisille jäsenilleen tilaamistaan kappaleista vuosikerralta vähintään saman kuin mitä liitot suorittavat »Palkkatyöläisestä».

Muutokset järjestömuotopäätöksiin.

Käsiteltiin Työvaliokunnan valmistama alustus »muutoksia järjestömuotopäätöksiin». Keskustelun jälkeen Valtuusto hyväksyi asiassa seuraavan päätöksen:

»Työvaliokunta oikeutetaan yhteistoimin asianomaisten liittojen kanssa ryhtymään, jos se osoittautuu tarpeen vaatimaksi, toimenpiteisiin Työläisliiton toiminnan lopettamiseksi nykyisessä muodossaan ja liiton alaisten osastojen siirtämiseksi toisiin liittoihin.

Maaseututyöväen järjestämiseksi toimitaan edelleenkin niin, että samalla kun tuetaan maaseudulla tapahtuvaa yleistä valistus-työtä, ensisijaisesti järjestetään maaseudun seka- ja metsätyöläisiä ja näin syntyviä osastoja liitetään luonteensa mukaisesti liittoihin.

Työvaliokunnan päätös, jonka mukaan valtion sairaalain henkilökunnan muodostamat osastot kuuluvat Kunnantyyntekijäin liittoon, vahvistetaan.»

Talousarviot.

Esitettiin ja käsiteltiin talousarviot vuodelle 1939. Taloudenhoitajan käytettyä esittelypuheenvuoron hyväksyttiin arviot yksimielisesti ilman keskustelua.

Ammattiyhdistysliikkeen ja sos.-dem. eduskuntaryhmän väliset suhteet.

Käsiteltiin S. Merimies-Unionin esittämä alustus, jossa Unioni esitti Valtuuston päätettäväksi, että Valtuusto kehoittaa SAK:n Työvaliokuntaa ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että sosialidemokraattiset edustajat eduskunnassa, sen valiokunnissa ja muuallakin ammattiyhdistysväkeä

koskevien tärkeitten asiain esille tullessa toimisivat yhteisymmärryksessä asianomaisten ammattiliittojen ja SAK:n kanssa.

Keskustelun jälkeen merkittiin, että Valtuusto, jolle Työvaliokunta on selvittänyt tähänastisen yhteistyön SAK:n ja eduskuntaryhmän välillä sekä olevansa tietoinen tämän yhteistyön merkityksestä ei katso olevan tarpeellista erikoisen päätöslauselman tekoon asiassa.

Julkilausuma valtiollisten vaalien johdosta.

Esitettiin ehdotus Valtuuston julkilausumaksi valtiollisten vaalien johdosta. Kokous päätti yksimielisesti antaa seuraavan julkilausuman:

Työväen vaalivoitto turvattava.

Julkilausuma palkkatyöväenluokalle.

Suomen työväenluokka valmistuu jälleen eduskuntavaaleihin. V. 1933 saavutetulla sosialidemokraattisella vaalivoitolla edistettiin v. 1930 alkaneen taantumuksellisen lapualaiskauden kääntymistä kohti valoisampia aikoja. Vuoden 1936 suurenmoisella vaalivoitolla käännettiin kehitys ratkaisevasti uutta eteenpäinmenon aikaa kohden ja laskettiin pohja presidentinvaalin jälkeen tapahtuneelle hallitussuunnan lopulliselle kääntymiselle ja nykyisen hallituskokoomuksen muodostumiselle. Vaikka ammatillisesti järjestyneen palkkatyöväen ei ole syytä väheksyä muitakaan kehitykseen vaikuttavia tekijöitä, ei näiden vaalivoittojen suurta merkitystä ole unohdettava. Ja varmaa on, että myöskin vuoden 1939 eduskuntavaaleilla ja niissä saavutettavalla tuloksella on oma suuri vaikutuksensa lähitulevaisuuden kehitykseen.

Palkkatyöväen keskuudessa ollaan nykyisin yksimielisempiä kuin milloinkaan maamme itsenäisyyden aikana kansanvallan välttämättömyydestä työtätekevän luokan asioiden hoitamisessa. Tämän yksimielisen käsityksen ohessa tunnustetaan myöskin se suuri merkitys, mikä nykyisellä hallituskokoomuksella on ollut kansanvallan turvaamisessa ja sen edelleen kehittämisessä. Tämän suunnan lujittaminen ja vahvistaminen ja sen toiminnan saattaminen entistäkin määrätietoisemmaksi on varmaan jokaisen palkkatyöläisen toivo.

Ammattiyhdistysliikkeen piirissä ei myöskään arvioida vähäksi sitä, että sosiaalipoliittisessa lainsäädännössä on saatu aikaan käänne taantumisesta edistykseen. Hallituksen aloitteesta ja johdolla on ajettu päätökseen sellainen huomattava uudistus kuin vuosilomalain parannus, kuin myöskin eräitä muita työväestölle tärkeitä lakeja. Tosin päätökseen viedyt uudistukset eivät ole vielä olleet kovin lukuisat, mutta selvästi on nähtävissä se kokonaan toisenlainen ja palkkatyöväestölle myönteisempi suunta, mikä eroittaa nykyisen hallituksen toiminnan sen edeltäjien toiminnasta.

Ne yleiset olosuhteet, joiden vallitessa nykyinen hallitussuunta on joutunut ajamaan edistyspolitiikkaansa, eivät ole olleet kovinkaan edulliset. Kansainvälinen tilanne ja sodan vaaran jatkuva lähestyminen on pakottanut Suomenkin uhraamaan kasvavassa määrässä varoja varustautumiseen. Tämä ei ole luonnollisesti ollut vaikuttamatta yhteiskunnallisten uudistusten edistämiseen. Mutta tässä tilanteessa, jonka vallitessa kaikkien valtioiden ja erityisesti pienten valtioiden olemassaolo ja rauha ovat joutuneet uhan alaisiksi, jolloin sovittelu ja rauhalliset neuvottelut ovat saa-

neet väistyä varustautumisen ja väkivalta politiikan tieltä, on sitäkin tärkeämpää, että maan asioita on hoitamassa hallitus, joka on lähellä kansakunnan enemmistön muodostavia laajoja väestökerroksia. Tietoisuus tästä on varmaan omansa lisäämään turvallisuuden tunnetta nykyisinä epävarmoina ja levottomina aikoina.

Ammattiyhdistysliike pitää tärkeänä, että maan asioita pyritään edelleenkin hoitamaan myöskin nimenomaan palkkatyöväestölle myönteisessä hengessä. Se tietää, että syvälliset sosiaaliset uudistukset ovat aikaansaataavissa vain vakiintuneen rauhantilan vallitessa ulkona maailmassa ja sosiaalisten voimasuhteiden kääntynyt kotimaassa ratkaisevasti yhteiskunnallisen edistyksen puolelle. Tätä ei voida saavuttaa yksinomaan vaalivoitolla. Siihen tarvitaan yhteiskunnallista edistystä harrastavien voimien määrätietoista järjestäytymistä ja sodan vaaran häviämistä. Mutta nykyisissäkin olosuhteissa voidaan työväestön vaalivoitolla taata tarpeelliset demokraattiset oikeudet työväestölle, turvata nimenomaan myöskin ammattiyhdistysten toiminta, pitää maan asioiden hoito kansanvaltaisten ja rauhaa rakastavien aineiden käsissä sekä ylläpitää yhteiskunnallisen edistyksen suuntaa hallituspolitiikassa. Nämä kaikki ovat seikkoja, joille palkkatyöväenluokka, eikä vähiten ammatillisesti järjestynyt työväestö, viime vuosien kokemustenkin perusteella antaa suuren arvon.

SAK:n Valtuusto ollessaan koolla vuoden 1939 sääntömääräisessä kokouksessaan haluaa kiinnittää palkkatyöväenluokan huomiota edellämäinnittuihin seikkoihin ja kehoittaa kaikkia järjestyneitä palkkatyöläisiä omalta kohdaltaan edistämään työväen vaalivoiton saavuttamista tulevan heinäkuun vaaleissa.

Edustus kansainvälisessä työkonferenssissa.

Esille tulevien asiain yhteydessä esitettiin tiedustelu työntekijäedustuksesta kuluvaan vuoden kansainvälisessä työkonferenssissa ja korostettiin sitä, että koska konferenssissa tulee esille m. m. autonkuljettajia koskeva erikoiskysymys, olisi ollut paikallaan saada yhdeksi työntekijäedustajaksi tämän alan erikoistuntija. Keskustelun jälkeen, jossa Työvaliokunnan taholta annettiin selvitykset asiassa, Työvaliokunnan toimenpiteet asiassa hyväksyttiin.

Tämän lisäksi esitettiin eräitä muita, pääasiassa valistustyötä koskevia tiedusteluja, joitten johdosta annettiin selvitykset.

Valtuuston kokouksen lopettajaissanat lausui puheenjohtaja Vuori ja kokous päätettiin laulamalla yhteisesti »Kansainvälinen työväen marssi».

Liite n:o 2.

Pöytäkirja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) r. y. Valtuuston ylimääräisestä kokouksesta, joka pidettiin 3 päivänä elokuuta 1939 Helsingin Työväen talon B-salissa.

Kokouksen puheenjohtajina toimivat SAK:n puheenjohtaja Eero A. Vuori ja S. Muurarien liiton sihteeri Erkki Härmä, pöytäkirjaa pitivät SAK:n sihteerit J. Tuominen ja A. Sumu.

Kokouksen alkutoimet.

Kokous aloitettiin klo 19 laulamalla Työväen Marssi.

Kokouksen avauksen suoritti SAK:n puheenjohtaja Vuori huomauttaen että SAK:n Valtuusto on nyt poikkeuksellisesti kutsuttu ylimääräiseen kokoukseensa käsittelemään sitä tilannetta, joka on syntynyt Crichton-Vulcanin konepajan ja laivaveistämön työntekijäin lakossa. Asia, joka on esillä, on tärkeä ja laajakantoinen, joten on selvää, että kysymystä käsitellään vakavasti ja harkiten.

Kun oli todettu kokouksen laillisuus, toimitettiin Valtuuston jäsenten nimenhuuto, jolloin todettiin, että saapuvilla oli 33 varsinaista Valtuuston jäsentä.

Kokouksen puheenjohtajiksi valittiin E. A. Vuori ja E. Härmä sekä sihteereiksi J. Tuominen ja A. Sumu. Kokouksen pikakirjoittajaksi hyväksyttiin Akseli Valta.

Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin A. Karvosenoja ja A. Mäkinen.

Päätettiin, että läsnäolo-oikeus kokouksessa myönnetään SAK:n Valtuuston, SAK:n Työvaliokunnan ja SAK:n tilintarkastajain lisäksi Metallityöväen liiton liittotoimikunnan ja liittovaltuuston jäsenille sekä Crichton-Vulcanin lakkotoimikunnan edustajille ja SAK:n jäsenliittojen vakinaisille toimitsijoille. Sääntömääräisen puheoikeuden lisäksi päätettiin yhdelle lakkotoimikunnan edustajalle myöntää oikeus selostavan puheenvuoron käyttämiseen kokouksessa.

Crichton-Vulcanin lakko.

Otettiin käsiteltäväksi Oy. Crichton-Vulcanin Ab. laivaveistämön ja konepajan käsittävää lakkoa koskeva kysymys. Ensimmäisen puheenvuoron asiassa käytti SAK:n puheenjohtaja Vuori selostaen työtaistelun tähänastisia vaiheita ja niitä näkökohtia, jotka asiaa Työvaliokunnassa käsiteltäessä ovat olleet määräävinä.

E. Härmä esitti Työvaliokunnan seuraavan päätösehdotuksen kokoukselle:

»Kuultuaan selostuksen Oy. Crichton-Vulcanin laivaveistämöllä ja konepajassa käynnissä olevan lakon selvitysvaiheista Valtuusto päättää:

1) valvistaa Työvaliokunnan toimenpiteet ja päätökset, jotka sisältävät sen, että Metallityöväen liittoa on kehoitettu ryhtymään toimenpiteisiin sanotun lakon lopettamiseksi, ja sen, että SAK:n avustus keskeytetään elokuun 3 päivästä lukien, sekä

2) kehoittaa vakavasti Metallityöväen liittoa ryhtymään sanotun lakon lopettamiseksi niihin toimenpiteisiin, joihin liittotoimikunnalla on oikeus liiton sääntöjen 7 §:n 11 kohdan mukaisesti.»

E. Aittola puheenvuorossaan selosti Metallityöväen liiton katsantokantoja asiassa.

V. Kataja ilmoitti, että Metallityöväen liiton liittovaltuustolla on ollut kokous samana päivänä ja hyväksyi liittovaltuusto seuraavan oman ehdotuksensa SAK:n Valtuuston päätöslauselmaksi:

»SAK:n Valtuusto päättää, että lakkoa ei ryhdytä pakkotoimenpitein lopettamaan vastoin työläisten tahtoa, vaan ryhdytään toimenpiteisiin sen lopettamiseksi yhteisymmärryksessä asianomaisten työläisten kanssa.»

J. Ahmala esitti Valtuuston hyväksyttäväksi Työvaliokunnan esittämän päätöslauselmaehdotuksen kuitenkin siten, että SAK:n avustuksen lopettamista koskeva kohta poistetaan siitä.

N. Välläri esitti seuraavan päätöslauselmaehdotuksen:

»Kuultuaan selostuksen Crichton-Vulcanin työläisten lakkotaistelusta ja yrityksistä sen sovittamiseksi, Valtuusto toteaa, että asianomaisten liiton johto on tahdittomalla asiainhoitamisella aikaansaanut sellaisen valitettavan tilanteen syntymisen, että ammatillisten keskusjärjestöjen myötävaikutuksella valmistettu välitysehdotus tuli hylätyksi lakkolaisten taholta ja asianomaisten keskusjärjestöjen auktoriteetti siten vakavasti horjutetuksi.

Tilanteen selvittämiseksi on koetettava aikaansaada uusi ja lakkolaisille mahdollisimman edullinen välitysehdotus ja siten taistelu lopetetuksi.

Vastaisuudessa on lakkotaistelujen johtoa keskinäiseen luottamukseen perustuen nykyisestä paljon enemmän keskitettävä ja keskusjärjestöjen arvovaltaa lujitettava.»

L. Lehti lakkotoimikunnan edustajana selosti niitä käsityksiä ja mielialoja, jotka lakkolaisten keskuudessa ovat vallitsevina.

Keskustelun päätyttyä toimitettiin asiassa äänestykset kannatettujen päätöslauselmaehdotusten kesken.

Kun puheenjohtaja E. A. Vuori oli Työvaliokunnan puolesta ilmoittanut, että se ei vastusta J. Ahmalan ehdottomaa poistoa, perustellen lähemmin tätä ilmoitustaan puheenvuorossaan, toimitettiin äänestys, jolloin J. Ahmalan ehdotus voitti 18 äänellä 12 vastaan Työvaliokunnan ehdotuksen, jonka jälkeen Työvaliokunnan toimenpiteet yksimielisesti hyväksyttiin muilta osiltaan.

Äänestettäessä vastaisista toimintaohjeista voitti Työvaliokunnan ehdotus 28 äänellä 10 ääntä vastaan Metallityöväen liiton liittovaltuuston ehdotuksen.

Tämän jälkeen kokous keskeytettiin klo 22.30, jotta Metallityöväen liiton liittovaltuustolla olisi tilaisuus käsitellä asiaa ja antaa siitä vastauksensa.

Jatkettaessa kokousta klo 1.20 ilmoitettiin, että Metallityöväen liiton liittovaltuusto on käsitellyt SAK:n Valtuuston päätökset asiassa ja hyväksynyt niiden johdosta seuraavan päätöslauselman:

»Käsiteltyään asiaa Suomen Metallityöväen liiton liittovaltuuston kokous päätti,

1) että Crichton-Vulcan Oy:n työläisten lakkoa ei ryhdytä pakkotoimenpitein lopettamaan vastoin asianomaisten työläisten tahtoa, vaan ryhdytään toimenpiteisiin lakon lopettamiseksi yhteisymmärryksessä asianomaisten työläisten kanssa, ja

2) hyväksyä liittotoimikunnan ehdotuksen, että lakko olisi saatava loppumaan ja että lakkolaisia vakavasti kehoitetaan lopettamaan kysymyksessä olevan lakon.»

SAK:n Työvaliokunta oli käsitellyt Metallityöväen liiton liittovaltuuston päätöksen ja esitti sen johdosta Valtuuston päätettäväksi seuraavaa:

»SAK:n Valtuusto

1) toteaa, että Metallityöväen liiton liittovaltuuston vastaus SAK:n Valtuuston kehoitukseen ei tyydytä SAK:n Valtuustoa,

2) odottaa, että Metallityöväen liiton asianomaiset elimet selvittävät lakon tulevan viikon loppuun mennessä,

3) kehoittaa Työvaliokuntaa — ellei edellämainittua tapahdu — ryhtymään niihin toimenpiteisiin, joita säännöt sellaisessa tapauksessa määräävät ja kutsumaan Valtuuston uudelleen asiaa käsittelemään.»

Syntyneessä keskustelussa esitti N. Välläri, että lakon selvittämiseen varattaisiin pitempi aika kuin Työvaliokunnan ehdotuksessa määritellään sekä että Valtuustoa ei kutsuttaisi uudelleen koolle, vaan jo tässä kokouksessa harkittaisiin kurinpidolliset toimenpiteet Metallityöväen liittoa kohtaan ellei se noudata Valtuuston kehoituksia. Esitti tällaisena toimenpiteenä SAK:n avustuksen lakkauttamisen.

Toimitetussa äänestyksessä annettiin Työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 28 ääntä 10 ääntä vastaan, jotka annettiin Vällärin ehdotuksen puolesta.

Todettiin, että Valtuuston päätöstä ei saateta julkisuuteen niin kauan kuin päätökseen sisältyvä määräaika kestää.

Kokous päättyi klo 1.45 yöllä.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) r.y. ja Kulutusosuuskuntien Keskusliiton (KK) r.y. välinen

SOPIMUS

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y., josta jäljempänä käytetään nimitystä SAK, ja Kulutusosuuskuntien Keskusliitto (KK) r.y., josta jäljempänä käytetään nimitystä KK, ovat molempien liittojen ja niiden jäsenjärjestöjen keskinäisistä suhteista sekä osuuskaupallisissa järjestöissä esiintulevien työehtosopimusneuvottelujen hoitamisesta ja työriitain sovittamisesta sopineet seuraavaa:

I. LUKU.

1 §.

Yleiset työehtoperiaatteet.

KK hyväksyy periaatteen, että osuuskaupallisten järjestöjen on edistääkseen parempien työehtojen aikaansaamista pyrittävä esiintymään esikuvallisina työnantajina ja siinä ominaisuudessa myönnettävä toimihenkilölleen vähintään yhtä hyvät työehdot kuin kunkin paikkakunnan parhaissa, samalla alalla ja vastaavissa oloissa toimivissa liikkeissä vallitsevat. KK sitoutuu vaikuttamaan siihen, että sen jäseninä olevat osuuskaupalliset järjestöt, järjestäessään henkilökuntansa työoloja ja huoltoa sekä suhtautuessaan ammatillisiin järjestöihin, noudattavat edelläsantottua ynnä jäljempänä mainittuja periaatteita.

2 §.

Palkat ja ylityökorvaukset.

Osuuskaupalliset järjestöt pyrkivät kilpailevien liikkeiden kanssa yhteisesti tehdyissä työehtosopimuksissa turvaamaan alimmat palkat kohtuullisiksi. Tämän näkökohdan lisäksi ne, joutuessaan yksin tekemään työehtosopimuksia henkilökuntansa ammatillisten järjestöjen kanssa, ottavat huomioon ensimmäiseen pykälään sisältyvän periaatteen.

Ylityökorvausten myöntämisessä samoin kuin muissakin suhteissa osuuskaupalliset järjestöt noudattavat tunnollisesti työväenlainsäädännön määräyksiä.

3 §.

Työaika ja toimipaikkojen aukioloaika.

Henkilökunnan työaikaan ja toimipaikkojen aukioloaikaan nähden osuuskaupalliset järjestöt noudattavat tunnollisesti työväenlainsäädännön määräyksiä.

Lain määräämästä työajasta poiketaan mahdollisuuksien mukaan toimihenkilöiden eduksi, jos siitä paikkakunnan parhaissa, samalla alalla ja vastaavissa oloissa toimivissa liikkeissä vastaavasti poiketaan.

Edullisempaa kuin lain määräämää toimipaikkojen avaamis- ja sulke-misaikaa suostutaan noudattamaan, mikäli tästä on muodostunut paikkakunnallinen tapa.

4 §.

Vuosilomat ja sairausavustukset.

Vuosilomien ja sairausavustusten myöntämisessä osuuskaupalliset järjestöt noudattavat tunnollisesti työväenlainsäädännön määräyksiä.

Määrättyihin sosiaalisiin etuihin, kuten sairausavustuksiin ja eräiden, lainsäädännön kohtuuttoman vähän suosimien työntekijäryhmien vuosilomiin nähdä osuuskaupalliset järjestöt ovat valmiit ylittämäänkin työväenlainsäädännön määräyksiä, kulkien tässä suhteessa paikkakunnan parhaiden, samalla alalla ja vastaavissa oloissa toimivien liikkeiden etunäissä.

5 §.

Suhtautuminen ammatillisiin järjestöihin.

Osuuskaupalliset järjestöt suhtautuvat myönteisesti toimihenkilöitensä ammatilliseen järjestäytymiseen, minkä vuoksi ne tunnustavat henkilökuntansa muodostamat ammatilliset järjestöt ja ne keskusjärjestöt, joihin nämä ovat liittyneet, henkilökuntansa edustajiksi työoloja yleisesti järjestettäessä.

Ne myös sallivat toimihenkilökuntansa keskuudessa suoritettavan ammatillisen järjestäytymisen edistämistä tarkoittavaa valistus- ja järjestelytyötä. Ammatilliset järjestöt puolestaan huolehtivat siitä, että tätä työtä ei suoriteta osuusliikkeen toimintaa tai toimihenkilöiden työn suoritusta häiritsevästi.

Toimipaikkoja täytettäessä annetaan yhtä pätevistä, samoilla ehdoilla tarjoutuvista toimeenpyrkijöistä etusija ammatillisesti järjestyneille.

6 §.

Työehtosopimusten tekeminen.

Osuuskaupalliset järjestöt ovat valmiit tekemään ammatillisten järjestöjen kanssa eri toimialoja käsittäviä työehtosopimuksia, pitäen siinä ohjeenaan, että työehtosopimukset on, mikäli mahdollista, tehtävä paikkakunnalla kaikkia tai ainakin tärkeimpiä samalla alalla toimivia liikkeitä käsittäviksi.

Jos työntekijäin järjestäytyminen jollakin toimialalla kohdistuu yksinomaan KKn jäsenjärjestöjen palveluksessa oleviin henkilöihin tai jos ei saada aikaan paikkakunnan samalla alalla toimivia eri liikkeitä käsittävää yhteistä työehtosopimusta, osuuskaupalliset järjestöt suostuvat näissäkin tapauksissa tässä sopimuksessa mainituin ehdoin tekemään työehtosopimuksia.

7 §.

Liikesuhteet yksityisyrittäjiin.

Liikesuhteissa yksityisyrittäjiin osuuskaupalliset järjestöt suosivat sellaisia tuotantolaitoksia, joissa vallitsevat parhaat työolot ja jotka tunnustavat työntekijäin ammatilliset järjestöt sekä tekevät niiden kanssa työehtosopimuksia.

II. LUKU.

8 §.

Yleiset työehdot ja palkat.

SAK sitoutuu omasta ja sen jäsenenä olevien järjestöjen puolesta siihen, että edistysmielisiä osuuskaupallisia järjestöjä, niiden palkka- ja muita

työehtoja määriteltäessä, ei aseteta, vastoin tämän sopimuksen ensimmäisen luvun säännöksiä, poikkeusasemaan parhaisiin kunkin paikkakunnan samalla alalla ja vastaavissa oloissa toimiviin liikkeisiin verrattuna.

9 §.

Työriidat.

Jokainen työriita-asia, josta KK:n jäsenjärjestöjen ja paikallisen ammattiyhdistyksen tai KK:n ja asianomaisten ammattiliiton välisissä neuvotteluissa ei ole päästy yksimielisyyteen ja joka ei kuulu paikallisen työehtosopimuksen edellyttämässä sovinto-oikeudessa ratkaistaviin asioihin, on jätettävä SAK:n ja KK:n yhteisesti muodostaman sovittelulautakunnan käsiteltäväksi. Tämän on vuorostaan ryhdyttävä kaikkiin sille erikseen hyväksytyn ohjesäännön mukaisiin toimenpiteisiin riitakysymyksen sovit- tamiseksi.

Ennenkuin nämä toimenpiteet ovat loppuunsaoritetut, ei edistysmielis- ten osuuskaupallisten järjestöjen tuotanto- tai liikelaitoksia aseteta saar- toon, boikottiin eikä lakkotilaan.

Työehtosopimusasiassa tehtyyn esitykseen on toisen asiapuolen vastat- tava kuukauden kuluessa ja neuvottelut kaikissa asteissaan suoritettava niin nopeasti, että ne, elleivät asiapuolet ole toisin sopineet tai asia mennyt sovittelulautakuntaan, saadaan loppuunsaoritetuiksi aikaisemman työehto- sopimuksen voimassaoloaikana tai, ellei aikaisempaa sopimusta ole, kol- men kuukauden kuluessa aloitteen teosta.

Jos irtisanotun työehtosopimuksen tilalle esitetty uusi työehtosopimus merkitsee palkkojen alennusta eikä uutta työehtosopimusta ole irtisanomis- ajan kuluessa saatu syntymään, ei KK:n jäsenjärjestö ole oikeutettu alenta- maan palkkoja ennen, kuin sovittelulautakunta, jos riita-asia on sille asian- mukaisesti esitetty, on antanut siitä lausuntonsa.

10 §.

Yleiset lakot.

Jos osittainen tai yleinen lakko puhkeaa jollakin ammattialalla palkka- tai muiden työehtojen parannuksiin pyrittäessä, ei KK:n jäsenjärjestöjen vastaavia liike- tai tuotantolaitoksia aseteta välittömästi lakkotilaan, jos ne, saatuaan asianomaisten työntekijäin järjestön kirjallisen kehoituksen, ennen lakon alkamista sopimuspuolelleen osoitetun kirjallisen ilmoituksen mukaan suostuvat lakon aikana noudattamaan viimeiseksi vaadittuja tai keskinäisissä neuvotteluissa sovittuja uusia työehtoja. Lakon päätyttyä tulevat voimaan sisällöltään samanlaiset kuin yksityisliikkeiden vastaavilla aloilla aikaansaadut työehtosopimukset tai, niin pian kuin katsotaan yhteis- sen työehtosopimuksen tekemisen mahdollisuus rauenneeksi, aikaisemmat työehdot, mikäli tämän sopimuksen ensimmäisen luvun säännökset eivät edellytä niihin muutoksia.

Jos jollakin alalla vaaditaan työntekijäin palkka- tai muita työehtoja huononnettavaksi, jonka vastatoimenpiteenä puhkeaa osittainen tai ylei- nen lakko, ei KK:n jäsenjärjestöjen vastaavia liike- tai tuotantolaitoksia julisteta lakkotilaan, jos ne, saatuaan asianomaisten työntekijäin järjestön kirjallisen kehoituksen, ennen lakon alkamista sopimuspuolelleen kirjalli- sesti ilmoittavat noudattavansa lakon aikana entisiä työehtoja. Lakon päätyttyä tulevat voimaan sisällöltään samanlaiset kuin yksityisliikkeiden vastaavilla aloilla aikaansaadut työehtosopimukset. Siinä tapauksessa, että yhteisen työehtosopimuksen tekemisen mahdollisuus katsotaan rauen-

neeksi, on osuuskaupallinen järjestö, ottamalla huomioon tämän sopimuksen ensimmäisen luvun säännökset, heti oikeutettu uudelleen järjestämään työntekijänsä työehdot.

11 §.

Lakot osuuskaupallisissa järjestöissä.

Jos tässä sopimuksessa ja sovittelulautakuntaa koskevassa erikoissopimuksessa määrätyistä sovittelutoimenpiteistä huolimatta KK:n jäsenjärjestöissä syntyy työlakko, on seuraavat tehtävät pidettävä lakosta vapaina:

a) kassanhoito pääkonttorissa erääntyvien maksujen vastaanottoa ja suoritusta sekä tunnustesiain hoitoa varten;

b) säästökassatalletusten vastaanotto ja suoritus pääkonttorissa ja varsinaisissa säästökassatoimistoissa sekä osuusliikkeen keskuspaikasta kaukana olevien myymäläin alueilla säästökassa-asiaain hoitoa varten ehkä asetettavien asiamiesten toimesta, kuitenkin siten järjestettynä, että myymälöitä ei sen vuoksi pidetä avoimina;

c) edellämainittujen raha-asiaain hoidosta aiheutuvien kirjanpitomerkin-
töjen tekeminen;

d) toimipaikkojen, varastojen ja tuotantolaitosten huoneistojen lämmitys ja vahingonvaaralta suojeleminen sekä tavarain, koneiden ja kalustojen pilaantumisen ehkäiseminen;

e) ennen lakon alkamista tehtyjen tilausten perusteella saapuvien, helposti pilaantuvien tavarain siirtäminen säilytyspaikkoihin; sekä

f) eläinten ruokinta ym. niiden hoitoon kuuluvat tehtävät.

III. LUKU.

12 §.

Yleisiä määräyksiä.

Edistääkseen työntekijäin ammatillisen ja osuustoiminnallisen järjestövoiman kasvamista on kummankin sopimuspuolen valistustyössään suhtauduttava edistävasti toistensa pyrkimyksiin ja tähdennettävä työntekijäin ammatillisen ja osuustoiminnallisen järjestäytymisen tärkeyttä.

Mahdolliset erimielisyydet tämän sopimuksen tulkitsemisesta tai tätä sopimusta vastaan tehdyt rikkomukset koetetaan ensin sopia suoraan allekirjoittaneiden keskusjärjestöjen välisillä neuvotteluilla. Ellei sovintoa täten saada aikaan, jätetään asian ratkaisu sovinto-oikeudelle, johon kumpikin keskusjärjestö valitsee kaksi jäsentä. Sovinto-oikeus valitsee itselleen puheenjohtajan, mutta ellei vaalissa päästä yksimielisyyteen, määrää puheenjohtajan sosiaaliministeriön työasiainosasto.

Tämä sopimus on voimassa allekirjoittamispäivästä helmikuun 1. päivään v. 1942 ja jatkuu edelleen vuoden kerrallaan, ellei toinen tai toinen sopimuspuoli viimeistään kolmea kuukautta ennen sopimuskauden päättymistä sitä kirjallisesti sano irti.

Helsingissä, helmikuun 15. päivänä 1939.

KULUTUSOSUUSKUNTIEN KESKUSLIITTO (KK) r.y.

Johtokunnan puolesta:

Jalo Aura.

Onni Toivonen.

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO
(SAK) r.y.

Työvaliokunnan puolesta:

Eero A. Vuori

Väinö V. Salovaara

Sopimus

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton (KK) r.y. jäsenjärjestöissä puhjenneiden työriitojen sovittamiseksi.

Jotta kaikki sellaiset Kulutusosuuskuntien Keskusliiton (KK) r.y. jäsenjärjestöjen toimissa olevien henkilöiden työehtoja koskevat erimielisyydet, joista jäsenjärjestön ja paikallisen ammattiyhdistyksen tai KK:n ja asianomaisen ammattiliiton välisissä neuvotteluissa ei ole päästy yksimielisyyteen ja jotka eivät kuulu paikallisten työehtosopimusten edellyttämien sovinto-oikeuksien ratkaistaviin asioihin, saataisiin sovituiksi ilman häiritseviä työntehtäviä, ovat allekirjoittaneet keskusjärjestöt, Kulutusosuuskuntien Keskusliitto (KK) r.y. ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y., jäsenjärjestöjensä puolesta sopineet seuraavasta menettelystä:

1. Edellämainitut riidat on paikallisen ammattiyhdistyksen tai asianomaisen ammattiliiton tahi KK:n jäsenjärjestön tai KK:n aloitteesta alustettava sovittelulautakunnan käsiteltäväksi tässä sopimuksessa säädettyä menettelyä noudattaen.

2. Paikallisen ammattiyhdistyksen tai ammattiliiton tahi KK:n jäsenjärjestön tai KK:n puolelta ei saa ryhtyä minkäänlaisiin työtaistelutoimenpiteisiin, ennenkuin riita on ollut sovittelulautakunnan käsiteltävänä ja tämä on ryhtynyt kaikkiin sille kuuluviin toimenpiteisiin riitakysymyksen ratkaisemiseksi.

3. Edellä 1-kohdassa mainittu sovittelulautakunta muodostetaan pysyväksi siksi ajaksi, jonka tämä sopimus on voimassa.

Sovittelulautakunnalle ovat allekirjoittaneet keskusjärjestöt hyväksyneet seuraavan

OHJESÄÄNNÖN.

1. Sovittelulautakunnan kokoonpano.

i §.

Sovittelulautakunnan muodostavat Kulutusosuuskuntien Keskusliitto (KK) r. y. ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r. y., valitsemalla kumpikin siihen edustajikseen puheenjohtajan sekä kaksi varsinasta jäsentä ja näille kaksi varamiestä.

Sovittelulautakunnan puheenjohtajat ja jäsenet valitaan toimiinsa sopimusvuodeksi kerrallaan ja jatkuu heidän toimiaikansa edelleen tämän sopimuksen voimassaolosta riippuen vuoden kerrallaan, ellei toinen tai toinen sopimuspuoli ennen toimivuoden päättymistä ole kirjallisesti ilmoittanut valinneensa uusia edustajiaan sovittelulautakuntaan.

Puheenjohtajat vuorottelevat puheenjohtajan tehtävien hoitamisessa.

Sovittelulautakunnan sihteeriksi otetaan henkilö, joka ei kuulu jäsenenä sovittelulautakuntaan.

2 §.

Toimiajan kestäessä saa sovittelulautakunnassa olevan edustajan valtuudet peruuttaa ainoastaan siinä tapauksessa:

1) että hän tulee laillisesti estetyksi tätä luottamustointaan hoitamasta;

2) että hän ei enää ole toimensa vuoksi sovelias edustamaan valitsijajärjestöään; tai

3) että Kulutusosuuskuntien Keskusliiton edustajaksi valittu henkilö on luopunut osuuskaupallisen järjestön jäsenyydestä tahi Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton edustajaksi valittu henkilö ei enää kuulu jäsenenä tämän keskusjärjestön alaiseen järjestöön.

Jos edustajan valtuudet peruutetaan, on asianomaisen keskusjärjestön valittava hänen tilalleen jäljelläolevaksi toimijaksi uusi edustaja.

3 §.

Sovittelulautakuntaan valitsemistaan edustajista ja 2 §:ssä edellytetyistä edustajan muutoksista on allekirjoittaneiden keskusjärjestöjen annettava toisilleen kirjallinen ilmoitus.

Ellei ennen sopimusvuoden päättymistä kirjallista ilmoitusta muutoksista sovittelulautakuntaan valittuihin edustajiin nähden tehdä, katsotaan asianomaisen keskusjärjestön jatkaneen lautakunnassa olevien edustajiensa valtuuksia.

4 §.

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton alaiset järjestöt ovat sovittelulautakunnan kanssa yhteydessä ainoastaan omien keskusjärjestöjensä välityksellä.

2. *Asiain vireillepano ja käsittely sovittelulautakunnassa.*

5 §.

Asian alistamisesta sovittelulautakunnan käsiteltäväksi on tehtävä kirjallinen ilmoitus lautakunnan sihteerille sekä toiselle riitapuolelle. Tällöin on toisena riitapuolena pidettävä sitä järjestöä, jonka kanssa neuvottelut riitakysymyksestä olivat käynnissä. KKn jäsenjärjestön on tällainen ilmoitus tehtävä KKn välityksellä ja SAK:n alaisen järjestön taas tämän keskusjärjestön välityksellä. Ilmoituksen ohella on selvästi ja täydellisesti määriteltävä riitakysymys ja mitä siinä vaaditaan.

Saatuaan tällaisen ilmoituksen on sovittelulautakunnan sihteerin tiedotettava asiasta sovittelulautakunnan puheenjohtajille ja heti vaadittava asianomaisen, tämän sopimuksen allekirjoittaneen keskusjärjestön kautta asiassa vastaselitys toiselta riitapuolelta. Tällainen selitys on lautakunnan sihteerille annettava viipymättä, viimeistään ennenkuin kymmenen päivää on loppuunkulunut lukien siitä päivästä, jona vastaselitystä koskeva vaatimus saapui asianomaiselle keskusjärjestölle.

Sovittelulautakunta on sihteerin toimesta kutsuttava koolle asiaa käsittelemään viimeistään ennenkuin viisi päivää on loppuunkulunut lukien siitä päivästä, jona vastaselitys saapui sovittelulautakunnan sihteerille.

Jos sihteerin ei ole tilaisuudessa toimimaan, kuten edellisessä momentissa määrätään, suorittaa nämä tehtävät se puheenjohtaja, jolle asiasta on ilmoitettu.

Jos sovittelulautakunta ei yhden kuukauden kuluessa siitä päivästä lukien, jona asia sihteerille esitettiin, ole antanut asiasta lausuntoansa, voi asian vireille pannut riitapuoli ryhtyä tarpeelliseksi katsomiinsa toimenpiteisiin vaatimustensa toteuttamiseksi.

6 §.

Milloin sovittelulautakunnan käsiteltäväksi joutuu riita-asia, joka koskee ammattiliittoa, jonka keskuselimiin kuuluvaa henkilöä ei ole sovittelu-

lautakunnan jäsenenä, on asianomaisen ammattiliiton edustajaa tai edustajia kuultava asiantuntijoina riita-asiaa käsiteltäessä. Myös KK voi kutsua asianomaisen jäsenjärjestönsä edustajan kuultavaksi lautakunnassa asiantuntijana.

Tarpeen vaatiessa on sovittelulautakunta oikeutettu kuulemaan muitakin asiantuntijoita.

3. *Sovittelulautakunnan päätöksen luonne.*

7 §.

Päätöstä, jonka sovittelulautakunta tekee sen käsiteltäväksi jätetystä riitakysymyksestä, on pidettävä arvovaltaisena ehdotuksena, joka tulee voimaan, jos kumpikin sovittelulautakunnan muodostaneista keskusjärjestöistä sen hyväksyy.

Ellei sovittelulautakunnan päätös ole yksimielinen, on lautakunnan ehdotuksena pidettävä enemmistön hyväksymää kantaa, mutta on vähemmistö oikeutettu liittämään sen oheen oman ehdotuksensa. Äänten mennessä tasan jätettäkään myöskin molempien riitapuolien ehdotukset keskusjärjestöille.

4. *Erinäisiä määräyksiä.*

8 §.

Sovittelulautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset jaetaan tasan Kulutusosuuskuntien Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton välillä. Sovittelulautakunnan päätös voi myöskin sisältää ehdotuksen joko molemmilta riitapuolilta tai toiselta riitapuolelta perittävistä jonkin riitakysymyksen lautakunnalle aiheuttamista kustannuksista ja yleensä riitakysymyksen käsittelystä aiheutuneista kuluista.

9 §.

Tämä sopimus ja ohjesääntö ovat voimassa niin kauan kuin on voimassa se Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton r. y. ja Kulutusosuuskuntien Keskusliiton r. y. välillä osuuskauppaliikkeen ja ammatillisen työväenliikkeen keskinäisten suhteiden järjestämisestä tehty yleinen sopimus, jonka edellyttämää sovittelulautakuntaa varten tämä sopimus ja ohjesääntö ovat hyväksytyt.

Helsingissä helmikuun 15 päivänä 1939.

KULUTUSOSUUSKUNTIEN KESKUSLIITTO (KK) r.y.

Johtokunnan puolesta:

Jalo Aura.

Onni Toivonen.

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO (SAK) r.y.

Työvaliokunnan puolesta:

Eero A. Vuori.

Väinö V. Salovaara.

Sisällysluettelo:

I. Poliittinen tilanne:

	sivu
1. Kansainvälinen tilanne.....	3
2. Suomen ja Neuvostoliiton suhteet.....	4
3. Suomen poliittinen elämä.....	6
4. Työväenoloja koskeva lainsäädäntö.....	7
5. Sota-ajan poikkeuslait ja -asetukset.....	7

II. Talouselämä:

1. Kansainvälinen talouselämä.....	9
2. Suomen talouselämä.....	12
Ulkomaankauppa.....	13
Hintataso.....	14
Rahamarkkinat.....	16
Arvopaperimarkkinat.....	17
Työttömyys.....	17
Palkkataso.....	18

III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet:

1. Liitot ja jäsenistö.....	23
2. SAK:n Työvaliokunta.....	24
Valistusjaosto.....*	25
Työttömyysjaosto.....	25
Talousjaosto.....	25
Ruotsalainen jaosto.....	26
Naisjaosto.....	26
3. SAK:n Valtuusto.....	27
4. Vainajat.....	29

IV. Valistustyö:

1. Yleistä.....	29
2. Työnjuhlat.....	30
3. Ammatillinen valistusviikko.....	31

	sivu
4. Kustannustoiminta.....	31
5. Palkkatyöläinen.....	32
6. Liittojen lehdet.....	32
7. Opintokerhotyö ammattiyhdistysliikkeessä.....	33
8. Vakinaisten toimitsijain kurssit.....	34
9. SAK:n kesäkoulu Työväen Akatemiassa.....	34
10. Apurahoja.....	37
11. Liittotoimikuntien kokoukset.....	38
12. Ammatilliset paikallisjärjestöt.....	38
13. Liittujuhlat ja retkeilyt.....	38
 V. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen kanssa:	
1. Kotimaiset järjestöt.....	39
2. Kotimainen edustus.....	40
3. Edustus eräissä lautakunnissa, yhtymissä ja laitoksissa.....	40
 VI. Kansainväliset suhteet:	
1. Kansainvälinen edustus.....	41
2. Kansainvälisen Työkonferenssin 25. istuntokausi.....	42
3. Kansainvälinen Ammattiyhdistysliitto.....	43
4. Pohjoismaisten työväenjärjestöjen yhteistyö.....	45
 VII. Ammattiyhdistysliike ja Suomen ja Neuvostoliiton välinen sota	
45	
VIII. SAK:n esityksiä ja lausuntoja virastoille:	
1. Lausunnot v. 1937 työkonferenssin hyväksymistä sopimuk- sista ja suosituksista.....	49
2. Esitys merityöaikalainsäädännön uudistamiseksi.....	51
3. Lausunto kauppaliikkeiden aukioloajasta.....	52
4. Lausunto avustuskassalainsäädännön uudistamisesta.....	52
5. Työaikakomitealle annettu lausunto.....	53
6. Lausunto ehdotuksesta työvelvollisuusasetukseksi.....	58
7. Kirjelmä kunnallisille keskusvirastoille.....	59
8. Kirjelmä valtiovarainministerille.....	60
 IX. Liittojen toimintaselostukset:	
Elintarvetyöläisten liitto.....	62
Jalometallityöntekijäin liitto.....	63
Kirjatyöntekijäin liitto.....	64
Kuljetustyöntekijäin liitto.....	66

sivu

Kunnantyöntekijäin liitto.....	67
Kutomateollisuustyöväen liitto.....	69
Lasiteollisuustyöväen liitto.....	70
Liiketyöntekijäin liitto.....	71
Merimies-Unioni.....	72
Metallityöväen liitto.....	74
Muurarien liitto.....	75
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen liitto.....	75
Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto.....	76
Puutyöväen liitto.....	78
Rakennustyöläisetn liitto.....	80
Rautatieläisten liitto.....	82
Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto.....	82
Vaatetustyöläisten liitto.....	83
Työläisliitto.....	84

X. Tilasto-osasto:

Liittojen jäsenluku vv. 1930—1939.....	86
Liittojen jäsenluku neljännesvuosittain v. 1939.....	87
Maksavat ja vapautetut jäsenet kolmannella neljänneksellä v. 1939.....	88
SAK:n jäsenliittojen maksamat avustukset v. 1939.....	89
SAK:n jäsenliittojen työttömyys- ja matka-apukassat v. 1939.....	90
Liittojen jäsenistön jakaantuminen sukupuolen mukaan.....	91
Liittojen maksamat avustukset yhteensä vv. 1930—1939.....	91
Liittojen ja SAK:n keskeiset tilitykset v. 1939.....	92
Palkkaliikkeet v. 1939.....	93
Kirjallisesti sovitut palkka- ja työehdot v. 1939.....	94
Liite n:o 1: SAK:n Valtuuston pöytäkirja 7. 5. 1939.....	95
Liite n:o 2: SAK:n Valtuuston pöytäkirja 3. 8. 1939.....	99*
Liite n:o 3: SAK:n ja KK:n väliset sopimukset.....	102

